

TARIM VE MÜHENDİSLİK

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

**SAHTE KATILIM ve
KIRSAL KALKINMA**

AB POLİTİKA TRANSFERİ

**AB 15 KIRSAL KALKINMA
PROGRAMLARI**

PLANLI DÖNEMDEN AB SÜRECİNE

**KADINLARA YÖNELİK
TARIMSAL YAYIM**

**KÜRESEL ISINMA ve
SU KAYNAKLARI**

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI
ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR-YEREL SÜRELİ YAYIN
ISSN-1300-0071

SAHİBİ

Dr. Gökhan GÜNAYDIN

SORUMLU YAZIŞLARI MÜDÜRÜ

Özden GÜNGÖR

YAYIN KURULU

Özden GÜNGÖR

Doç. Dr. Melahat AVCI BİRSİN

Kamil BAYRAM

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ekrem KÜN

Prof. Dr. Gülcan ERAKTAN

Prof. Dr. Mustafa ARLI

Prof. Dr. Hasan ÇELİK

Prof. Dr. Filiz ERTUNÇ

Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL

Prof. Dr. Celalettin KOÇAK

Prof. Dr. Koray HAKTANIR

Prof. Dr. İlhami ÜNVER

Prof. Dr. Fikri AYDIN

Prof. Dr. Belgin ÇAKMAK

Prof. Dr. Metin GÜNER

Prof. Dr. Aydın ÖZTAN

YÖNETİM YERİ

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Karanfil Sokak 28/19 Kızılay / ANKARA

Tel: 0 (312) 425 05 55 - Faks: 0 (312) 418 51 98

www.zmo.org.tr zmo@zmo.org.tr

BASIM

KOZAN OFSET MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ.

Büyük Sanayi 1. Cd. 95/11 İskitler/ANKARA

TEL: (312) 384 20 03 FAKS: (312) 341 28 60

TASARIM - DİZGİ

ZMO

10.000 Adet Basılmıştır. 01.08.2007

YAZI YAYIN KOŞULLARI

Gönderilen yazılar yayımlansın, yayınlanmasın yazarına geri verilmez. Özgün derleme yazılarda fikir ve görüşler yazarına, çeviriden doğacak sorumluluklar ise çevirene aittir. Ziraat Mühendisleri Odası ve Tarım ve Mühendislik Dergisi yazılardan hiçbir şekilde sorumlu değildir. Yayın Kurulu gönderilen yazı üzerinde gerekli gördüğü değişikliği yapmaya yetkilidir. Dergide yayımlanmış yazılar kaynak gösterilmek koşuluyla başka yayım organlarında kullanılabilir ya da aktarılabilir.

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

"Tarım ve Mühendislik" Dergimizin 80. sayısı ile sizlerle yeniden beraber olmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunarım.

Sevgili üyelerimiz, her yıl olduğu gibi bu yıl da Ocak ayı başlangıcında Tarım Haftası etkinlikleri düzenledik. Tarımsal Öğretimin Başlangıcının 161 nci Yıldönümü nedeniyle 11-12 Ocak 2007 tarihlerinde Milli Kütüphane'de, "Seçim Sürecinde Tarım Sektörü" konulu bir sempozyum gerçekleştirdik. Sempozyuma, DSP Genel Başkanı Zeki SEZER, CHP Genel Başkan Yardımcısı Mustafa ÖZYÜREK, DYP Genel Başkan Yardımcısı Mahmut Nedim BİLGİÇ ve MHP Genel Başkanlık Başdanışmanı Prof. Dr. Zeki ERTUĞAY'ın da aralarında bulunduğu siyasiler, akademisyenler, sivil toplum örgütü temsilcileri ve meslektaşlarımız katıldılar. Sempozyum kapsamında, Yazılı ve Görsel Basın Ödülleri, ZMO Özel Ödülü, Bilim ve Hizmet Ödülleri ile Meslekte 50. Yılına Dolduran Meslektaşlarımızın Ödülleri törenle sunuldu. 2 gün süren sempozyumda, "Tarım Sektörü Analizi", "Topraktan Şeker, Tarım Sektöründe Yönetim ve Siyaset", "Tarım ve Gıda Sosyolojisi", "Ziraat Mühendisliği Mesleğinde Sorunlu Yıllar", "Tarım Sektöründe Destekleme-Pazarlama Sorunları: 2006 Yılına Bakış" ve "Siyasetin Tarım Sektörüne Bakışı" konuları işlendi.

"Tarım Haftası 2007" etkinlikleri kapsamında ayrıca, 11 Ocak 2007 akşamı Milli Kütüphane'de "IV. Makarna ve Şarap Şenliği" gerçekleştirildi. Sempozyumun tamamlanmasının ardından 12 Ocak 2007 akşamı, yine Milli Kütüphane'de bir kokteyl verildi. ZMO Türk Sanat Müziği Korosu da kokteylden sonra bir konser vererek, sevilen parçaları seslendirdi. ODA'mızın geleneksel Başak Balosu da, 13 Ocak 2007 tarihinde Yönetim Kurulu Üyelerimiz, Onur Kurulu Üyelerimiz, önceki dönem yöneticilerimiz ve bazı Şubelerimizin katılımıyla Ankara'da yapıldı. Meslektaşlarımız, Tarım Haftası kapsamında düzenlediğimiz sempozyum ve diğer etkinliklere büyük ilgi gösterdiler.

Değerli üyelerimiz, diğer faaliyetlerimize geçmeden önce, sizlere **özlük haklarımızın korunması ve geliştirilmesi** konusunda yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermek istiyorum.

Anımsanacağı üzere, ODA'mız Gıda Mühendisleri Odası (GMO) ve Kimya Mühendisleri Odası'nın (KMO) ortak kararı ile yaşama geçirilen "**kapasite raporu düzenlenmesi**" konusunda ortaya çıkan bazı tereddütler nedeniyle, uygulama bir süreliğine askıya alınmıştı. Bunun nedeni Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı aracılığıyla kendisine yaptığı başvuru üzerine, ODA'ların kapasite raporu düzenleme konusunda yetkisi olmadığına dair görüşü idi. Bunun üzerine ODA'mız, 14 Nisan 2007 tarih ve 26493 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ana Yönetmelik değişikliği ile ZMO'nun kapasite raporu düzenlenmesi konusunda açık biçimde yetkili olduğuna dair bir hüküm getirdi. Buna göre ODA'mızın amaç ve görevlerinin sıralandığı 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi, "**Meslek alanları ile ilgili standartlar, teknik şartnameler, tip sözleşmeler, ihale dosyası, proje, etüd, fizibilite, bilirkişilik, ekspertiz ve kapasite raporu gibi teknik belgeleri hazırlamak, hazırlatmak, incelemek ve onaylamak, bu konularda başka kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, üyelerce ve diğer kuruluşlarca hazırlanmış olanları incelemek, geliştirmek, değişiklikleri yapmak ve uygulanmasını denetlemek**" biçiminde değiştirildi. Gıda ve Kimya Mühendisleri Odaları da aynı şekilde Ana Yönetmelik değişikliği yaptılar. Konu Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na iletildi. Ancak Bakanlık, Yönetmelikte yapılan değişikliğin yasal dayanağı bulunmadığı yolunda hukuki anlamda skandal sayılabilecek bir yanıtı, üç ODA'ya göndermekte sakinca görmedi.

Dergimiz içeriğinde, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne gönderdiğimiz yazı ile Bakanlığın yanıtını sizlere bilgisine sunuyoruz.

Sayın üyelerimiz, hangi idarelerin Resmi Gazete'de Yönetmelik yayımlayabilecekleri, Anayasa ve ilgili Yasa ile belirlenmiştir. Bu çerçevede üç ODA'nın yaptığı Yönetmelik değişiklikleri TMMOB Yönetim Kurulu'nda görüşüldükten sonra Başbakanlık'a gönderilmiş, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayım Daire Başkanlığı tarafından içerik ve şekil incelemesinden geçirilmiş; ancak bu aşamalar tamamlandıktan sonra Resmi Gazete'de yayımlanma işlemi gerçekleştirilebilmiştir. Bu noktada, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın, Başbakanlığın ilgili Daire Başkanlığı'nın görev ve yetki alanına giren bir konuda kendisini görevli ve yetkili görmesinin anlaşılabilir bir tarafı yoktur. Daha da acısı, bu tutumuyla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, TESK tarafından yapılabilen kapasite raporu düzenleme işini, meslektaşlarımızın hak ve yetkilerini düzenleyen Ziraat Mühendisleri Odası yanında Gıda ve Kimya Mühendisleri Odalarından uzak tutmaya çalışmaktadır.

Şüphesiz bu yanlış/kasıtlı tutum, ODA'larımızın ve üyelerimizin konu ile ilgili hak ve yetkilerinin elde edilmesine ilişkin süreci durduramayacaktır. Önümüzdeki dönemde yasal girişimlerimizle, bu haksız engelleme çabalarını bertaraf edecek ve sürecin önünü açacağız.

Özlük haklarımız ile ilgili bir başka gelişme de, **zirai mücadele hizmetleri** alanında ortaya çıkmıştır. Bakanlık, hazırladığı bir Yönetmelik taslağı ile zirai mücadele bayii

olarak görev yapan üyelerimize yönelik bir sınav zorunluluğu getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, 14 Şubat 2007'de Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdür Yardımcısı Sn. Ahmet ARSLAN'ı ziyaret ederek, "Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik Taslağı" konusunda görüş alışverişi yaptık. Görüşmede ele alınan konular, Şube Başkanlıklarımıza yazılı olarak iletilmiştir. Şubelerimiz de kendi illerinde görev yapan meslektaş zirai mücadele bayileri ile toplantılar düzenlemiş ve ortaya çıkan görüşleri Genel Merkezimize bildirmişlerdir. Bu değerlendirmelerle birlikte ODA görüşümüz hazırlanarak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na iletilmiştir.

Ancak ODA'mızın üzerinde hassasiyetle durduğu bazı konularda düzeltme yapılmadığının ortaya çıkması üzerine, 19 Mart 2007'de Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Müsteşarı Sn. Vedat MİRMAHMUTOĞULLARI ile bir görüşme gerçekleştirdik. İzleyen süreçte, 27 Nisan 2007'de Koruma ve Kontrol Genel Müdürü Doç. Dr. Muzaffer AYDEMİR ve Dr. Ahmet ARSLAN'ı ziyaret ettik. Görüşme kapsamında, Hukuk Müşavirliği'ne gönderilen metin incelendi ve metnin geri çekilmesine karar verildi. ODA'mız, 30 Nisan 2007'de Yönetmelik taslağının son şekli üzerine çalışmasını yaparak, görüşünü yazılı olarak Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne göndermiştir. Bu yazıyı da dergimiz kapsamında bulabilirsiniz.

Süreç ODA'mız tarafından titizlikle izlenmeye devam edilecektir. Alanda halen ilköğretim mezunlarının bile çalışabileceği düşünüldüğünde, zirai mücadele bayii meslektaşlarımıza sınav zorunluluğu getirmeye yönelik hazırlıklara karşı her türlü haklı mücadelemizi ortaya koyacağız.

Dönem içinde, **gıda işletmelerinde sorumlu yönetici** olarak çalışan üyelerimizin sosyal güvenliklerinin garanti altına alınmasına yönelik çalışmalarımızı sürdürdük. Bu kapsamda, Gıda Mühendisleri Odası Başkanı Petek ATAMAN ile birlikte 15 Şubat 2007'de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sn. Mustafa GÜR'ü ziyaret ederek, gıda sektöründe sorumlu yönetici olarak çalışan üyelerimizin sosyal güvenlik sorunlarına yönelik görüş alışverişinde bulunduk. Bu kapsamda, Bakanlığın veri tabanına ODA'ların erişiminin bir şifre ile sağlanması, böylelikle sorumlu yönetici üyelerimizin sosyal güvenlik prim borçlarının işveren tarafından ödenip ödenmediğinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve ödemeyenlere yönelik yaptırımda bulunulması uygulamalarının Bakanlık tarafından gerçekleştirilmesi önerimizi ilettik. Bunun için hazırladığımız bir protokol taslağını da sunduk. Ancak ilgili mevzuatın; "işverenin sosyal güvenlik prim borcunun ödenmesini ticari sır olarak gören" yaklaşımı nedeniyle, Protokol imzalanması gerçekleştirilememiştir. Bu durum, ülkede çok yaygın olarak görülen "kayıt dışı istihdam" sorununa, yasal zemin üzerinde yeterli çözüm yaratma için ülkenin alması gereken çok yol olduğunu göstermektedir.

Değerli meslektaşlarımız,

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nde 14 yıldır daimi işçi statüsünde çalışan 257 Ziraat Mühendisinin memur kadrosuna geçirilmesine yönelik çalışmalarımız kapsamında, Rize ve Trabzon Şube Başkanlarımızla birlikte, 22 Şubat 2007 tarihinde TBMM'de CHP Grup Başkanvekili Haluk KOÇ ve AKP Grup Başkanvekili Eyüp FATSA ile görüşmeler yaptık. Ayrıca Plan Bütçe Komisyonu'nda konuyu izledik. Süreç sonunda, 12 Mayıs 2007 gün, 26520 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan

Kararname eki ile gerekli düzenleme yapılmıştır. Dergimiz kapsamında bulacağımız bu düzenlemenin, yararlanacak üyelerimize hayırlı olmasını dileriz.

Sevgili üyelerimiz, **ODA'mızın tarımsal projelerin hazırlanması, değerlendirilmesi ve onaylanması** ile asgari ücretin tespiti konularındaki yetkisi ve yapılması gerekenler ile ilgili olarak 28-29 Mart 2007 tarihlerinde ODA'mızda geniş katılımlı toplantılar yapıldı. İki günlük toplantıda alınan kararlar sonrasında, ODA'mızın İl Valilikleri aracılığıyla Tarım İl Müdürlükleri ve Oda Şubeleri ve İl Temsilciliklerine yazdıkları 9.4.2007 gün, 936 sayılı yazılarla, proje onaylama süreçleri üyelerimize duyuruldu. Dönem içinde Bakanlıklar, Genel Müdürlükler, belediyeler vb. kuruluşlara yazılan yazılarla üyelerimizin gerek proje imzalamaya, gerekse diğer özlük hakları konusunda bilgilendirme-uyarma süreçleri yürütülmüştür. Sözü edilen yazı da, üyelerimizin bilgi alması bakımından, dergimiz içeriğinde sunulmuştur.

Günümüze değin, Toprak Koruma Projeleri ve gıda işyerlerinde yürütülen çalışmalar hariç, ODA'mızca bir asgari ücret belirlenmesi yapılmamıştır. Çok yaygın bir çalışma alanı gösteren mesleklerimizimizin tümünü kapsayan bir asgari ücret Yönetmeliğinin yayımlanması konusunda çalışmalar sürdürülmektedir.

Sevgili Meslektaşlarımız,

"Oda Örgütlülüğü, Üye İlişkileri ve Eğitim" konusunda, büyük bir titizlik içinde çalışmalarımıza devam ettik. E-zm'o'nun etkili biçimde kullanımı ve uygulamaların ortaklaştırılması konusundaki eksikliklerin giderilmesi amacıyla bir kılavuz kitap hazırlayarak Şubelerimize dağıttık. Üyelik belgelerinin Şubelerimiz tarafından düzenlenmesi konusunda alınan karar sonrası, yapılan eğitimler ve altyapı çalışmalarının olumlu etkileri görülmekte olup, uygulama başarıyla yürütülmektedir. Böylece, Şubelerimizin güç ve yetki kazandığı bir süreçte, iş ve işlemlerimize hız ve etkinlik kazandırmayı sürdürüyoruz.

ODA'mız Meslek İçi Eğitim Merkezi (MİEM) tarafından, Toprak Koruma Projelerinin; bilimsel, teknik ve mesleki

etik kurullarına uygun olarak yapılması amacıyla, AÜZF ile işbirliği içinde 22-26 Ocak 2007, 29 Ocak-2 Şubat 2007 ve 12-16 Şubat 2007 tarihleri arasında 3 ayrı "Toprak Koruma Projesi Eğitimi" düzenlendi. 5 gün süreli eğitimlere katılan ve sınavları başarıyla tamamlayan toplam 74 kursiyere törenle sertifikaları verildi. Bu kapsamda ODA'mız, DSİ Genel Müdürlüğü'nden gelen talep doğrultusunda, ilk kez bir kamu kuruluşuna yönelik eğitim düzenledi.

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca, ODA'mız, "Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Merkez ve İl Teknik Komitelerine temsilci üye göndermektedir. Oda'mızı TUNCEZ Teknik Komitede, Antalya Şube Başkanımız Vahap TUNCER temsil etmektedir. Şube Başkanlıklarımız ve İl Temsilciliklerimiz de illerindeki Tarımsal Yayım ve Danışmanlık İl Teknik Komitelerine üye göndermiştir. Konuyla ilgili gelişmeleri bir sonraki dergimizde sizlerle paylaşacağız.

Meslek İçi Eğitim Merkezi kapsamında, HACCP, ISO 22000 ve Eurepgap eğitimleri de sürdürülmektedir. Ocak-Nisan 2007 döneminde, Afyon, Aydın, Diyarbakır, Düzce, İstanbul, Kocaeli, Samsun ve Tekirdağ'da HACCP ve ISO 22000 eğitimleri gerçekleştirildi. Samsun, Şanlıurfa ve Çanakkale'de "EUREPGAP Meyve ve Sebze Genel Eğitimi" düzenlendi. Yoğun ilgi nedeniyle pek çok ilde eğitimler tekrarlanırken, kursları başarıyla tamamlayanlara törenle sertifikaları sunuldu.

ODA'mız tarım makinaları bölümü mezunu ziraat mühendislerinin, tarım ve orman traktörleri ile tarım araçlarının imal-tadil ve montajı projelerinde yetkili olmasını sağlayan eğitim çalışmalarına önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

Dönem içinde, "birlikte yönetme" anlayışımız çerçevesinde işyeri temsilcileri ile yaptığımız toplantıları sürdürdük. Bu kapsamda 10 Mart 2007 tarihinde yapılan toplantıda, ODA'mızın son dönemde yaptığı çalışmalar ile önümüzdeki dönemde yapılması planlananlar hakkında İşyeri Temsilcileri bilgilendirildi. Görüş alışverişinde bulunulan toplantıda, üyelerimizin ODA'mızdan beklentileri de dile getirildi.

TMMOB'un 3 Mart 2007'de yapılan 39. Dönem II. Danışma Kurulu Toplantısı'na katılarak, görüşlerimizi dile getirdik.

Değerli Meslektaşlarım,

Öğrenci üye ilişkilerine özel önem vermeyi bu dönemde de sürdürdük. ODA'mız ile Ziraat Fakülteleri arasındaki ilişkileri güçlendirmek, ODA'mızı üniversite öğrencilerine tanıtmak ve öğrencileri de ODA'mızın etkinliklerine katmak amacıyla birçok çalışma gerçekleştirdik. Bu kapsamda, 14 Mart 2007'de Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (AÜZF) Danışma Kurulu Toplantısına katılarak, görüşlerimizi dile getirdik.

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencisi ve Konya Şubemiz Öğrenci Temsilcisi ve beraberindeki öğrenciler, 9 Mart 2007'de ODA'mızı ziyaret ettiler.

AÜZF 2. sınıf öğrencileri iki ayrı grup halinde, 6 Mart ve 19 Mart 2007 tarihlerinde ODA'mızı ziyaret ettiler. Öğrencilere yönelik sunumlar yaparak, ODA'mız ve ODA çalışmalarını anlattık. Yaklaşık 2 saat süren sunum her iki grup tarafından da ilgiyle izlendi.

AÜZF 12 Nisan 2007'de "Küresel Sorunlar Kapsamında Yaşanılabilir Çevre ve Tarımsal Geleceğimiz" başlığıyla düzenlenen 3. Öğrenci Kongresi'ne katıldık.

Tarım öğretiminin yeniden yapılandırılması konusundaki çalışmalara katkı sunduk. Bu kapsamda, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde 23-24 Mart 2007 tarihlerinde yapılan, "Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi Ziraat Fakültesi Dekanları Toplantısı"na katıldık. Toplantıda tarımsal yükseköğretimin yeniden planlanması, yeni fakülte açılmaması ve kontenjanların artırılmaması gerektiğine ilişkin ODA görüşlerimizi paylaştık.

"Tarım Sektörü ile İlgili Yasal Düzenlemeler" konusunda, 4'lü hijyen paketi olarak adlandırılan "Gıda Kanunu Tasarısı, Gıda Hijyeni İle Gıda ve Yemin Resmî Kontrolleri Kanunu Tasarısı, Veteriner Hizmetleri Kanunu Tasarısı ve Yem Kanunu Tasarısı'nın tek bir yasa altında birleştirilip, yeniden görüşe açılmadan yürürlüğe sokulması girişimlerine yönelik olarak, ODA'mız, Gıda Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası tarafından 27 Nisan 2007 tarihinde ortak basın açıklaması yapıldı. Süreç önümüzdeki dönemde de titizlikle takip edilecektir.

Sevgili Meslektaşlarım,

ODA'mızın toprak kaynaklarımızın korunması ve amacı dışında kullanılmamasına yönelik mücadelesi sürüyor. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlanan ve Atatürk'ün vasiyeti ile geçerli mevzuata aykırı hükümler içeren "Atatürk Orman Çiftliği Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı"nın iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle dava açtık.

Ankara Barosu'nun, ODA'mız, Peyzaj Mimarları Odası ve Mimarlar Odası, Çevre Mühendisleri Odası ve Şehir Plancıları Odası Ankara Şubeleri ile ortaklaşa düzenlediği "AOC'nin Geleceğini Tartışıyoruz" konulu Panel, 23 Ocak 2007'de yapıldı.

Gazi Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi ve Atatürkçü Düşünce Derneği'nce ortaklaşa olarak 7 Mart 2007'de düzenlenen, "Cumhuriyetin Başkenti Ankara ve Atatürk Orman Çiftliği" konulu Panele katıldık. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi'nde 26 Nisan 2007'de yapılan "Atatürk Orman Çiftliği Yağması" konulu Panele de katılım sağladık.

ODA'mız, tarım ile ilgili tüm gündemi yakından izlemiş, AB süreci, tohumculuk sektörü, toprak, AOC, ithalat, kuraklık, tarımsal yayım ve danışmanlık, mera affı ve hızlı tren konularında basın açıklamaları yapmış, Yasa ve Plan tasarımları, özlük haklarımız da dahil olmak üzere birçok konuda raporlar/görüşler hazırlamış, kamuoyu oluşturmuş; Genel Merkez, Şubelerimiz ve İl Temsilciliklerimiz aracılığıyla, Türkiye'nin birçok iline ve ilçesine gerçekleştirilen çalışma gezileri ile görüşlerimizi duyurmuştur.

Samsun Şubemiz ve Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından, 19 Ocak 2007'de düzenlenen etkinlik kapsamında, "Avrupa Birliği Sürecinde Türk Tarım" konulu bir konferans verdik. Konferans sonunda Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yunus PINAR tarafından ODA'mıza teşekkür plaketi sunuldu.

İstanbul Şubemiz tarafından 25 Ocak 2007 tarihinde "Tohum Yaşamdır, Şirketlerin İnsafına Terk Edilemez!" konulu bir forum düzenlenerek, Tohumculuk Kanunu detayları ile tartışıldı.

Gazeteci-yazar Uğur MUMCU'yu anmak amacıyla gerçekleştirilen 14. Adalet ve Demokrasi Haftası kapsamında çeşitli etkinlikler düzenledik. Etkinliklerimiz 27 Ocak 2007'de Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde, "Tarikat Siyaset Ticaret Kıskaçında Türk Tarımı" konulu söyleşi ile

başladı. Söyleşinin ardından Çetin GÜL "Bağlama ve Şan Resitali" sundu. Daha sonra ZMO Türk Sanat Müziği Korosu bir konser vererek, sevilen parçaları seslendirdi.

Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı (UMAG), 14. Adalet ve Demokrasi Haftası'na yaptığımız katkı nedeniyle, ODA'mıza bir teşekkür belgesi sundu. Ayrıca 2 Şubat 2007'de UMAG'da, Araştırmacı Gazetecilik Eğitim Programı öğrencilerine "Türkiye'de Tarım Politikaları" konulu bir ders verdik.

Aksaray İl Temsilciliğimizin düzenlediği etkinlik kapsamında, 14 Ocak 2007'de Aksaray'da "Avrupa Birliği Sürecinde Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Geleceği" başlıklı bir konferans gerçekleştirdik.

Bursa Şubemiz ve Bursa Cumhuriyet Okurlarının (CUMOK) düzenlediği etkinlik kapsamında, 25 Şubat 2007'de "Siyaset, Ticaret ve Tarikat Üçgeninde Türk Tarımı" konulu bir konferans gerçekleştirdik.

Van'da 8 Ocak 2007'de; Eskişehir'de 10 Ocak 2007'de; Çanakkale'de 8 Mart 2007'de; Kahramanmaraş'ta 24 Mart 2007'de, "Türkiye-AB Tarım Müzakereleri: Polonya Deneyiminin Öğretileri" konulu konferanslar verdik.

Gaziantep Şubemizin düzenlediği etkinlik kapsamında, 10 Mart 2007'de Gaziantep'te, "Sorumlu Yöneticilerin Bilgilendirilmesi ve Gıda Mevzuatı" konulu bir konferans gerçekleştirdik.

Diyarbakır Şubemizin, Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü ile ortaklaşa olarak 30

Mart 2007 tarihinde gerçekleştirdiği "İklim Değişikliğinin Çevresel Etkileri" konulu Panelde yer aldık. Şanlıurfa Şubemiz ve Güneydoğum Derneği'nce 31 Mart 2007'de düzenlenen "GAP'ı Sorguluyoruz" başlıklı Panelde katıldık.

Nevşehir İl Temsilciliğimiz tarafından 14 Nisan 2007 tarihinde düzenlenen "Türk Tarımı ve Avrupa Birliği" Paneline katıldık.

Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümünde, AÜZF ile birlikte Panel düzenledik.

Değerli Meslektaşlarımız,

Emperyalizme Karşı Yurtsever Cephe'nin 14 Ocak 2007'de düzenlediği, "Emperyalizm Sarmalında Türkiye" Sempozyumu'na katılarak, "Tarımın Çökertilmesi" ile ilgili ODA'mız görüşlerini dile getirdik.

Ordu'da 18 Ocak 2007'de düzenlenen "Fındık Tarımı" konulu Panelde katıldık.

ODTÜ Mezunları Derneği'nde 30 Ocak 2007'de düzenlenen, "Yeni Tohumculuk Yasası, Yeni Bir Hegemonya mı?" başlıklı Panelde katılarak, ODA'mız görüşlerini aktardık.

Atatürkçü Düşünce Derneği Bursa Şubasının toplantı salonunda, 24 Şubat 2007'de "AB ve Türk Tarım Politikaları" konulu bir konferans verdik.

Ulusal Eğitim Derneği'nce düzenlenen "Cumartesi Konferansları" kapsamında, 24 Şubat 2007'de "Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Türk Tarımı" konulu bir konferans gerçekleştirdik.

"Türkiye'nin Geleceği İçin Yeni Arayışlar" teması ile 2 Mart 2007'de TODAİE'de düzenlenen "Türkiye Sorunlarına Çözüm Konferansı - VI" etkinliğine katılarak, "Tarım" konulu bir rapor sunduk. Önceki Tarım ve Köyişleri Bakanı Sn. Sami GÜÇLÜ'nün açılış sunusunu yaptığı toplantıda, ODA Başkanımız tarafından hazırlanıp sunulan rapor, AÜZF Dekanı Prof. Dr. Cemal TALUĞ ve önceki dönem başkanlarımızdan Sn. Mahir GÜRBÜZ tarafından değerlendirildi.

DSP'nin 3-5 Mart 2007 tarihleri arasında yapılan "Türk Tarımı Hakkını Arıyor" Sempozyumu'na katılarak, görüşlerimizi dile getirdik.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde 25 Nisan 2007'de düzenlenen "Türkiye Ekonomisi Nereye Gidiyor?" başlıklı Panelde görüşlerimizi sunduk.

Çevre Vakfı tarafından Avrupa Birliği konusunda 26 Nisan 2007'de düzenlenen toplantıya katıldık. IPARD Planı Taslak Politika Çerçeve Belgesi ile ilgili olarak 18 Ocak 2007'de yapılan toplantıya katıldık.

KKGM Koordinatörlüğünde, Adana Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü ve Adana Tarım İl Müdürlüğü'nün ortaklaşa olarak 21-22 Şubat 2007'de düzenlediği "Akdeniz Meyve Sineği Çalıştayı"na katılarak, görüşlerimizi ilettik.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nce 28 Şubat 2007'de gerçekleştirilen, "Ülkesel Tohumculuk Planlama Toplantısı"na katıldık.

İstanbul'da 15-16 Mart 2007 tarihlerinde Avrupa Birliği Gıda Güvenliği Otoritesi ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen "Gıda Güvenliğinde Paydaşlarla İşbirliği Semineri"ne katılarak, görüşlerimizi dile getirdik.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından 18-25 Mart 2007 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen "Serin İklim Tahılları Program Değerlendirme Toplantısı"na katıldık.

"Atatürk Orman Çiftliği'nde Yaşanan Gelişmeler" başlıklı Panelimiz, 7 Nisan 2007'de gerçekleştirildi. Yüksek Denetim Elemanları Derneği Başkanı Necdet TOPÇUOĞLU ve G.Ü. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hulağü KAPLAN'ın konuşmacı olarak katıldığı Panel, ilgiyle izlendi.

ODA'mızda aynı gün "Tavla Turnuvası" düzenledik. Turnuvada birinciliği, önceki Genel Sekreterimiz Sn. İlhan HAN kazandı.

Etkinliklerimiz kapsamında, 28 Nisan 2007'de Bolu-Yedigöller'e gerçekleştirdiğimiz "Doğa Yürüyüşü" de meslektaşlarımız tarafından ilgiyle karşılandı.

Sevgili Meslektaşlarım,

ODA'mız, 14 Nisan 2007'de Ankara'da yüzbinlerce kişinin bulunduğu "Cumhuriyet Mitingi"ne etkin katılım sağladı. Yönetim Kurulumuzun yanı sıra çok sayıda Şube ve İl Temsilciliklerimizin de katılım sağladığı mitinge meslektaşlarımızın gösterdiği yoğun ilgi bizleri çok memnun etti. Ayrıca İstanbul, Antalya, Aydın, Denizli, İzmir, Manisa ve Samsun'da yapılan Cumhuriyet Mitinglerine de büyük destek verdik.

GDO'ya Hayır Platformu'nun İstanbul bileşenleri tarafından İstanbul Şubemizde 7 Şubat 2007 tarihinde gerçekleştirilen toplantıya katıldık.

21 Mart Dünya Su Günü nedeniyle, Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜSKOOP-BİR) ve TOBB ile birlikte "Küresel Isınma, İklim Değişikliği ve Tarım Sektörü"

Sevgili Meslektaşlarım,

"2007 Yılı Bahar Etkinlikleri" kapsamında, CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur ÖYMEN, 10 Mart 2007'de ODA'mızda "301. Madde Tartışmaları" konulu bir konferans verdi. Büyük ilgi gören konferansın ardından ÖYMEN, katılımcıların sorularını da yanıtladı.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Taner KIRAL, aynı gün "Doğaya Bakış" konulu bir "Saydam Gösterisi" sundu. Doğal güzellikleri olağanüstü biçimde ortaya koyan 110 fotoğrafın yer aldığı Saydam Gösterisi beğenile izlendi.

ODA'mızda 10-11 Mart 2007 tarihlerinde 2 gün süreyle Dijital Fotoğrafçılık Kursu düzenledik.

Sempozyumunu düzenledik. Sempozyum kapsamında, Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Sn. Süleyman DEMİREL de bir konferans verdi.

21 – 22 Nisan 2007 tarihlerinde İstanbul'da "Uluslararası Tohum Çalıştayı" nı gerçekleştirdik.

ODA'mız tüm demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler ve kamu yönetimi organları ile ilişkilere de gereken önemi vermektedir. Bu kapsamda, Ordu Belediye Başkanı Seyit TORUN'u 18 Ocak 2007'de ziyaret ederek, bölge ve tarım ürünleri konusunda görüş alışverişinde bulunduk.

Tütün Ekspertleri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Oktay ÇELİK ve beraberindeki Yönetim Kurulu üyeleri de, 17 Ocak 2007'de ODA'mızı ziyaret ederek, görüş alışverişini yaptılar.

Uçan Süpürge Kadın Kuruluşu temsilcileri, 20 Şubat 2007'de ODA'mıza konuk oldular.

Türkiye Toprak Bilimi Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr.

İlhami BAYRAMIN ve Yönetim Kurulu Üyeleri, 9 Mart 2007'de ODA'mızı ziyaret ettiler.

Anadolu Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Kutsi TUNCAY ve beraberindeki heyet, 19 Nisan 2007'de ODA'mızı ziyaret ettiler.

Değerli Üyelerimiz,

Genel Merkezimiz, çalışmalarını sürdürdüğü binada kiracı olduğu daire ile üst katta yer alan bir daireyi daha satın aldı. Söz konusu daire, üyelerimizin istek ve ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde düzenlendikten sonra hizmete açılacaktır. Ayrıca Eskişehir Şubemizin satın aldığı yeni hizmet bürosu, 16 Mart 2007 tarihinde törenle açıldı.

Sevgili Meslektaşlarımız,

Dergimizin elinize ulaşan 80. sayısında öncelikle sunuş yazısında sözü edilen özlük haklarımızla ilgili yazışmalara yer veriyoruz. Dergimizin özel konusu olarak ise Kırsal Kalkınma konusunu seçtik. Bu kapsamda, AB Kırsal Kalkınma Politika Transferi Analizi: Türkiye'de Kalkınma Planlarından 'Ulusal' Kırsal Kalkınma Stratejisi'ne' başlıklı makalemiz ile AB'nin ilk 15 üye ülkesinin bu konudaki politikalarını ayrıntılı biçimde işleyen çalışmamızı sizlerin bilgisine sunuyoruz. Ayrıca Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA'nın "Sahte katılım kırsal kalkınmayı öldürür" makalesi ile Akın ÖZDEMİR anısına 2006 yılında düzenlenen yarışmada birinci gelen Adem Yavuz SÖNMEZ'in "Planlı Dönemden AB Sürecine Kırsal Kalkınmamız" başlıklı makalesine de yer veriyoruz.

Dünya Gazetesi tarım yazarı sayın Ali Ekber YILDIRIM'ın ODA'mıza yönelik köşe yazısını da Dergimizin içeriğinde bulabilirsiniz. İstanbul Şube Başkanımız Ahmet ATALIK'ın "Küresel ısınma, su kaynakları ve tarım etkileşimi" konulu makalesi ile İlkay KUTLAR'ın "Türkiye'de Kadınlara Yönelik Tarımsal Yayımların Değerlendirilmesi" başlıklı makalesini de sizlerin bilgisine sunuyoruz.

Önümüzdeki dönemde, ODA'mızın 40. Dönem III. Danışma Kurulu Toplantısı, 4-6 Mayıs 2007 tarihleri arasında Diyarbakır'da gerçekleştirilecek. Tarım Orman Su Ürünleri Eğitim Konseyi ile ortaklaşa olarak 11-12 Mayıs 2007 tarihlerinde AÜZF'de, "Uluslararası Tarımsal Yükseköğretim Çalıştayı" düzenleyeceğiz. ODA'mızın yurt genelindeki Öğrenci Temsilcilerinin katılımıyla, 12-13 Mayıs 2007 tarihlerinde Ankara'da, "Öğrenci Danışma Kurulu" toplantısı yapılacaktır.

5 Haziran Dünya Çevre Günü kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi'nin işbirliği ile "Temiz Bir Karadeniz İçin Elele" etkinlikleri gerçekleştirilecek. Bahar Etkinliklerimiz kapsamında 24-27 Mayıs 2007 tarihlerinde Kuzey Kıbrıs Turu düzenlenecek.

Ziraat Mühendisleri Odası, yarım asrı aşan tarihi boyunca olduğu gibi, bundan sonra da her platformda üyelerinin mesleki haklarını dile getirerek, bunları geliştirmeye çalışacak, üretici ve köylünün yanında yer alacak, tarım sektörü ve ülke sorunlarının çözümüne katkı koymayı sürdürecektir. ODA'mız, bilime, gerçeğe ve demokrasiye olan sarsılmaz inancı, kamu yararını her şeyden üstün tutan yurtsever tutumu ile yoluna devam etmektedir.

Selam ve saygılarımla,

Dr. Gökhan GÜNAYDIN
Başkan

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ...

Dünya Gazetesi – 14.03.2007

TARIM DÜNYASINDAN / Ali Ekber Yıldırım

Jandarmayı saymazsak çocukluğumuzda köye gelen iki devlet memurunu bildirdik. Birisi kaymakam, diğeri ziraat mühendisi.

Köyün, köylünün ışığı, bilgi kaynağı, pusulasıdır ziraat mühendisleri.

Köy çocuklarının kaymakamlık veya ziraat mühendisliği hayali ile yaşamaları bundandır. Fakat son yıllarda bir çok köy çocuğu ziraat mühendisi göremez oldu.

Son zamanlarda köyden, köylüden koparılmaları, uzaklaştırılmaları onların suçu değil elbette. Köye gitmemekle suçlanan ziraat mühendisinin köye gidecek aracı var mı diye soran yok. Aracı varsa konulacak yakıt var mı?

Tarım politikasının iplerini IMF ve Dünya Bankası'na teslim eden Türkiye, onların direktifleri doğrultusunda kamu harcamalarını kısıtıkça kısıyor.

Sulama için yatırım yapılamıyor. Yılda 400 bin hektar alanın sulamaya açılarak yatırım yapılması gerekirken ancak 40 bin hektarlık sulama yatırımı yapılıyor.

Verimliliğin artırılması, üreticinin bilinçli üretim yapması için ziraat mühendisinin köye gitmesi, çiftçiye yol göstermesi gerekiyor. Ama ziraat mühendisleri köye gidemiyor.

Peki ne yapıyor?

Üretmemeyi teşvik eden doğrudan gelir desteğinin hesaplamasını yapıyor. Tarım il müdürlüklerinde veya ilçe müdürlüklerinde doğrudan gelir desteği hesapları ile görevlendirilen ziraat mühendisi mutsuz.

Tarlada bilgiye muhtaç çiftçi, ziraat mühendisi ile buluşamamaktan şikayetçi. O nedenle üretici de mutsuz, çaresiz.

Ülkede 85 bin ziraat mühendisi var. Bunlardan 10 bini işsiz veya geçici bir işte çalışıyor. Bu kadar işsiz mühendis dururken her yıl yüzlerce yeni mezun veriyor ziraat fakülteleri. Bunların bir bölümü mesleğini yapabiliyor, çoğu başka işlerde çalışmak zorunda bırakılıyor.

Tarladaki üretici bilgiden yoksun, ziraat mühendisi iş bulamamaktan şikayetçi. Bu iki kesimi buluşturmamak tarımda başarıyı yakalamak mümkün mü?

Ziraat Mühendisleri Odası Genel Başkanı Gökhan Günaydın'a sorarsanız, Türkiye'nin 160 bin ziraat mühendisine ihtiyacı var. Ancak, ziraat mühendisi ile köylü arasındaki bağın 1980'li yıllardan sonra bilinçli olarak koparılması nedeniyle ziraat mühendisleri işsiz. İş bulanların önemli bir kısmı ise masa başı işlerde görevlendiriliyor. Çiftçiye, üretimi artırmanın yolunu gösterecek ziraat mühendisi, üretim yapmayan çiftçinin devletten ne kadar doğrudan gelir desteği alacağını hesaplamakla görevlendiriliyor.

Hangi mühendis istemez okulda öğrendiklerini tarlada uygulamayı. Ülkesine hizmet etmeyi. Bilgilerini ülkesinin yararına kullanmayı. Fırsat bulanlar, tarımda verimliliğin sağlanması, bilinçli üretim yapılması, doğru tekniklerin kullanılması için gecesini gündüzüne katarak üreticiye hizmet veriyor. Çoğu zaman hakettiğini almadan, almadan.

Tüm engellere, engellemelere rağmen ziraat mühendisleri ülke tarımının gelişmesi, kırsalda yaşayanların refah seviyesinin yükselmesi için büyük bir çaba gösteriyor.

Yarım asırdan fazla bir süredir Ziraat Mühendisleri Odası, büyük bir özveri ve yurtseverlik bilinci ile tarıma katkıda bulunuyor.

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ...

Tarım arazilerinin talan edilmesine karşı çıkanların ön saflarında hep ziraat mühendisleri var. Çünkü toprağın değerini en iyi bilen onlar.

Atatürk'ün kendi çabaları ile kurduğu Atatürk Orman Çiftliği'nin yağmalanmasına karşı çıkanlar da onlar.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Yalova'da arazi satın alarak kurduğu ve 1937 yılına kadar bizzat kendisi işlettikten sonra "tarım yapılması ve hilesiz meyve yetiştirilmesi" için halka bağışladığı Yalova Tarım İşletmesi'nin turistik tesise dönüştürülmesi için yeşil sermayeye verilmesini yargı yoluyla engelleyenlerin başında da yine ziraat mühendisleri var. Atatürk'ün mirasına sahip çıkmayı görev bilen de yine onlar.

Tarımla ilgili her yasal düzenlemeyi titizlikle inceleyen ve ülke yararına, tarım sektörünün yararına çıkması için çaba gösteren, çözüm üreten de onlar.

Anadolu'da gittiğimiz her yerde onların, Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan Günaydın ve arkadaşlarının izlerine rastlıyoruz. Gitmedikleri il, ilçe kasaba yok. Bilgileri ile Anadolu'yu aydınlatıyorlar.

Avrupa Birliği sürecinde çiftçiyi bekleyen tehlikelere dikkat çekiyorlar. Ülke potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi için eğitim çalışmaları ile çiftçiye yol gösteriyorlar.

Her yıl yapılan Tarım Haftası etkinlikleri, teknik seminerler ve çıkarılan yayınlarla tarım sektörüne ve ülke ekonomisine yol gösteren Ziraat Mühendisleri Odası, ziraat mühendislerinin özlük hakları ve sorunlarını da her platformda savunan gerçek anlamda bir sivil toplum örgütü. Bizim de her zaman yararlandığımız çok verimli bir internet sitesi var. Çalışmalarını bu sütuna sığdıramadığımız Ziraat Mühendisleri Odası'nın www.zmo.org sitesini izlemenizi ve yararlanmanızı öneririz.

Bir başka önerimiz ise IMF ve Dünya Bankası programlarının Türkiye tarımına etkileri hakkında bilgilenmek istiyorsanız, Ziraat Mühendisleri Odası Tarım Politikaları Yayın Dizisi altında yayımlanan Dr. Necdet Oral'ın "Türkiye Tarımında Kapitalizm ve Sınıflar" kitabını okumanız gerekir.

Tarih: 25.06.2007
Sayı: 2007/0708

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
KORUMA ve KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi: a) 24.05.2006 tarih ve bila sayılı yazımız,
b) 08.06.2006 tarih ve 250 10 04 12 – GSÜT – 4340 sayılı yazınız,
c) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Bakanlığınıza yazdığı 23.05.2006 tarih ve B.14.0.İT.G.0.14.00.421/06/TOBB-4370 sayılı yazı,
d) 06.07.2006 tarih ve 467 sayılı yazımız,
e) 28.09.2006 tarih ve 250 10 04 12 – GSÜT – 7741 sayılı yazınız.

Bilindiği üzere, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı Gıda Mühendisleri Odası, Kimya Mühendisleri Odası ve Ziraat Mühendisleri Odası, gıda işletmeleri için kapasite raporu düzenlemeye yönelik olarak bir protokol imzalayarak, bu konuda çalışmalarına başlamıştır. Ancak henüz uygulama yönünde sistem kurma çalışmalarını devam ettirmekte iken, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu'nun itirazı gündeme gelmiş ve Genel Müdürlüğünüz söz konusu uygulama ile ilgili olarak Bakanlığınızın Hukuk Müşavirliğinin görüşlerine başvurmuştur. Bakanlığınız Hukuk Müşavirliği konuyu değerlendirerek "gerek 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nda gerekse Odalarımızın Ana Yönetmeliklerinde herhangi bir yasal düzenlemeye rastlanılmadığı, düzenlenen kapasite raporunun hukuki anlamda herhangi bir geçerliliğinin olmayacağı"ni ifade etmiştir. Bunun üzerine tarafınızca dağıtımı yapılan bir talimat ile ilgili birimlerinizin TMMOB'a bağlı odalarca düzenlenen kapasite raporlarını kabul etmemesi istenmiştir.

Tüm bu gelişmeler sonucunda, kamu kurumu niteliğinde olan ve kar amacı bulunmayan Odalarımızın bu konudaki yetkisini netleştirmek ve mevzuatımızdaki maddelerin yoruma dayalı olara farklı şekillerde değerlendirilmesine engel olmak üzere; Ana Yönetmeliklerimizde bu yönde değişiklik yapılarak üst kurulumuz TMMOB kanalı ile yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir. Söz konusu değişiklik metinleri 14 Nisan 2007 tarihli ve 26493 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklikler ile "**Meslekle ilgili standartları, normları, teknik şartnameleri, sözleşme tiplerini, ihale dosyaları, proje, etüt, fizibilite işleri incelemek ve onaylamak; bilirkişilik, ekspertiz ve kapasite raporları gibi teknik ve benzeri tüm bilimsel evrakı hazırlamak, hazırlatmak, incelemek ve bunları onaylamak, bu konularda başka kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, üyelerce ve diğer kuruluşlarca hazırlanmış olanları incelemek, geliştirmek, değişiklikler yapmak, uygulanmasını denetlemek veyonilerinin oluşturulması yolunda ülke ve toplum yararına çalışmalar yapmak,**" hükmü Odaların Ana Yönetmeliklerinde açıkça yer almıştır.

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası
Sümer 2. Sok. No: 36/15
TR 06650 Kızılay - Ankara
Tel: (312) 732 40 39 Faks: (312) 732 40 57
E-mail: gidamno@gidamo.org.tr
Web: www.gidamo.org.tr

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası
Adres: Karanfil Sok. No:19/5 Kızılay - ANKARA
Tel: 0312 418 20 51
Faks: 0312 417 35 63
E-mail: kimo@kimo.org.tr
Web: www.kimo.org.tr

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
Adres: Karanfil Sok. No: 28/17 Kızılay - ANKARA
Tel: 0312 425 05 55
Faks: 0312 418 51 56
E-mail: zmo@zmo.org.tr
Web: www.zmo.org.tr

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

Bu bağlamda Odalarımız; kapasite raporu düzenlemek de dahil olmak üzere sayılan hizmetleri hukuken yapma sorumluluğuna ve yetkisine sahiptir. Bu yetki ve sorumluluk yasal düzenleme ile de bir kez daha açıklığa kavuşturulmuştur.

Daha önce Bakanlığınız tarafından İl Müdürlüklerinize Odalarımız tarafından düzenlenmiş olan Kapasite Raporlarının kabul edilmemesi yönünde göndermiş olduğunuz talimatın iptal edilmesi ve Odalarımız tarafından düzenlenen kapasite raporlarının kabulü yönünde yeni bir talimat gönderilmesi hukuken gerekli hale gelmiştir. Konunun yukarıda bahsedilen Ana Yönetmelik Değişiklikleri kapsamında yeniden değerlendirilip, gerekli işlemin yapılmasını arz ederiz.

R. Petek ATAMAN
Gıda Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Hasan KÜÇÜK
Kimya Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Gokhan GÜNAYDIN
Ziraat Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası
Sımsar 2. Sok. No: 36/15
TR - 06650 Kızılay - Ankara
Tel: (312) 232 40 39 Fax: (312) 232 40 51
E-mail: gidemo@gidemo.org.tr
Web: www.gidemo.org.tr

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası
Adres: Karanfil Sok. No:18/5 Kızılay - ANKARA
Tel: 0312 418 20 51
Faks: 0312 417 25 63
E-mail: kmo@kmo.org.tr
Web: www.kmo.org.tr

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
Adres: Karanfil Sok. No: 78/12 Kızılay - ANKARA
Tel: 0312 425 06 55
Faks: 0312 418 51 98
E-mail: zmo@zmo.org.tr
Web: www.zmo.org.tr

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : B.12.0.KKG.0.13/102.03-
Konu : Kapasite Raporu

026279

50868
...../...../2007

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANLIĞINA

Karanfil Sokak 28/12 Kızılay – ANKARA

İlgi : 25.06. 2007 tarih ve 2007/0708 sayılı yazınız

İlgi yazınız incelenmiş olup, 14.04.2007 tarih ve 26493 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat, Gıda, Kimya Mühendisleri Odaları Ana Yönetmeliklerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Değişikliği metinlerinde; Ana Yönetmeliklerin 1 inci maddesinde "...ckspertiz ve kapasite raporları gibi teknik ve benzeri tüm bilimsel evrakı hazırlamak " şeklinde değişiklik yoluna gidildiği anlaşılmaktadır.

6235 Sayılı TMMOB Kanunu ve 3458 Sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanunda , 7472 Sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkındaki Kanunda "Kapasite Raporu" hazırlayabilme yetkisini ilgili odalara tanıyan bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır.

Kanunla tanımlanmayan bir hakkın yönetmelikle düzenlenemeyeceği Hukuk ilkesinden hareketle, ilgili yönetmeliklerde yapılan değişiklikle kapasite raporu düzenleyebilme yetkisinin varolamayacağı düşünüldüğünden odalarınızca düzenlenecek kapasite raporlarının iş ve işlemlerimizde kullanılması mümkün olamamaktadır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Doç Dr. Muzaffer AYDEMİR
Bakan a.
Genel Müdür

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI

KORUMA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ANKARA

- İlgi :** (a) 17.10.2006 gün, 34685 sayılı yazınız,
(b) 14.11.2006 gün, 5262 sayılı yazınız,
(c) 2.03.2007 gün, 591 sayılı yazınız.

Bilindiği üzere, Genel Müdürlüğü'nüzce hazırlanan "Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik Taslağı" konusunda ODA görüşümüzü soran ilgi (a) yazınız uyarınca hazırlanan görüşümüz, ilgi (b) ve (c) yazımızla Bakanlığınıza gönderilmiştir.

Süreç içerisinde Yönetmelik taslağı üzerinde yapılan değişiklikler, ODA'mızca bir kez daha değerlendirilmiş olup, son görüşlerimiz ekte sunulmaktadır;

1 – Altıncı Madde Düzenlemesi : Bayilik işini yalnızca ziraat mühendislerinin, herhangi bir sınav zorunluluğuna tabi tutulmadan yapması

İlgi (b) yazımızda belirtildiği üzere, 7472 sayılı "Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun" un 2 inci maddesi, 24.1.1992 gün, 21121 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük" ün 5 inci maddesi hükümleri uyarınca Ziraat Fakültelerinden mezun olan ziraat mühendisleri, herhangi bir bölüm ayırımına tabii olmaksızın, zirai mücadele (bitki koruma) bayilik iş ve işlemlerini yapmak konusunda münhasıran yetkilidirler. Yasa ve Tüzüğün yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca, sözü edilen yetki, herhangi bir ilave sınav süreci ile sınırlanamaz.

Buna karşın, Yönetmelik Taslağının "Bayi veya Toptancı İzin Belgesi Alabilecekler" başlıklı 6 ncı maddesinde; (b) bendinde bitki koruma bölümü mezunu ziraat mühendisi olmak koşulu getirilmekte, bu koşula uymayan ziraat mühendisleri ise (c) bendi hükmü uyarınca kamu – özel kuruluşlarda zirai mücadele hizmetlerinde en az üç yıl çalışmış olmak zorunluluğu ile karşı karşıya bırakılmaktadır. Bunun da yanında, yeni bayilik açacaklar, Bakanlıkça yılda bir kez düzenlenecek sınavda 80 ve üzeri puan alma zorundadırlar.

Yukarıda belirtilen Yasa ve Tüzük hükümleri gereği, herhangi bir bölüm ayırımına tabi olmaksızın ve sınav zorunluluğu ile karşı karşıya bırakılmaksızın ziraat mühendisleri, bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışı yapabilirler.

Ayrıca, ziraat mühendisliği öğretim sisteminde ortaya çıkan hızlı değişimler çerçevesinde, tarımsal öğretimde bölüm uygulamaları kaldırılmakta; "Bitkisel Üretim", "Hayvansal Üretim", "tarım Teknolojileri" gibi Programlar altında eğitim sürdürülmektedir. Tarımsal öğretimin yeniden yapılandırılması sürecine girildiği günümüzde, yeni düzenlemenin nasıl olacağı da bilinmemektedir. Bu nedenle de, bölüm adının Yönetmeliğe yazılması sakınca taşımaktadır.

Bu doğrultuda, Oda'mızın Yönetmelik Taslağının 6 ncı maddesinin (b) bendine ilişkin önerisi şöyledir;

6- b) "Bitki Koruma bölümü mezunu veya bitki koruma dersi almış ziraat mühendisi olmak"

Oda'mızın Yönetmelik Taslağının 6 ncı maddesinin (d) bendine ilişkin önerisi ise şöyledir;

6- d) "b ve c bendi dışındakiler için, Bakanlıkça yılda bir kez düzenlenecek olan sınavda 80 ve üzeri puan almak"

Bunun yanında, Yönetmelik taslağında "mesul müdürlük" kavramının ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Oda'mız, çevre ve halk sağlığına aykırı bir şekilde ziraat mühendisi dışındaki kişilerin de bayilik yaptığı bir sistemde, mesul

müdürlük uygulamasına karşı olan tutumunu daha önceleri birçok kez yazılı ve sözlü olarak ifade etmiştir.

Buna karşılık, Taslak'ta belirtildiği gibi, 2008 yılı sonu itibarıyla herhangi bir mesleği bulunmayan kişilerin bayilik yapmalarının engellenmesi yanında, bu alanda yasal olarak tek yetkili meslek grubu olan ziraat mühendisleri dışındaki tüm kişilerin sistemden çıkarılması durumunda, ODA'mız, mesul müdürlük uygulamasının sakıncalarının da ortadan kalkacağı görüşündedir.

2 – Yedinci Madde Düzenlemesi : “Gerekli Belgeler” arasında, Bayilerin Oda üyesi olduğuna ilişkin belge'nin aranması konusu

İlgi (b) yazımızda belirtildiği üzere, “Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu” nun 33 üncü maddesi hükmü uyarınca, Türkiye’de özel hizmet alanlarında zirai mücadele bayiliği yapan ziraat mühendislerinin, Ziraat Mühendisleri ODASI'na üye olmaları bir yasal zorunluluktur.

Bu çerçevede, 14 Şubat 2007 tarihli toplantıda da kararlaştırıldığı üzere, Yönetmelik Taslağı'nın 7 inci maddesindeki “Gerekli Belgeler” bölümüne ziraat mühendislerinin Oda'ya kayıtlı olduğuna ilişkin belgenin de eklenmesi zorunlu görülmektedir.

Bu doğrultuda, Yönetmelik Taslağı'nın 7 inci maddesine (f) bendi eklenerek aşağıdaki hüküm yazılmalıdır;

7- f) “Ziraat Mühendislerinin Ziraat Mühendisleri Odası'na üye olduklarını ve üyeliklerinin devam etmekte olduğunu gösterir belge”

3 – Dokuzuncu Madde Düzenlemesi : “Bayilik ve Toptancı İzin Belgesi'nin Geçerliliği konusu

Yönetmelik Taslağı'nın 9 uncu maddesi, halen bayilik ve toptancılık yapanların izin belgelerinin beş yıl süre ile geçerli olacağı ifade edilmekte, bayii ve toptancılık hizmetlerini yürütmekte olanların dahi, İl Müdürlüklerince yapılan sınavda 65'in altında puan almaları halinde izin belgelerinin iptal edileceğini öngörmektedir.

İlgili alanda çalışan Ziraat mühendislerinin, Yasa ve Tüzük'ten gelen hakları doğrultusunda sınava tabi tutulmayacakları gerçeğinden hareketle, Oda'mız, Yönetmelik Taslağı'nın 9 uncu maddesinin (1) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini talep etmektedir;

9- (1) “6 ncı maddenin ç bendi uyarınca izin belgesi alan bayi ve toptancıların, bayilik ve toptancı izin belgeleri beş yıl süre ile geçerlidir”

4 – Onbeşinci Madde Düzenlemesi : Bayilerin yetki ve sorumlulukları konusu

Yönetmelik taslağı'nın 15 inci maddesinin ö bendine, “Bayiler, Müdürlüğün belirleyeceği mesai saatlerine uymak zorundadırlar” ibaresinin eklendiği görülmektedir.

Bilindiği gibi, 24.7.2002 gün, 24825 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ziraat Mühendislerinin Hizmet Alanlarındaki Çalışmalarıyla İlgili Mesleki Denetim Uygulamaları ve Disiplin Hükümleri Hakkında Yönetmelik” in “Yazılı Uyarı Cezaları” başlıklı 21 inci maddesinin (e) bendinde, “Oda tarafından belirlenen mesai saatlerine uymak” eyleminin ceza gerektirdiği ifade edilmektedir.

ODA'mız, 2002 yılından bu yana bayilere mesai saati uygulaması yapmaktadır. Nasıl ki Eczanelerin açılış – kapanış saatleri Eczacılar Odası tarafından belirleniyorsa, bitki koruma ürünleri bayii ve toptancılarının mesai saati uygulamalarının da Ziraat Mühendisleri Odası tarafından yürütülmesi doğru olacaktır.

Bu doğrultuda Oda'mız Yönetmelik Taslağı'nın 15 inci maddesinin (ö) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini talep etmektedir;

15- (ö) “Bayiler, Bakanlık ve Ziraat Mühendisleri Odası'nın belirleyeceği mesai saatlerine uymak zorundadırlar”

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

5 – Onyedinci Madde Düzenlemesi : Kontrol konusu

24.07.2002 gün, 24825 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ziraat Mühendislerinin Hizmet Alanlarındaki Çalışmalarıyla İlgili Mesleki Denetim Uygulamaları ve Disiplin Hükümleri Hakkında Yönetmelik”in 8 inci maddesi uyarınca seçilen Oda denetçileri, zirai mücadele bayilerini Ziraat Mühendisleri Odası’nın mesleki denetim uygulamaları çerçevesinde denetlemekte ve mesai saati uygulaması yapmaktadır.

Sözü edilen denetim, genellikle mesai saati dışında gerçekleştirilen sahte ve kaçak ilaç uygulamalarının önlenmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.

Diğer yandan, kamu çalışanı sayısının azaldığı bir süreçte, Bakanlığın kontrol ve denetim erkinde zaman zaman eksiklikler yaşandığı da bilinmektedir.

Bu bakımdan, Bakanlığın ilgili taraflarla birlikte gerçekleştirdiği 14 Şubat 2007 tarihli toplantıda da görüş birliğine varıldığı üzere, Oda’mız Yönetmelik Taslağının 17 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini talep etmektedir;

17- (1) “Bayii ve Toptancılar, Genel Müdürlük veya Müdürlükçe yetkilendirilen elemanlar tarafından kontrol edilir. Bakanlık, nihai kontrol yetkisi kendisinde olmak üzere, şartlarını ve zamanı belirlemek kaydıyla, kontrol yetkisini Ziraat Mühendisleri Odası’na devredebilir”

(2) Gerekli gördüğü takdirde Bakanlık, kontrol yetkisi devrini iptal edebilir.

(3) Kontroller en az iki teknik eleman tarafından yapılır. Tespit edilen eksiklikler, kontrol defterine yazılır ve imzalanır”.

6 – Geçici Birinci Madde Düzenlemesi :

Bitki Koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışında uzman ziraat mühendislerinin görev alması nihai amaçtır. Oda’mız, önce ilkökul mezunlarının, ardından tekniker ve teknisyenlerin belirli süreler tanınarak süre bitiminde alandan çekilmelerinin sağlanmasını, ardından ziraat mühendisleri arasında da uzmanların öne çıkarılmasını doğru bulmakta ve bu yaklaşımı desteklemektedir.

Bununla birlikte, henüz bu aşamalar geçirilmeden, Geçici 1 inci madde düzenlemesi hükmü uyarınca bitki koruma bölümü mezunu olmayan ya da kamu – özel kuruluşlarda bu alanda en az üç yıl çalışmamış olan ziraat mühendislerinin 1 Ocak 2009 tarihi itibarıyla izin belgelerinin iptali yönündeki yaklaşım son derecede tehlikeli bulunmakta ve benimsememektedir.

Bu doğrultuda Oda’mız, Yönetmelik Taslağının Geçici 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini talep etmektedir;

Geçici Madde 1 - “Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce Bitki Koruma Ürünleri Bayilik veya Toptancı İzin Belgesi almış olan ziraat mühendislerinin kazanılmış hakları saklıdır. Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce Bitki Koruma Ürünleri Bayilik veya Toptancı İzin Belgesi almış olan ziraat teknikeri ve ziraat teknisyenlerinden 6 ncı maddenin (ç) bendinde belirtilen şartları taşımayan bayi ve toptancıların izin belgeleri, 01.01.2009 tarihine kadar geçerlidir.

Yukarıda belirtilen düzenlemelerin Yönetmelik taslağına geçirileceği inancıyla, çalışmalarımızda başarılar diler, bilgi ve gereği için arz ederiz.

Saygılarımla

Gökhan GÜNAYDIN

**Başkan
(Yönetim Kurulu adına)**

BAKANLAR KURULU KARARI

Karar Sayısı : 2007/12059

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının, 2007 yılına ait Genel Yatırım ve Finansman Programının tespitine ilişkin 16/10/2006 tarihli ve 2006/11106 sayılı Kararnamenin eki Kararın ekteki şekilde değiştirilmesi; Devlet Bakanlığının 20/4/2007 tarihli ve 18924 sayılı yazısı üzerine, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 29 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 24/4/2007 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

A. GÜL

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.

A. BABACAN

Devlet Bakanı

C. ÇİÇEK

Adalet Bakanı

H. ÇELİK

Milli Eğitim Bakanı

M. M. EKER

Tarım ve Köyşleri Bakanı

M.H.GÜLER

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

A. ŞENER

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M.AYDIN

Devlet Bakanı

M. V.GÖNÜL

Milli Savunma Bakanı

F. N. ÖZAK

Bayındırlık ve İskan Bakanı

M. BAŞESGİOĞLU

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

A. KOÇ

Kültür ve Turizm Bakanı

M. A. ŞAHİN

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

N. ÇUBUKÇU

Devlet Bakanı

A.AKSU

İçişleri Bakanı

R.AKDAĞ

Sağlık Bakanı

B. ATALAY

Devlet Bakanı

K. TÜZMEN

Devlet Bakanı

K. UNAKITAN

Maliye Bakanı

B. YILDIRIM

Ulaştırma Bakanı

A. COŞKUN

Sanayi ve Ticaret Bakanı

O. PEPE

Çevre ve Orman Bakanı

24/4/2007 TARİHLİ VE 2007 /12059 SAYILI KARARNAMENİN EKİ

KARAR

MADDE 1 – 16/10/2006 tarihli ve 2006/11106 sayılı Kararnamenin eki Kararın 3 üncü maddesinin (a) fıkrasına, sekizinci paragrafından sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

"Ancak, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nde 30/3/2007 tarihi itibarıyla 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında daimi statüde çalışanlardan; Budama Projesinde istihdam edilen ve üniversitelerin mühendislik fakültelerinden veya meslek yüksek okulu eksperlik bölümlerinden mezun olanlar ile idari birimlerde çalışıp da fiilen yaptıkları işler 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3/c maddesi kapsamındaki sözleşmeli personelinki ile aynı olan ve üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden mezun olanlar, 31/7/2007 tarihine kadar anılan Genel Müdürlüğe, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3/c maddesi uyarınca sözleşmeli personel kadrolarına atanmak üzere başvurmaları halinde, bunlara "Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik" hükümleri uygulanmaz. Bu kapsamda yapılacak yazılı başvurularda, statü değişikliği neticesinde ücretlerde, emekli ikramiyelerinde ve sosyal güvenlik haklarında meydana gelebilecek değişikliklerin başvuru sahibi tarafından kabul edildiği açıkça belirtilecektir."

MADDE 2 – Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Kararı Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

T.C.

ADANA VALİLİĞİ

(Tarım İl Müdürlüğü)

Bilindiği üzere, 14.02.2007 gün ve 26434 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Tebliği (2007/3)” ve “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde Makina, Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Tebliği (2007/4)”, belirlenen 65 ilde, ekonomik yatırımlar ve altyapı yatırımları başlıkları altında tanımlanan konularda hazırlanacak projelerin tutarının belirli oranlarının kamu bütçesinden desteklenmesi esasına dayanmaktadır.

8.3.2006 gün, 26102 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2006/9 sayılı Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Uygulama Esasları Tebliği de benzer bir kapsam taşımaktadır.

Sözü edilen Tebliğler kapsamında yürütülen uygulamalarla ilgili görüşlerimizin, Valiliğiniz aracılığıyla Tarım İl Müdürlüğü’ne iletilmesi yararlı görülmüştür.

Tarımsal projeleri hazırlanmasının hangi meslek mensuplarının görev ve yetki alanında olduğu, sözü edilen meslek mensuplarının bu projeleri hazırlayabilmeleri için sahip olmaları gereken belgeler, hazırlanan projelerin onaylanma süreçleri, ilgili mevzuat tarafından açıkça tanımlanmıştır. Buna göre;

1 – Projeleri ancak serbest çalışan ve Ziraat Mühendisleri ODA’sına üye olan mühendisler yapabilir.

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’nun (RG 04.02.1954 gün ve 8625 sayı) 33 üncü maddesi hükmüne göre; “Türkiye’de mühendislik .. meslekleri mensupları, mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri .. için ihtisasına uygun bir Oda’ya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler”. Aynı Yasa’nın 38 inci madde hükmü uyarınca, bu zorunluluğa uymayan “.. mühendisler, Türkiye’de mesleki faaliyetten men edilirler”

Görüldüğü gibi, yukarıda belirtilen mevzuat uyarınca, özel hizmet alanlarına ilişkin bir çalışma konusu olan tarımsal – kırsal proje üretimi işi, ancak serbest çalışan ve Ziraat Mühendisleri ODA’sına üye olan mühendisler tarafından yapılabilir.

2 – Projeler, uzmanlık alanları uyarınca yetki sahibi olan ziraat mühendisleri tarafından yapılabilir.

7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun’un (RG 13.05.1960 gün ve 10504 sayı) 2 inci maddesi hükmü uyarınca, ziraat yüksek mühendisleri mesleki iştigal ve ihtisas sahaları dahilinde zirai hizmet ve faaliyette bulunmaya, keşif, plan, proje hazırlamaya yetkilidirler.

Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük’ün (RG 24.01.1992 gün ve 21121 sayı) “Tarım İşletmelerinin Planlanması ve Projelendirilmesi” başlıklı 8 inci maddesi hükmü ise aynen şöyledir; “Ziraat mühendisleri, bitkisel veya hayvansal üretim yapan tarım işletmelerinin üretim, hasat, sınıflandırma, ambalajlama, muhafaza, depolama, değerlendirme ve pazarlama faaliyetleriyle ilgili etüd, planlama ve projelendirme işleriyle bunların uygulama ve kontrol işlerini yapmaya yetkilidirler.”

Sözü edilen Tüzük’ün “Lisans ve Uzmanlık Alanlarına Göre Görev ve Yetkiler” başlıklı Üçüncü Bölüm’ünde ise, lisans ve uzmanlık alanları; toprak etüdüleri (Madde 18), sulama, drenaj ve tarımsal yapılar (Madde 19), tarım alet ve makineleri (Madde 20), zootekni (Madde 21), su ürünleri (Madde 22), peyzaj mimarlığı (Madde 23) ve gıda bilimi ve teknolojisi (Madde 24) olarak sayılmaktadır.

Görüldüğü gibi, yukarıda belirtilen mevzuat uyarınca, yine yukarıda sayılan çalışma alanlarındaki projeler, münhasıran, uzmanlık alanları uyarınca yetki sahibi olan ziraat mühendisleri tarafından yapılabilir.

3 – Projeler, Ziraat Mühendisleri ODA’sınca düzenlenen Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi, Tescil Belgesi ve Büro Tescil Belgesine sahip ziraat mühendislerince yapılabilir

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik, Mühendislik Hizmetleri ve Belgelendirme Yönetmeliği, 14.12.2005 gün, 26023 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

a) Sözü edilen Yönetmelik’in kapsamı, 2 inci maddede belirtildiği üzere; “serbest ziraat mühendisliği hizmetleri ile Ziraat Mühendisleri Odası’na üye diğer meslek mensuplarının ve tüzel kişilerin yaptıkları serbest müşavirlik ve

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

mühendislik hizmetlerinin tescil, vize ve belgelendirilmesi ile mesleki etkinliklerinin denetimine ilişkin usul ve esaslar” ın düzenlenmesidir.

b) İlgili Yönetmelik'in “Tanımlar ve kısaltmalar” başlıklı 4 üncü madde hükümleri uyarınca;

Serbest müşavir mühendis hizmetleri (SMMH) : Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun, Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun ve Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzüğün verdiği yetki ile serbest çalışarak Odaya kayıt ve tescilini yaptırmış veya kamu kurum ve kuruluşları dışında *gerçek veya tüzel kişi hesabına ücretli, sözleşmeli, ortak bir bağlantı içinde bir yatırımın etüd, tasarım, fizibilite, keşif, şartname, hakediş, kesin hesap, ihale dosyası hazırlama, planlama, projeleme, resim ve hesapların hazırlanması ve uygulanması ile bunlarla ilgili araştırma, danışmanlık, bilirkişilik, ekspertiz, her türlü denetim ve kontrollük hizmetleri ile kabule, uygulamaya ve imzaya yalnızca SZM nin yetkili olduğu mühendislik hizmetlerini,*

Serbest müşavirlik mühendislik (SMM): SMMH'lerini yapmaya yetkili Tescil Belgesi ve Büro Tescil Belgesi sahibi Oda üyelerini,

Serbest müşavir, mühendis bürosu (SMMB): SMMH ni yapmak üzere bünyesinde en az bir SMM i ücretli, sözleşmeli veya ortaklık statüsünde bulunduran gerçek ve tüzel kişilere ait büroları,

Büro tescil belgesi (BTB): SMMH'lerini yapacak bürolara, Odaya tescilden sonra verilen belgeyi,

Tescil belgesi (TB): SMMH'lerini yapacak gerçek kişilere, Odaya tescilden sonra verilen belgeyi,

Teknik uygulama sorumluluğu (TUS): SMMH çalışma alanlarının hizmete ilişkin özellikleri dikkate alınarak, proje, plân, program ve eklerine, ilgili kanun, tüzük ve yönetmeliklere, oda mevzuatına, bilim ve teknik kurallarına ve mesleki yetki ve sorumluluk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesinin denetlenmesi hizmetlerinin bütünü,

İşveren: Bir SMM bürosunda, SMMH leri yaptırmak için sözleşme yapan kamu tüzel kişileri ile gerçek kişileri ifade eder.

c) Sözü edilen Yönetmeliğin 5 inci madde hükmü ise, ziraat mühendislerinin tek başlarına tasarlamaya, uygulamaya, kabule ve imzaya yetkili ve sorumlu oldukları uzmanlık alanları konusunda, 8.11.2005 gün, 25987 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği” nin 6 ncı maddesine atıf yapmaktadır.

Buna göre, ziraat Mühendislerinin tek başına tasarlamaya, uygulamaya, kabule ve imzaya yetkili ve sorumlu olduğu uzmanlık alanları şunlardır; a) Toprak etüt ve haritalama, b) Bitkisel üretim ve ıslah, c) Hayvansal üretim ve ıslah, ç) Tohumculuk, d) Kimyasal gübreler ve gübreleme, e) Zirai mücadele, f) Zirai karantina, g) Tarım ilaçları, h) Yem sanayi ve yem kontrolü, ı) Tarım işletmelerinin planlanması ve projelendirilmesi, i) Tarımsal araştırma ve yayım, j) Tarla içi geliştirme hizmetleri, k) Tapu, kadastro ve haritacılık hariç olma üzere arazi toplulaştırması hizmetleri, l) Tarımsal yapılar, m) Tarımsal kooperatifçilik, n) Tarımsal kredilendirme, o) Tarım sigortası, ö) Su ürünleri, p) Çevre koruma, r) Tarım alet ve makineleri ile tarımsal enerji, s) Peyzaj ve çevre düzenleme, ş) Gıda sanayii ve gıda kontrolü hizmetlerine ilişkin alt uzmanlık alanları, t) Kapalı alan ilaçlama hizmetleri, u) Sulama ve drenaj, ü) Laboratuvar kurma ve işletme,

Yukarıda (l), (p), (r), (s), (ş), (t), (u), (ü) bentlerinde sayılan uzmanlık alanlarında öğrenim gören ziraat mühendisleri ve ilgili diğer meslek disiplinlerine ait eğitim alan üyeler için Oda tarafından birlikte veya ayrı olarak eğitim ve yetki belgesi verilebilir.

Görüldüğü üzere: yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre, serbest ziraat mühendisleri, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Meslek içi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliğinin (Resmi Gazete 08.11.2005 tarih ve 25987 sayı) 6 ncı maddesinde sayılan ziraat mühendisliği alanlarında serbest olarak çalışabilmeleri ve Proje hazırlayabilmeleri için, Ziraat Mühendisleri Odasından SMM, Tescil ve Büro Tescil Belgelerini almak zorundadırlar.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğince hazırlanan ve örneği ekte gönderilen 10.01.2007 tarih ve 111 sayılı yazıda da, bu görüşümüz onaylanmaktadır (Ek-1). Yazının son paragrafı, aynen şöyledir;

“Metinlerde verilen Yönetmelik hükümleri gereği Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve Büro Tescil Belgesi olmayan oda üyelerinin bir yatırımın etüd, tasarım, fizibilite, keşif, şartname, hakediş, kesin hesap, ihale dosyası hazırlama, planlama, projeleme, resim ve hesapların hazırlanması ve uygulanması ile bunlarla ilgili araştırma, danışmanlık, bilirkişilik, ekspertiz, her türlü denetim ve kontrollük hizmetleri ile kabule, uygulamaya

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

ve imzaya yetkili olmadıkları, dolayısıyla bu kapsamda değerlendirilecek projelerin onaylanmaması gerektiği kanaatine varılmıştır”

4 – Hazırlanan Projelerin, Ziraat Mühendisleri ODA’sınca incelenmesi, onaylanması ve mühürlenmesi zorunludur.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik, Mühendislik Hizmetleri ve Belgelendirme Yönetmeliği’nin 6 ncı madde hükümleri uyarınca, SMMH’lerin yürütülmesinde; dürüstlük ve güvenin sağlanması, meslek etiğinin korunması, mevzuata ve ODA’ca belirlenen asgari ücrete uyulması zorunlu olup, sözü edilen konular Oda tarafından denetlenir.

Sözü edilen Yönetmeliğin “Serbest ziraat mühendisliği belgesi verilmesi, yenilenmesi ve iptali” başlıklı 7 inci madde hükümlerine göre, Büro Tescil Belgesi ve Tescil Belgesi sahibi SMM’ler tarafından yapılacak projeler üzerine isim ve imza ile birlikte Oda sicil numarasının yazılması zorunludur.

Yine aynı Yönetmeliğin 8 inci ve 9 uncu maddesi hükümlerine göre, diğer koşullar yanında; oda üyesi olan ve Oda mevzuatında belirtilen koşulları taşıyan kişiler serbest meslek sahiplerine ilişkin vergilendirmeye tabi olduklarını belgelemek; bürolar ise aynı şekilde, vergilendirmeye tabi olduklarını vergi dairesinden alınacak bir yazı ile belgelemek durumundadırlar.

Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde, kesilen faturanın veya serbest meslek makbuzunun asgari ücrete uygunluğunun denetimi Ziraat Mühendisleri Oda’sının görevi olarak sayılmaktadır.

Yine aynı Yönetmeliğin 11 inci ve 12 inci maddelerinde, SMM’ce hazırlanan projelerin ODA’ca mesleki denetimden geçirilmesi, onaylanması ve mühürlenmesi zorunluluğu ifade edilmektedir. İlgili hüküm uyarınca, mesleki denetim ve onay işlemleri için SMMH’nin türüne göre Oda Yönetim Kurulu’na belirlenen ücret, Oda’ya ödenir.

Görüldüğü üzere; yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre, uzman ve yetkili, gerekli belgelere sahip ziraat mühendisleri tarafından hazırlanan projeler Ziraat Mühendisleri ODASI’na getirilecek, Oda’da yapılacak mesleki denetim ile asgari ücret – vergi gibi konularda herhangi bir eksikliğin olup olmadığı kontrol edilecek ve uygun bulunması halinde proje onaylanacak ve mühürlenecektir.

5 – Yukarıda belirtilen mevzuat açıkça ortaya koymaktadır ki, kredilendirilmek üzere yatırımcılar tarafından Tarım İl Müdürlüklerinin onayına sunulacak projelerin tamamı, bu yazımızın 1, 2, 3 ve 4 üncü maddelerinde belirtilen nedenler ve teknik – hukuki gerekçelerle, yalnızca Ziraat Mühendisleri Odasına üye olan ve ODA’mızca SMM, Tescil Belgesi ve Büro Tescil Belgesi verilen Ziraat Mühendislerince yapılması, Oda’nan denetiminden geçmiş, onaylanmış ve mühürlenmiş olması gerekmektedir.

Yazımıza konu Yönetmelikte tanımlanan serbest müşavirlik – mühendislik hizmetlerini yapmaya, yalnızca Büro Tescil Belgesi verilen serbest müşavirlik mühendislik büroları ve serbest ziraat mühendisleri yetkilidir. Bu yetki, teknik uygulama sorumluluğu dahil tüm serbest müşavirlik – mühendislik hizmetleri için ülke çapında geçerlidir.

Yazımıza konu tebliğlerin yürütülmesinden sorumlu olan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve **Destekleme Genel Müdürlüğü**’nün web sitesinde yer alan “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Uygulama Rehberi”nde teknik projelerle ilgili her bir dökümanın ilgili Oda’lara tasdik ettirileceği belirtilmektedir.

Aynı Genel Müdürlüğün Muğla Valiliği’ne gönderdiği 13.12.2006 tarih ve 6349 sayılı yazı (Ek-2) ile Muğla Valiliğinin Muğla Şube Başkanlığına gönderdiği 08.01.2007 tarih ve 67 sayılı yazıları (Ek-3), hazırlanan projelerin onaylanması için ODA’mıza yönlendirileceği belirtilmektedir.

Sonuç olarak;

Yukarıda belirtilen mevzuat uyarınca; Ziraat Mühendisleri ODA’sı üyesi olmayan, SMM – Tescil ve Büro Tescil Belgesi bulunmayan kişilerce hazırlanmış, Ziraat Mühendisleri ODASI’nın ilinizde bulunan Şube Başkanlığı / İl Temsilciliği tarafından mühürlenip onaylanmamış projelerin kabul edilmemesi konusunu arz ederim.

Saygılarımla

Dr. Gökhan GÜNAYDIN

Başkan

SAHTE KATILIM KIRSAL KALKINMAYI ÖLDÜRÜR

Prof. Dr. Tayfun Özkaya¹

GİRİŞ

Bu yazının amacı kırsal kalkınma alanında çalışanları katılımcı yaklaşımlardan soğutmak değil. Katılımcı yaklaşımları kullanarak, eylem araştırması niteliğinde, kırsal toplum içinde somut değişimleri amaçlayan ve değişimi gerçekleştirirken de bilgi üretmeye çalışan projelerimiz ve yayınlarımız oldu². Amacımız katılımcı gibi görünerek ezici sosyo-ekonomik düzenlerini sürdürmek isteyen uluslararası ve ulusal kuruluşlarla, yarar sağlamaya çalışan sahte katılımcı profesyonellere dikkatleri çekmek ve sağlıklı bir katılımın kurumsallaşması için koşulları ortaya koyabilmek.

Katılımcı yaklaşımlar 1990'lerden başlayarak dünya'da hızla yayıldı. Önceleri dirençle karşılaştı. Kısa bir süre sonra dünyaya hükmeden hegemonyacı çevreler karşı çıkmaktansa, birçok konuda olduğu gibi taraftar görünüp içini boşaltarak katılımcı rüzgârdan yararlanmak istediler. Dünya Bankası gibi kuruluşlar katılımcı yaklaşımları savunur görünmeye, bu konuda birimler oluşturmaya başladılar. Bu çalışmaların etkileri gecikmeli olarak Türkiye'ye de gelmeye başladı. Bir çok kamu kuruluşu ve sivil toplum kuruluşunun ağzında katılımcılık sakız oldu.

GERÇEK KATILIM MI YOKSA SÖYLEM Mİ?

Katılımcı yaklaşımlar dünyada kırsal kalkınma, yayım, çevre, kadın çalışmaları, yoksulluk gibi bir çok çalışma alanına çok taze bir hava getirdi. (Özkaya ve ark.;1998, 2000, 2003) Katılımcı yaklaşımlar kullanarak çok başarılı ve çalışmalar yapıldı ve yapılmaya devam ediyor. Fakat dünyanın güçlü hâkimleri "halkı güçlendirmek", ve "katılımcı kırsal değerlendirme" yaklaşımı deyimi ile "sopayı halkın eline vermek" yerine bu aracı kendi çıkarları için kullanmayı yeğlediler. Uygulama kendini göstermekte gecikmedi. Mosse makalesinde şunları söylüyordu:

"halkın bilgisi üzerine odaklanmış bir KKD (Katılımcı Kırsal Değerlendirme) uygulamasının var olan güç yapılarına, profesyonel makamlara ve bilgi sistemlerine radikal bir meydan okuma potansiyeli sağlaması beklenir, ancak tersine katılımcı yaklaşımlar tepeden inme planlama sistemleri ile uyumlu olabileceği ve

kurumsal uygulamalarda değişimler gerekmediğini de ispatlamıştır." (Mosse, 2001)

Katılımcı yaklaşımlar dünyanın birçok yerinde tepeden inme anlayışlar için kullanılmak üzere kaçırılmışlardır. Katılımdan konuşurken çok farklı şeyler yapılabiliyor. (Wordofa, 1998) Bu nedenle bazı dünya örneklerini incelemek yararlı olacak. Örneğin Dünya Bankası eski başkanı J. Wolfenson Dünya Bankası tarafından güya katılımcı yaklaşımları yaymak amacıyla hazırlanan bir rehber kitaba yazdığı önsözde şunları söylüyordu:

"Herkes tarafından anlaşılmalıdır ki, katılımcı yaklaşımlar ve ortaklıklar kalkınma çalışmalarında yoksulların geçimlerini iyileştirmek için en önemli unsurlardır" (Mc Cracken ve Narayan, 1998)

Dünya Bankası ve IMF'nin "yapısal uyarılama" programlarının Türkiye dâhil bütün dünya ülkelerinde milyonlarca insanı işsizliğe ve yoksulluğa ittiği artık biliniyor. Bu yazıda bunları incelemeyeceğiz. Ancak Dünya Bankasının "katılımcı çalışmalarını" incelemekte yarar var. Bankanın uygulamaları Wolfenson'un söylemlerinden çok farklı. Larry Lohmann katılım konusunda bankanın eleştirisini şöyle yapıyordu: (Hilyard ve ark., 2001)

"Önümde yürürlüğe girmek için sırasını bekleyen Tayland'daki önemli bir koruma alanı ile ilgili kısıtlı orman alanı koruma, yönetimi ve kalkınma projesi adlı bir GEF projesinin yatırım ön çalışması ait yüzlerce sayfa var. Proje Tayland'lılardan ayrı bir dil konuşan binlerce Karen insanının yaşadığı Thung Yai- Huai Kha Khaeng tapınağı bölgesinden söz konusu halkın çıkarılması için uygulanacaktı. Üstelik geçtim Karen diline çevrilmesini, bürokratik bir İngilizce ile yazılmış bu yüzlerce sayfadan oluşan projenin tek bir sayfası Tayland diline bile çevrilmemiştir: hatta duyulmamış, tartışılmamış ve bu durumdan en çok etkilenecek tapınak bölgesinde yaşayan Karen halkına anlatılmamıştır. Üstelik bu hükümetler dışı örgütlerin metnin tamamının Tayland diline çevrilmesini istemelerine karşı gerçekleşmiştir. Konuyla ilgili danıştığım GEF yetkilisi -ki beklide Taylandlılara yaptığı konuşmalarda "katılım" ve "güçlendirme" denilen bu yeni kavramları iyi kötü anlamalarını sağlamıştır- bana bölgede yaşayan Karen halkının boşaltılmasının, Thung Yai tapı-

¹ Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, tayfun.ozkaya@ege.edu.tr

² Bu yayınlar çeşitli kütüphanelerde bulunabilir veya tam metinlerine www.tayfunozkaya.com ve www.tuam.ege.edu.tr web sayfalarından ulaşılabilir.

SAHTE KATILIM KIRSAL KALKINMAYI ÖLDÜRÜR

nağı önderinin tam da karşı çıktığı bir biçimde “kılıç, havuç, sopa” yöntemi ile de olsa gerçekleştirilmesi gerektiğini söyledi. Yetkilinin izlediği yol ve tutum bireysel bir abartı olarak değerlendirilemez, tersine bu Dünya Bankası kültürünün bütününe yerleşmiştir. Aslında bankanın 1997 yılı Dünya Kalkınma Raporundan çıkarılabileceği gibi Dünya Bankasının etkili kesimlerinin önyak olmasıyla katılımcı yaklaşımlara bu türden destekler, yerel halkın demokratik haklarının geliştirilmesi kaygısıyla değil, katılımın, projenin işletim maliyetlerini düşüreceğine inanılmasından kaynaklanmaktadır.”

Bir elde katılımcılık havucunu tutarak diğer yandan kaynaklar, zaman, süreçler, yöntemler, değerlendirme ölçütleri üzerinde katı bir kontrolü sürdürerek diğer elde sopa tutmak kesinlikle kabul edilemez. (Blackburn, 1998)

Birçok ülkede katılımcılık şu şekillerde yok edilmiş ve bağımlılık yaratılmıştır. (Gaventa, 1998)

- Katılım ve Katılımcı Kırsal Değerlendirme (KKD) felsefesini anlayamamak.
- KKD uygulamalarının ölçeğini hızlı bir şekilde bazen hemen ülke düzeyinde büyütme
- KKD eğitimini bir defada ve büyük ölçekte istemek
- Alışıldık birkaç yöntemle sınırlı, düşük kalitede KKD eğitimi
- Proje ve programları hazırlamak için acele etmek
- Tepeden inme süreçler
- Fonları dağıtmak için eğilim
- Süreçleri ihmal ederek ürünler için zamana bağlı hedefler
- Esnek olmayan program ve projeler
- Yerel halkın bilgi ve kapasitelerini küçümsemek
- Kadronun sürekliliğinin olmaması
- Katılımcı kadroyu cezalandırmak
- KKD'nın ABC'si olan bireysel davranışları anlamadaki başarısızlık

KATILIMIN KURUMSALLAŞMASINDAKİ BAŞARIDA ELEMENLAR

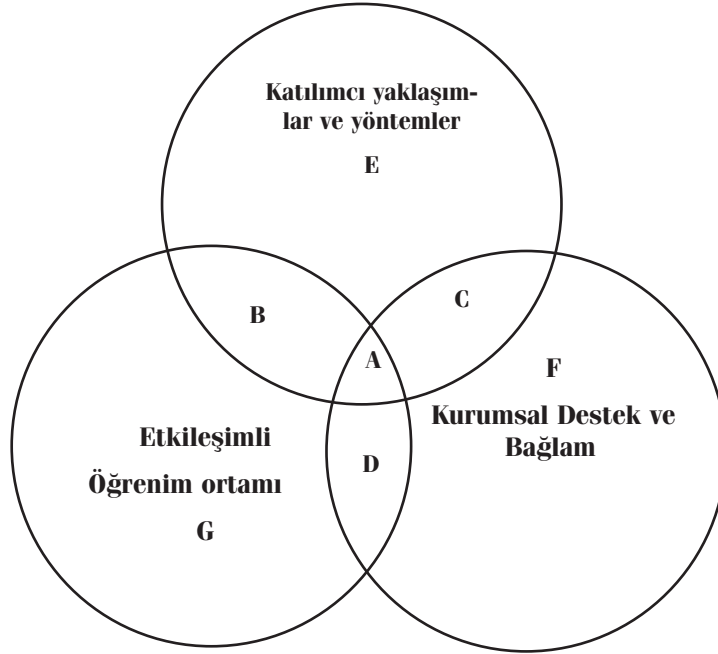
Katılımcı yaklaşımları kırsal kalkınma veya diğer alanlarda başarılı bir şekilde kurumsallaştırmak yani kuruluşun bu yaklaşımları zorla değil bütün elemanları ile benimsemesi, içselleştirmesi için gerekli üç temel eleman şunlardır:

- Kurumsal destek ve bağlam (Kuruluşun üst yöneticilerinin katılımcı yaklaşımı desteklemesi ile somutlaşabilir)
- Etkileşimli öğrenme ortamı (Kuruluşta herkesin herkesten öğrendiği, bilginin saklanılmadığı, herkesin yeni şeyler öğrenmeye açık olduğu bir ortam)
- Katılımcı yaklaşımlar ve yöntemler (Bunlar herkesçe bilinmeli ve başarılı bir şekilde uygulanabilmelidir)

SAHTE KATILIM KIRSAL KALKINMAYI ÖLDÜRÜR

Bu elemanlar aşağıdaki şekilde olduğu gibi içi içe geçmiş çemberler olarak görselleştirilebilir. (Pretty, ve Chambers, 1994)

G, F ve E bölgeleri başlangıç noktalarını ve ön koşulları gösterebilir. Örneğin bir kuruluşta yöneticiler katılımcı yaklaşımları benimsetmek isteyebilirler. Bu aşamada kuruluşta belki yeterli öğrenme ortamı yoktur ve kimse de katılımcı yaklaşımları ve yöntemlerini bilmiyor olabilir. Fakat bunlar sağlanmalıdır. Dolayısıyla ikinci aşama olarak B, C ve D durumlarına en sonunda da A durumuna gitmek gereklidir. Örneğin bir kuruluşta bazı önderler katılımcı yaklaşımları, kuruluşta bulunan öğrenme ortamına da dayanarak tanıtmış olabilirler. Ancak kuruluş yöneticilerinin beyin ve kalp olarak inanarak gerçek desteğini sağlamadıkça ve kadro katılımcı yaklaşım ve yöntemleri gerçekten öğrenmedikçe yapılan atılımlar boşa gidecektir ve kuruluş bir süre sonra eski durumuna dönecektir. Katılımcı yaklaşımları kurumsallaştırırken buna dikkat etmek ve uygun bir strateji belirlemek gerekir.

Şekil: Katılımın Kurumsallaşması İçin zorunlu elemanlar (Pretty, ve Chambers, 1994)

TÜRKİYE'DEN BAZI ÖRNEKLER

Birçok ülkede de olduğu gibi katılım sözü artık herkesin dilindedir. Katılımdan anlaşılan ise başka başkadır. Bir bakıma dünyada bir iş yapmak için minimum düzeyde halkın kullanıldığı dil anlamında katılım mutlaka vardır. Ancak burada amaçladığımız halkın aktif katılımıdır. Bu anlamda şu düzeyler belirlenebilir:

- Manipülasyon (yönlendirme)
- Bilgi verme
- Sahte katılım
- Ortaklık
- İktidarın paylaşılması
- Halkın kontrolü

Bazıları halka bilgi vermeyi katılım zannedebilmektedir.

DPT tarafından hazırlanan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde katılım sözü oldukça sık geçmektedir. Metinde temel ilkelerden olan işbirliği ve katılım maddesini okuyalım:

“İşbirliği ve Katılımcılık

Kırsal kalkınma stratejilerinin gerçekleştirilmesinde;

- Ulusal ve yerel düzeyde kamu kesimi, özel kesim, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi,

SAHTE KATILIM KIRSAL KALKINMAYI ÖLDÜRÜR

•Kamu hizmetlerinin ilgili kamu kurumlarınca etkin bir koordinasyon içerisinde sunulması, mümkün olan koşullarda hizmet sunumunun ilgili paydaşlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirilmesi,

•Ekonomik ve sosyal gelişmeye yönelik olarak sivil toplum, üretici örgütlenmeleri, yerel işbirliklerinin geliştirilmesi suretiyle aktif katılımcılığın sağlanması,

•Kırsal kalkınma faaliyetlerinde sahiplenmenin sağlanması için yararlanıcıların proje maliyetlerine katılarak eş finansman katkısı sağlaması, esas alınacaktır.” denmektedir.

Görüldüğü gibi ilk maddede katılacak çeşitli taraflar sayılmıştır ancak bunlar arasında çiftçiler veya kırsal halk yoktur. Sivil toplum kuruluşları yeterli görülmüştür. Son maddede ise katılımcılığın asıl amacının halkı masraflara katmak olduğu sezilebilmektedir.

Akademik çevrelerde veya proje işlerine epeyce girmiş ve bunları bazı profesyoneller için gelir kapısı haline getirmiş sivil toplum çevrelerinde de projelerde bir iki katılımçı yöntem (epeyce hızlandırılmış ve soyutlanmış bir şekilde örneğin; odak grup toplantıları) projenin bazı aşamalarında kullanıldıysa artık tüm çalışmanın katılımçı ilan edilmesi için hiçbir çekince kalmamaktadır. Bu profesyonellerin artık kendilerini konunun uzmanı ilan etmeleri ve makaleler yazmaları için hiçbir engel yoktur.

Gerçek katılım Dünyada ve Türkiye’de görülen birçok uygulamadan çok farklıdır. Nasıl Irak’ı işgal edenler “demokrasi” getirdiklerini söylüyorlar ve bizler buna inanmıyorsak, hegemonyacı güçlerin ve bazı profesyonellerin “katılımcılığı” da bizi aldatmamalıdır. Bunlar katılımı kullanıyorlar diye de katılımçı yaklaşımlara sırtımızı dönmemeliyiz. Gerçek katılımçılar dünyanın her yerinde bütün güçleri ile çalışmaya devam ediyorlar. Birazcık çaba gösterenlerin bunları öğrenmesi hiç de zor değil.

KAYNAKLAR

BLACKBURN, J. (1998) ‘Conclusion’ içinde: Blackburn, J. and J. Holland (edi.) Who Changes? Institutionalizing Participation in Development, Intermediate Technology Publications, North Yorkshire, s.169.

DİNÇ, Z., (2005), “Kırsal Kalkınmada Kendine Yardım Grupları: Gödençe Köyü Eylem Araştırması”, YL tezi, İzmir.

GAVENTA, J. (1998) ‘The Scaling-up and Institutionalization of PRA: Lessons and Challenges’ içinde: Blackburn, J. and J. Holland (edi.) Who Changes? Institutionalizing Participation in Development, Intermediate Technology Publications, North Yorkshire, s.161.

HILYARD N. et al, (2001), ‘Pluralism, Participation and Power: Joint Forest Management in India’ , içinde: Cooke, B. and U. Kothari, (edi.), Participation: The New Tyranny, Zed Books, London, s.58.

MOSSE, D. (2001) ‘Peoples Knowledge, Participation and Patronage: Operations and Representations in Rural Development’ , içinde: Cooke, B. and U. Kothari, (edi.), Participation: The New Tyranny, Zed Books, London, s.17. (Türkçe çevirisi: Katılım: Yeni Bir Zorbalık mı?, Demokrasi Kitaplığı Yayınevi, İstanbul, 2002, s.91-92.

LOHMANN, L. (1994) ‘Incentives and Disincentives for Bank Staff and other Institutional Matters’ presentation at consultation on the World Bank Forest Policy Implementation Review, London.

MCCRACKEN, J. and D. NARAYAN (editörler) (1998) Participation and Social Assessment Tools and Techniques, World Bank, Washington, s.viii.

Wordofa, D. (1998) ‘Internalizing and Difusing the PRA Approach: The Case of Ethiopia’ içinde: Blackburn, J. and J. Holland (edi.) Who Changes? Institutionalizing Participation in Development, Intermediate Technology Publications, North Yorkshire, s.17.

ÖZKAYA, T., KARATURHAN, B., ve M. BOYACI, 1998, “Kırsal Kalkınmada Çiftçi Katılımının Önemi Üzerine Bir Araştırma: Halilbeyli Köyü Örneği”, Ege Üniversitesi Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, İzmir.

ÖZKAYA, T., 2000, “Fidancılık Teknolojilerinde Durum ve Önceliklerin Saptanması, Araştırması ve Eğitimde Katılımcı Öğrenim ve Eylem Projesi”, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ankara.

ÖZKAYA, T., KARATURHAN, B., ve M. BOYACI, 2003, “Katılımcı Kırsal Değerlendirme Yaklaşımı Menemen Projesi Uygulaması”, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ankara.

PRETTY, J. N. ve R. CHAMBERS, (1994) ‘Towards a Learning Paradigm: New Professionalism and Institutions for a Sustainable Agriculture’ içinde: Scoones, I. and Thompson J. (edi.) Beyond Farmer First- Rural People’s Knowledge, agricultural Research and Extension Practice, Intermediate Technology Publications, London, s.182-202.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ:

Türkiye’de Kalkınma Planlarından “Ulusal” Kırsal Kalkınma Stratejisi’ne*

78 milyon hektar yüzölçümüne sahip olan Türkiye, 73 milyon nüfusa sahiptir. Kentleşme oranı % 65 olan ülkede, 24 milyona yakın kırsal nüfus 2.265 belde, 36.527 köy, 42.098 köy altı yerleşme (köy bağılı) olmak üzere toplam 80.890 kırsal yerleşmede yaşamaktadır. ¹

Tüm köyler ve nüfusu 25 binden az olan il ve ilçe merkezlerinde toplam hanehalkı sayısı 6.189.351 iken, bunlardan 4.106.983’ü tarımsal faaliyetle uğraşmaktadır². Bu durum, kırsal alanda hane halklarının uğraşları arasında tarımın baskın yerini ortaya koymaktadır.

Kırsal istihdamın yapısı ve niteliğine ilişkin araştırmalar da, buna koşut bir durum saptaması yapmaktadır.³ Buna göre, kırsal işgücünün % 22,9’u, yani yaklaşık dörtte biri imalat sanayii, ticaret, ulaştırma, inşaat, toplum hizmetleri gibi tarım dışı gelir getiren iktisadi faaliyet kollarında çalışırken, işgücünün geriye kalan % 77,1’si tarımda işlenmektedir. Bu durum, kırsal kalkınma ile tarım sektörü arasındaki güçlü bağa işaret etmektedir.

Bu doğrultuda, kırsal alanın başat iktisadi faaliyeti olan tarımdan koparılmış bir kırsal kalkınma sürecinin, kalıcı ve sürekli sonuçlar doğuramayacağı, bu makalenin temel tezi olarak işlenmektedir. Keynesci Refah Devleti döneminde Türkiye’nin kalkınma çabalarında bu bağ korunup geliştirilmeye çalışılırken, neoliberal dönemde kırsal kalkınmanın en güçlü iktisadi ayağı olan tarımdan “bağımsızlaştırıldı” gözlenmektedir. Bu süreç, aynı zamanda kalkınma kavramının iğninin boşaltılmasına da işaret etmektedir.

Çalışma kapsamında, Türkiye’de kırsal–tarımsal kalkınma çabalarının süreklilik ve kopuş içeren dönemleri analiz edilerek, yukarıda belirtilen temel tezin gerekçeleri ortaya konulacaktır.

KIRSAL ALAN KIRSAL KALKINMA

Türkiye’de üzerinde uzlaşmış bir kırsal alan tanımlaması bulunmamaktadır. 442 sayılı Köy Kanunu⁴, 5393 sayılı Belediye Kanunu⁵, Genel Nüfus Sayımı (2000)⁶, Genel Tarım Sayımı (2001)⁷, Hanehalkı İşgücü Anketleri⁸, Köy Envanteri (1997)⁹, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2003)¹⁰, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Planlama Özel İhtisas Komisyonu Raporu¹¹, Sekizinci Beş Yıllık kalkınma Planı¹², Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi¹³ gibi metinlerde, farklı kırsal alan tanımı ve ölçütleri kullanılmaktadır. Ancak bu farklı tanımlar, belirli bir nüfus ölçütünün altında nüfus barındıran kentsel olmayan alanların kırsal alan olarak betimlenmesinde ortaklaşmaktadır.

Köy kalkınması ve toplum kalkınması, Türkiye Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda eş anlamlı olarak görülmüştür. Kırsal–kent ayrımı üzerinden yapılan amaç belirlemeler de söz konusudur; “Kırsal/kentsel ikiliğini hafifletmek, kırsal yerleşmeleri kentin olanaklarına kavuşturmak, iki toplumsal yapı arasındaki nitelik farkını bir derece farkı haline getirmek, Türkiye’deki köy kalkınmasının başlıca amacıdır.” ¹⁴

Köy kalkınmasına ilişkin tanımlamaların, aynı zamanda köylerin ve köylülüğün kısıtları ile köy kalkınmasının nesnel koşullarını da açıklayıcı nitelikte olması beklenir. Bu doğrultuda olmak üzere “(köy kalkınması), feodal, yarı feodal ya da kapitalizm öncesi ilişkilerin yaygın olduğu, genel olarak yalnızca tüketim amacıyla üretim yapılabildiği, yahut yine tüketim nesneleri sağlama amacıyla çok sınırlı düzeylerde artığın elde edilebildiği, yüzeysel ve az çeşitli örgütlenmelerin olduğu kapalı bir ekonomik ve toplumsal yapıdan; genel olarak pazarda satmak amacıyla üretim yapılan, teknolojik gelişmelerden yararlanarak daha fazla artık elde edilebilen, bireysel, toplumsal ve kurumsal ilişkilerin çok çeşitlenip yaygınlaştığı, özellikle de kentsel yerleşmelerle işlevsel olarak bütünsel bir ekonomik, toplumsal ve kültürel yapılanmaya geçiş(tir).” ¹⁵

Köy kalkınmasının amaçları arasında, “köy ve kent arasındaki farkı azaltarak Türkiye’nin toplumsal–ekonomik düzeninde başat olan ikili yapıyı kırmak”tan söz edildiğinde, buna ilişkin nesnel koşulların da belirtilmesi gereklidir. “Kırsal yerleşmeleri bütün içindeki yerini ve karşılıklı etkileri gözetmeden kaldırmak olanaksızdır. Yalnız yerleşmelerin iki uç noktası olarak değil, toplumsal hayatın bütün öğelerinin nicelik ve nitelik olarak değişik görünüşlü, fakat birbirini tamamlaması gereken öğelerini bir arada düşünmek zorundayız. Hele Türkiye gibi köy–kent çelişkisinin büyük olduğu bir ülkede bu ilişkileri titizlikle kavramaya, hatta kurmaya çalışmak gerekmektedir. Bunun içindir ki, kırsal yerleşmeler yakın çevresiyle ilişkili bulunduğu kentsel yerleşmelerle birlikte ele alınmalıdır.” ¹⁶

* Dr. Gökhan GÜNAYDIN’ın, Memleket Siyaset Yönetim Dergisi’nin3 no.lu sayısında yayımlanan aynı başlıklı makalesinden kısmen aktarılmıştır.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Ancak köy kalkınmasına ilişkin bütüncül yaklaşım, elbette mekan bağlamından öte bir anlam ve içerik taşımak zorundadır. “Köy ve köylü sorunlarını, ulusun tüm kalkınmasından ayrı düşünme eğilimindeki yanlıya değinmek istiyoruz: Genellikle, köye belli bir hizmet götürülürse ya da belli bir çalışma yapılırsa, bunun sonucunda köyün kalkınacağı, köylünün daha iyi yaşam düzeyine ulaşacağı sanılmaktadır. Buna ilişkin örnekler çok görülmüştür. Fakat sonuç değişmemiştir. Çünkü köyün sorunlarını tarımın yapı ve sorunlarından, bunu da Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik yapısından özellikle ayrı tutamayız.”¹⁷

Türkiye gibi emek yoğun ilişkilerin kırsal alanda büyük boyutlarda yaşandığı bir ülkede, tarımsal politikaların gelir dağılımına etkisi de büyük önem taşır. “Birçok gelişmekte olan ülkede tarım sektörü istihdam ve kamusal gelir olanağı sağlamak suretiyle önemli bir rol oynar. Bu nedenle, tarımla ilgili vergileme ve fiyat politikaları, emek piyasaları ve hükümet gelirleri üzerinde önemli etkiler yaratırlar.”¹⁸

Bu bağlamda, Türkiye’de kırsal alanın en önemli ekonomik uğraşısı olan tarım sektörünün yapısında kalkınmaya vurgu yapacak değişikliklerin oluşturulması, bu değişimin kırsal mirasın (toprak ve su kaynakları, biyoçeşitlilik, vb) korunması–geliştirilmesine katkı sağlarken ülkenin tarımsal üretiminin artırılıp elde edilen çıktının üretici ve tüketici niteliğindeki geniş halk kesimlerinin refah düzeyini artırıcı bir etki yapması, köy ve köylü sınıfı üzerinde bölüşüm–mülkiyet ilişkileri de dahil olmak üzere olumlu etkiler yaratması ve kırsal yerleşmelerin olanaklarının artırılması, Türkiye kırsal kalkınmasının asal düzlemleri olarak görülmektedir.

TÜRKİYE’DE KIRSAL KESİMİN TOPLUMSAL-EKONOMİK YAPISI

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye’nin kırsal kalkınma politikalarının temel doğrultularını saptamada yardımcı olmak üzere, Türkiye kırsalının yapısı temel sorun alanları itibariyle analiz edilecek ve kalkınma planlarının sözü edilen konulardaki çözümlemelerine değinilecektir.

Kırsal Nüfus ve Göç Olgusu

Nüfus, işgücü özelliği ile üretimin önemli unsurlarından birisidir. Öte yandan üretilen ürünlerin tüketilmesi de, nüfusa ve onun sahip olduğu birtakım özelliklere bağlıdır.

Bir ülkenin sosyo-ekonomik açıdan değişim çizgisini saptamada, nüfus ve nüfus hareketlerinin zaman içindeki değişimine ilişkin verilerin kullanılması, oldukça kestirme ve etkin bir yöntemdir.

Türkiye’de ilk sayımın yapıldığı yıl olan 1927’den 2000 yılına dek olan süreç içerisinde ülke nüfusunun değişimi incelendiğinde, aşağıdaki saptamaların yapılması mümkün olmaktadır: yetmiş yıllık süreç içerisinde nüfus yaklaşık 5 kat artmakla birlikte, nüfus artış oranı giderek düşmektedir. 1927’de her 4 kişiden yalnızca biri kentlerde yaşarken, 2000 yılında Türkiye’nin kentsel nüfusunun toplam nüfusa oranı % 65’ler düzeylerine ulaşmıştır. Başka bir deyişle Cumhuriyet’in başında % 75 düzeyinde olan kırsal nüfus 1950’lere kadar sabit kaldıktan sonra, kentlere doğru hareketlenmeye başlamış, özellikle 1980 sonrası bu hareketlilik kır nüfusunun mutlak azalma eğilimine girmesiyle bir göç dalgasına dönüşmüştür. Türkiye’de ilk kez 1980–1985 döneminde kırsal nüfus mutlak olarak azalmaya başlamıştır.

Aşağıdaki tablo ise, 2000–2005 döneminde sivil istihdamın değişimini ortaya koymaktadır:

Görüldüğü gibi, sözü edilen dönemde tarımsal istihdam hızla daralmaktadır. 2000 yılında tarımın istihdamdaki payı % 36 iken, 2005 yılında bu oran % 29.5’a gerilemiştir. Özellikle 2004’ten 2005’e, 1 milyon 281 bin kişinin sektörden kopuşu, önemle değerlendirilmesi gereken bir gelişmedir.

Kırsal alandaki böylesine bir kopuşun, dikkatle analizi bir zorunluluktur. İstatistiklerin ortaya koyduğu gerçeğin ışığında anlaşılmaktadır ki, iç ticaret hadlerinin tarım aleyhine dönüşü, sürecin temel nedenidir.

Bu bağlamda, 2004–2005 tarım yılında yalnızca tütün, fındık¹⁹ ve yaş çay yaprağının fiyatları yükselirken; fiyat düşüşleri yaş meyve sebze % 46, hububatta % 13, yağlı tohumlarda % 12 ve seçilen 19 üründe (buğday, çeltik, mısır, ayçiçeği, pamuk, tütün, soya, fındık, yaş çay yaprağı, narenciye, elma, domates, salatalık, taze fasulye, kavun, taze ve kuru kayısı, yaş üzüm ve şeftali) % 25 düzeyinde gerçekleşmiştir.²⁰ Buna karşılık ortalama girdi maliyetleri % 16 oranında yükselmiştir. Hedef enflasyon oranının % 8 olduğu dönemde, 2005 yılı ortalama kredi faiz oranı % 23, ortalama indirimli faiz oranı (en düşük) % 9 düzeyinde gerçekleşmiştir.²¹

İç ticaret hadlerinin önemli oranda tarım aleyhine döndüğü ve işsizlik oranının % 10’un üzerinde olduğu bir ortamda, tarımdan kopan nüfusun önemli bir bölümünün işsiz kaldığı değerlendirilebilir. Tarımsal işgücünün (i) eğitim düzeyi düşük, (ii) kırdan konumlanan ve (iii) kadın işgücü oranı yüksek (tarımın feminizasyonu) olarak tanımlanabilen temel özellikleri, tarımsal işgücünün yapısal dönüşüm gereklerini zorlayan bir zemin oluşturmaktadır.

Tarımın kadınsallaşması, krizler sarmalındaki Türkiye kırsalında kadın emeğinin konumlanışına işaret etmektedir.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Tablo 1: Sivil İstihdamın Değişimi, 2000 – 2005						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
İSTİHDAM (2005)						
Sivil işgücü (1000 kişi)	23 078	23 491	23 818	23.640	24.289	24.565
Sivil istihdam (1000 kişi)	21 581	21 524	21 354	21.147	21.791	22.046
Tarım (15+Yaş) (Bin kişi)	7.769	8.089	7.458	7.165	7.201	5.920
İstihdamda Tarım (%)	36	37.6	34.9	35.4	34	29,5
Sanayi	3.738	3.734	3.953	3.836	3.988	4.281
Hizmetler	9.738	9.416	10.086	10.176	9.374	10.101
İşsizlik Oranı (%)	6,5	8,4	10,3	10,5	10,3	10,3
Kaynak: DİE, DPT, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2000, 2005 yılları verileri						

Kırdan kente göç, erkekler için işgücüne katılımda küçük bir düşüşe neden olurken, kadınların neredeyse tamamının işgücü dışında kalması sonucunu doğurmaktadır. Tarım sektörü ise, emek yoğun ve az getiri sağlayan özellikleri ile öncelikle erkek işgücü tarafından terk edilen bir üretim alanı olma özelliği taşımaktadır.

Bu sonuç, “tarımın kadınsallaşması”nın, kadın emeğinin giderek daha çok istismara açık hale gelmesine ilişkin bir kavramsallaştırma olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadınların emek piyasasında konumlanması, kentlerde farklı “boyutlar kazanmaktadır”. Kırsalda tarımsal üretim alanında “ücretsiz emek sağlayıcı” olan kadın, kentte birçok ferdi çeşitli işlerde çalışan aile içinde diğer çalışanlara destek olma yanında, “gündeliğe gitme”, “evde fason üretim yapma” gibi faaliyetlerle sosyal güvenlikten yoksun çalışma ilişkilerine girmektedir.

İstihdamın mekana göre konumlanmasında da, tarım sektörü ayrırcı özelliklere sahiptir. Türkiye’de toplam istihdamın % 54,1’i bucak ve köylerde konumlanmışken, aynı oran tarım sektöründe % 96,2’ye çıkmaktadır.

Bucak ve köylerde yaşayan işgücünün cinsiyete göre dağılımına ilişkin veriler incelendiğinde ise, kadınların % 31’inin okuma yazma bilmediği, buna karşılık aynı oranın erkeklerde % 9’a düştüğü görülmektedir.

Diğer taraftan, tarım kesiminde istihdam edilenlerin % 1,1’i ücretli, % 5,1’i yevmiyeli, %0,6’sı işveren, % 39,4’ü kendi hesabına çalışan ve % 53,8’i ücretsiz aile işçisi durumundadır. Başka bir deyişle, tarım sektöründeki faal nüfusun % 91’i fiilen kendi işinde veya aile işletmesinde çalışmaktadır.

Bütün bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, tarım sektöründe genel olarak aile işletmesi için ücretsiz çalışma biçiminin egemen olduğu, işgücünün büyük oranda bucak ve köylerde konumlandığı, sektörde giderek artan bir kadın işgücü yapısının varlığı ve buna koşut olarak eğitim düzeyinin düşüklüğü not edilmelidir.

1991–2001 yılları arasında buldukları yerleşim yerinden ayrılan hane halkı sayısı 569.740 olup, bu sayı toplam hane halkı sayısının % 9.21’ini oluşturmaktadır.

Bu yıllarda 417.465 kişi başka bir yerleşim yerine yerleşmiş olup, bunların % 17.41’i İstanbul’a, % 10.40’ı ise Kocaeli’ne yerleşmiştir. Yerleşim yerinden ayrılan hane halkı sayısının toplam hane halkı sayısı içindeki oranının en fazla olduğu iller ise % 90.78 ile Bitlis, % 32.37 ile Tunceli illeridir.²²

Bu bağlamda, Türkiye’de kırsal kalkınma politikalarının odağına alması gereken temel önceliklerden birisi, işsizlik ve göç olgusuna yaklaşım, ülke genelinde dengeli kalkınmanın oluşturulması olmalıdır.

Yukarıda belirtilen sorunun toplum yaşamında kendini önemli ölçüde hissettirmeye başladığı 1990 yılından itibaren, kalkınma planlarında, konu ile ilgili çözümler yaratma çabası gözlenmektedir.

Bu bağlamda; Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990–1994)²³’nda yerleşmelerin kademelenmesinde dengeye ulaşmak ve metropoliten alanlara yönelen nüfus ve sanayi yoğunluğunu azaltmak, bölgelerarası ve bölge içi göçleri yönlendirerek kontrol etmek üzere; metropol altı şehirler, orta büyüklükteki merkezler, az gelişmiş bölgelerin merkezi nitelikteki şehirleri ve merkezi nitelikteki kırsal yerleşme birimlerinin tespit edilip, gelişmelerinin desteklenebilmesi, bunun için gerekli araçların oluşturulması politika olarak kabul edilmiştir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996–2000)²⁴’nda ise, “Geçmişte küçük ve dağınık kırsal yerleşmelerden oluşan bir hakim yerleşme biçimine sahip olan Türkiye’de ara kademeleri atlayarak doğrudan en büyük kentsel merkezlere doğru göç şeklinde kendini gösteren kentleşme hareketi, uygulamadaki aksaklıklar nedeniyle önemli ekonomik ve sosyal yapı değişikliği sorunlarına, hızla artan kentsel yatırım ihtiyaçlarına ve ülke yerleşme des-

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

enin kademelenmesini bozarak dengesizliklere neden olmuştur. Kentleşmede ülke düzeyinde yatay ve nüfus büyüklükleri itibarıyla dikey denge sağlanamamıştır” saptamaları yapılmaktadır. Plan’a göre, kalkınmada öncelikli yörelerde, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde önem arzeden hızlı demografik gelişmeler ve işsizlik sorunlarını çözebilmek amacıyla, yerel kaynaklar değerlendirilecek, tarımsal gelişme projeleri hazırlanacak, hayvancılık ve sulu tarıma dayalı alanlarda meyve-sebze ve katma değeri yüksek sınaî bitkilerin yetiştirilmesi ve bunları işleyecek olan kırsal sanayilerin kurulması desteklenecek, kırsal üretken istihdam artırılacak ve başta konut sektörü olmak üzere emek yoğun projeler uygulamaya konulacaktır.

Altıncı ve Yedinci Kalkınma Planlarında yerleşme kademelenmesi ve nüfus-göç hareketlerinin doğurduğu sorunlara yönelik planlama çalışmaları uygulama araçları ile birlikte ortaya konulurken, Dokuzuncu Plan doğrudan konuyla ilgili bir hedef açıklamakta, buna karşılık öngörülen hedefe nasıl ulaşılabileceğine ilişkin bir kırsal planlama – uygulama aracı geliştirmemektedir. Buna göre, Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda (2007 – 2013)²³ 2006 yılında % 28 olan tarımsal istihdamın 2013 yılında % 18,9’a indirilmesinin, halen % 10,4 olan işsizlik oranının da yine 2013 yılında % 7,4’e çekilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir.

Kırsal Yerleşme

Türkiye kırsalının en önemli özelliklerinden birisi, kırsal yerleşme sayısının fazlalığıdır. 1980 yılında 36.155 olan köy sayısı, 2000 yılında 37.366’ya ulaştıktan sonra, 2002 yılında 36.527’ye düşmüştür. 2002 yılı itibarıyla 2.265’i belde, 36.527 köy 42.098 köy altı yerleşme (köy bağılı) olmak üzere toplam 80.890 kırsal yerleşme bulunmaktadır.

2000 Yılı Genel Nüfus sayımı sonuçlarına göre, Türkiye’nin toplam 67,8 milyon olan nüfusunun 44 milyonu il ve ilçe merkezlerinde, 23,8 milyonu ise yukarıda belirtilen kırsal yerleşmelerde yaşamaktadır.

DİE verilerine göre, köylerin yaklaşık % 95’i 2000 ve altı nüfusa sahiptirler. 1990 yılında kırsal nüfusun % 72’si 2000 ve daha az nüfusa sahip köylerde yaşamaktayken, 2000 yılında bu oran % 59’a düşmüştür. Bununla birlikte 250 ve daha az nüfusa sahip köy sayısı, 10 yıl içinde 10.886’dan 15.880’e çıkmıştır. Daha üst nüfus gruplarındaki köylerin sayısının azalması ve toplam köy sayısındaki artışın daha düşük düzeylerde kalması, yukarıdaki olgunun köyden kente göç ile açıklanabileceğini göstermektedir.

Çok sayıda ve küçük kırsal yerleşmenin, birim köy-köy altı yerleşme başına az sayıda nüfus barındırıyor olması, toplamda ülke nüfusunun % 35’ini oluşturan bu kesimin yaşam olanaklarını önemli ölçüde zorlaştırmakta, sunulması gereken kamu hizmetinin etkinliğini azaltırken maliyetini yükseltmektedir. Bu durum, Türkiye’nin geneli için ciddi bir sosyo-ekonomik sorun kaynağı oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, Türkiye’de kırsal kalkınma politikalarının odağına alması gereken temel önceliklerden bir diğeri de, küçük ve dağınık kırsal yerleşmelere ilişkin olmalıdır. Türkiye’nin Kalkınma Planları, yukarıda sözü edilen sorunu kapsamlarına almışlar ve çözüme yönelik çeşitli planlar geliştirmişlerdir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963–1967) yerleşim yerlerinin dağınık ve küçük birimler halinde olmasının köy kalkınmasını olumsuz yönde etkileyeceğini belirterek, kırsal kalkınmanın bir yerleştirme politikası çerçevesinde düşünülmesini, politika belirlemek için de, kırsal yerleşim ünitelerinin durumlarının öğrenilmesi amacıyla başlatılan araştırmalara hız verilmesini öngörmüştür.²⁶

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1973–1977), ilk kez Merkez Köy kavramına yer verilmiştir.²⁷ Sayıca çok ve dağınık kırsal yerleşim deseninin sakıncaları, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda şöyle özetlenmektedir: “Tarihsel olayların oluşturduğu ve giderek ekonomik, sosyal ve fiziksel faktörlerle biçimlenen ve çok sayıda birimlerden meydana gelen dağınık kırsal yerleşme dokusu, gerek köy kalkınmasını, gerek milli kalkınma çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir... Yerleşme birimlerinin çokluğu ve dağınıklığı, bu yörelere merkezden götürülen hizmetlerin ve müşterek mahalli ihtiyaçlardan olan yol, içme suyu, elektrik ve benzeri hizmetlerin yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Belediyeler, il özel idareleri ve köy idareleri, kaynakların yetersizliği nedeniyle, kanunlarla belirlenmiş olan görevlerini gereği gibi yerine getirememektedirler. Ayrıca kırsal yerleşme dokusunun niteliği, Merkezi İdare tarafından bu yörelere götürülen hizmetlerin (i) kapsam ve sınırını gereksiz şekilde genişletmekte, (ii) maliyeti artırmakta, (iii) hizmetten tüm kırsal nüfusun yararlanmasını sınırlamakta; sonuç olarak kamuca bu yörelere götürülen hizmetlerin etkinliği azalmaktadır.”²⁸ Bu bağlamda, Plan’a göre, kırsal yerleşme olgusundaki dağınıklık merkez köyler yaklaşımı ile çözümlenmelidir.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) ise köy kent modelini savunmuştur. Plan’da, kırsal alanda 36115 köy olmak üzere daha küçük nüfuslu olanlarla birlikte tüm kırsal alan yerleşme sayısının 86.000’i aştığı, bu kırsal yerleşmelerin ticaret ve hizmet işlevleri açısından 1922 üst kademe merkezine bağlı oldukları belirtildikten sonra, üst kademe merkezlerinin % 30’unun il ve ilçe merkezi, % 70’inin ise köy ve bucak merkezi olduğu ifade edilmiştir. Plan, “kırsal alanda yer alan bu üst kademe merkezlerinin hem sayıca, hem nitelik açısından yetersiz oluşuna

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

karşın, kırsal yerleşmelerin çok sayıda birimden oluşan dağınık dokusu, kırsal alanlara götürülen hizmetler arasında eşgüdümü güçleştirmekte, yaşam koşullarını iyileştirmede kullanılacak olanakları sınırlayarak yatırımların etkinliğini azaltmaktadır” saptamasını yapmaktadır.²⁹ Bu bağlamda toprak reformu, tarımda kooperatifleşme ve tarımda devlet desteği ile köylünün ekonomik ve toplumsal gelişmesinin sağlanacağı belirtildikten sonra köy kentlerin işlevleri “etkin gelişme ve hizmet merkezleri” olarak ifade edilmektedir.³⁰

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1985 – 1989) kırsal yerleşmeye yönelik özel bir düzenlemeye yer verilmemiş, merkez köylere yönelik kısa bir vurgu yapmakla yetinilmiştir. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990 – 1994)’nda ise³¹, “kırsal kesime dinamizm kazandırmak amacı ile kırsal alan planlama yaklaşımı çerçevesinde hizmetlerin ve tarıma dayalı sanayi yatırımlarının merkez köy ve kasabalara yönlendirilmesi desteklenecektir” denilmektedir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1996 – 2000)³², ülke genelinde dengeli bir yerleşme düzenine kavuşmak için, plan kararları doğrultusunda bir yerleşme merkezleri planlamasının yapılacağı belirtilmektedir. Buna göre, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri başta olmak üzere, yerleşmelerin çok ve dağınık olduğu yörelerimizde yapılacak kamu yatırımlarında, seçilecek bölgesel gelişme merkezlerine öncelik verilecektir. Bu merkezlerin çevrelerindeki daha alt kademe yerleşme merkezlerine de hizmet verecek şekilde sosyal, fiziki ve teknik altyapı yatırımları ile donatılmaları sağlanacaktır”. Bu amaçla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri öncelikli olmak üzere, kırsal alan yerleşim düzeninin planlanmasında, kırsal alan yerleşim gruplarına bir üst kademede hizmet sunacak köy grup merkezleri Merkez Köyler olarak desteklenecektir.

Sekizinci Plan (2001–2005)³³ da Türkiye’de 35.014 adet köy ve 40.617 adet bağlı olmak üzere toplam 75.631 adet kırsal yerleşim ünitesinin bulunduğu belirtildikten sonra, yerleşmeleri elverişsiz köyleri kendi hudutları içinde uygun bir yere taşımak ve parçalanmış köyleri birleştirmek amacıyla, imar planlı, altyapısı hazırlanmış cazibe merkezlerinin oluşturulacağı ifade edilmektedir.

Kırsal Alanda Fiziksel–Sosyal Altyapı

Kırsal yerleşmelerde yaşam kalitesini etkileyen iki önemli unsur, ulaşım ve sağlıklı suya erişim olanaklarıdır. Türkiye’de 2003 yılı sonu itibarıyla 292 bin km. köy yolu bulunmakta olup, toplam köy yolu ağının % 32’si asfalt, % 45’i stabilize kaplamalı, % 19’u tesviyeli, % 4’ü ham yol ve % 0,6’sı beton niteliğindedir. Köy ve köy altı yerleşmelerin % 90’ında sağlıklı ve yeterli, % 8’inde sağlıklı ancak yetersiz içme suyu bulunmasına karşın, % 2’sinde sağlıklı içme suyu bulunmamaktadır. Sağlıklı içme suyu bulunan köylerin % 22’sinde şebekeli dağıtım sistemi yoktur, başka bir deyişle çeşme suyundan taşıma suretiyle suya erişebilmektedirler. Yine 2003 yılı sonu itibarıyla anca 5.208 köy ve bağlısına kanalizasyon hizmeti götürülebilmiş olup, yerleşim birimlerinin % 94’ünde kanalizasyon altyapısı yoktur.³⁴

Türkiye’de 6 ve daha yukarı yaşta okuma yazma bilen nüfus oranı % 87’dir. Bu oran erkek nüfus için % 94, kadın nüfus için % 81’dir. Kırsal alanda ise genel okuma yazma oranı % 82 olup, bu oran erkeklerde % 91’e çıkmakta, kadınlarda % 73’e düşmektedir.

Benzer bir yetersizlik, sağlık hizmetleri için de söz konusudur. Kırsal yerleşimdeki kadınların % 48’i doğum öncesi herhangi bir tıbbi bakım almamaktadır. Daha şanslı olanlardan % 42’si doktor, % 9’u ebe-hemşire, % 1’i geleneksel ebe hizmeti almaktadırlar.

Kırsal kesimde sosyal güvenlik alanında da önemli bir açık bulunmaktadır. 2003 yılı itibarıyla 923 bin çiftçi Bağkur, 165 bin tarım işçisi ise SSK kapsamında bulunmaktadır. Bu bağlamda, çiftçi ve tarım işçilerinin büyük çoğunluğu sosyal güvenlik şemsiyesi dışında ve oldukça zor koşullarda çalışmaktadırlar.

Tarıma dayalı kırsal kalkınma çabalarında, verimi etkileyen en önemli girdi olması nedeniyle, sulanabilen tarım alanı büyüklükleri önem taşımaktadır. Türkiye’de, teknik ve ekonomik ölçütlere göre sulanabilecek tarım alanı büyüklüğü 8,5 milyon hektar düzeyindedir. Buna karşılık, 2001 GTS Köy Genel Bilgi Anketi sonuçlarına göre³⁵, 5,2 milyon hektar alan sulanabilmekte olup; sulanan alanın % 37,44’ü akarsudan, % 28,20’si kuyudan, % 15,74’ü barajdan, % 9,14’ü kaynaktan, % 4,07’si göletten, % 2,84’ü gölden ve % 2,57’si diğer kaynaklardan elde edilen su ile sulanmaktadır. Sulanan alanın % 45,72’si devlet tarafından yapılan sulama tesisinden yararlanılarak sulanırken, % 54,28’i ise yurttaşın kendi olanakları ile sulanmaktadır. Veriler, kırsal kalkınmanın en önemli politika araçlarından birisi olması gereken tarım sektöründe, birincil önemdeki sulama olanaklarının çok yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, kırsal yerleşim yerlerinin ancak % 1’inin köy yerleşim planları, köy iskan projeleri gibi planlama çalışmalarına konu olduğu bilinmektedir.

Bu gerçekler göstermektedir ki, kırsal alanın fiziksel ve sosyal altyapı sorunlarının giderilmesi, Türkiye’de kırsal kalkınma politikalarının temel öncelikleri arasındadır.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Türkiye, en önemli sosyal altyapı hizmetlerinden olan eğitime yönelik, özgün bir model üretmiştir. Köy Enstitüleri Modeli, Türkiye kırsal alanının eğitim açığını kapatmak için kurgulanmış ve kısa sürede oldukça başarılı sonuçlar üretmiş bir sistemdir. 1936–40 döneminde köy öğretmenleri yetiştirildikten sonra, deneme amaçlı üç öğretmen okulu açılmıştır. Ardından, 17 Nisan 1940 tarihli Köy Enstitüleri yasası ile 1940–48 aralığında 21 Köy Enstitüsü açılmış, 1942’de Hasanoğlan’da Yüksek Köy Enstitüsü kurulmuştur. Enstitülerde müzik – tarım – marangozluk – balıkçılık – ayakkabı tamirciliği gibi yaşamın tüm alanlarında yetkin, aydınlanma neferleri yetiştirilmiştir.³⁶ Ancak bu aydınlanma ocaklarına, 27 Ocak 1954’te Köy Enstitüleri ilköğretim okulları ile birleştirilerek fiilen son verilmiştir.

Türkiye’nin planlı dönemde ürettiği beş yıllık kalkınma planlarında, kırsal alanın fiziksel ve sosyal altyapı sorunlarına yönelik olarak kapsamlı bir planlama anlayışı ortaya konulmuştur.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1973–1977), köye yönelik altyapı ve toplumsal hizmetlerin bir bütün içinde köye götürülmesinden söz edilmektedir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979–1983) kırsal alanda gelişmenin hızlandırılması, yaşama düzeyinin yükseltilmesi gibi temel hedefler belirlemiştir.

Sekizinci Plan’da (2001–2005)³⁷, “kırsal altyapının oluşturulması kapsamında, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesine yönelik tarımsal altyapının yaygınlaştırılması, kaynakların yönetimi ve etkin kullanımına dair çalışmaların yapılmasının önemini koruduğu” belirtilmekte, kırsal altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılmasında merkezi kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin eşgüdüm içinde çalışmalarının sağlanacağı ifade edilmektedir.³⁸ Plan, kırsal kesimde gerçekleştirilen içme suyu, kanalizasyon ve çok maksatlı sosyal tesislerin işletme, bakım ve onarım hizmetlerinin kullanıcılar tarafından yürütülmesi için gerekli kanuni düzenlemelerin yapılacağını ifade ederek, piyasacı bir yaklaşımı ilk kez ifade etmiştir.

Kırsal Kalkınma ile Tarım Sektörü Arasındaki Güçlü Bağ

Türkiye’de tarım sektörünün, ülkenin kırsal ekonomisinde tuttuğu yer aşağıda gösterilmektedir:

Tablodan da izleneceği üzere, 1991 yılında, Türkiye kırsalında bulunan toplam hane halkının % 86’sı tarımsal faaliyette bulunurken, aynı oran, 2001 yılında, % 71’e gerilemiştir.

TARIM	TÜRKİYE		
	1980	1991	2001
Toplam yerleşim yeri sayısı	36.126	36.371	37.009
Toplam hane halkı sayısı	3.794.072	4.764.066	5.160.264
Tarımsal faaliyette bulunmayan hane halkı sayısı	359.909	672.476	1.462.521
Temel tarımsal faaliyette bulunan hane halkı sayısı	3.434.163	4.091.531	3.697.743

Kaynak: DİE, 2001 Genel Tarım Sayımı Köy Genel Bilgileri, Yayın no: 2898, Temmuz 2004, Ankara, s.29

1980–2001 aralığında, Türkiye kırsalındaki yerleşim yeri sayısı % 2.44 artarken, hane halkı sayısı bu oranın oldukça üzerine çıkmış ve % 36 oranında artmıştır. Sözkonusu % 36’lık genel artışın, tarımsal uğraşlara “yönelimi” ise ilginç bir görünüm sergilemektedir. Aynı dönemde, tarımsal faaliyette bulunan hanehalkı sayısı ancak % 7.67 oranında artarken³⁹, tarımsal faaliyette bulunmayan hanehalkı sayısı % 86.84 oranında artmıştır.

Türkiye’nin tarım arazisi kullanım göstergeleri, 3,6 milyon hektar nadas alanı ve 1,9 milyon hektar kullanılmayan arazinin toplamı olan 5,5 milyon hektar alanın, tarıma elverişli olduğu halde, su yokluğu ve tarımsal faaliyetlerin ekonomik olmaktan çıkması, göç vb. nedenlerle işlenemediğini ortaya koymaktadır.

Tarım arazisi–mülkiyet ilişkileri ise, yüzyıllardır taşınan adaletsiz yapının son görünümleri olarak not edilmektedir.

2001 GTS sonuçlarına göre görülmektedir ki, köylünün en yoksul % 65’inin kontrol ettiği tarım arazisi tüm arazilerin % 21’i iken, en varlıklı %0.075’lik kesim tüm arazi varlığının % 11’den fazlasına sahip durumdadır.

Arazinin işletilmesinde ortaya çıkan tasarruf ilişkileri ise, şöyle bir görünüm sergilemektedir; 1991 GTS ve 2001 GTS Tarımsal İşletmeler Anketi sonuçlarına göre Türkiye’de tarımsal işletmelerin büyük bir kısmı (sırasıyla % 92.57 ve % 81.34) yalnız kendi arazisini işletmektedir. Türkiye’de kendi arazisi olmayıp başkasından kira, ortakçılık, yarıcılık vb. şekillerde tuttuğu araziyi işleten işletmelerin toplam işletme içindeki oranı 1991 GTS’de %1.65 iken 2001 GTS’de %3.56’ya yükselmiştir. Kendi arazisi olmayan işletmelerin 1991 GTS’de %71.27’si, 2001 GTS’de %51.03’ü yalnız kira ile arazi işlettikleri belirlenmiştir.

1991 ve 2001 Yılı Tarım sayımları, değişimin analizinin yapılabilmesi amacıyla karşılaştırıldığında, kiracılık–ortakçılık ilişkisinin 10 yıl içinde iki kattan fazla artış göstermesi, önemle not edilmesi gereken bir gelişmedir. “1991’de kiracılık–ortakçılık vb. şekilde tarımsal faaliyette bulunan işletmelerin işledikleri arazi,

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Tablo 3: Arazi – Mülkiyet İlişkileri A. İşletme sayısı B. Arazi (dekar)					
		TÜRKİYE, 1991		TÜRKİYE, 2001	
		Sayısal	%	Sayısal	%
İşletme Büyüklükleri (da)					
	A	3 966 822	100	3 021 190	100
	B	234 510 993	100	184 329 487	100
Yoksul köylüler 50' den az					
	A	2 659 738	67	1 958 266	65
	B	51 889 612	22	39 331 133	21
Küçük köylüler 50 – 99					
	A	713 149	18	559 999	19
	B	46 750 693	20	38 123 216	21
Orta köylüler 100 – 499					
	A	557 097	14	481 018	16
	B	95 704 065	40	85 957 939	47
Zengin köylüler 500 – 999					
	A	24 201	0.6	17 431	0.6
	B	14 982 493	6	11 218 554	6
Toprak ağası, kapitalist toprak sahibi 1000- +					
	A	12 637	0.32	4 476	0.14
	B	25 184 130	10.73	9 698 645	5.26
Kaynak: DİE 1991 ve 2001 Genel tarım sayımı, Tarım işletmeleri (hanehalkı) araştırma sonuçlarından hesaplanmış, değerlendirme kolaylığı sağlaması bakımından, rakamlar tama iblağ edilmiştir.					

toplam arazinin % 11,5'i iken, 2001'de % 26'sına çıkmıştır. Bu işletmelerden kendi arazisi olup, toprak kiralanların işledikleri arazi ise % 9,7'den % 22,4'e ulaşmıştır."⁴⁰

Kiracılık–ortakçılık ilişkilerinin önemli oranda artmasında, iç ticaret hadlerinin tarım aleyhine gelişmesi sonrasında, hanehalkı gelirinin sabitlenebilmesi ya da geçim koşullarının altına gerilemesinin önlenmesi için, yeter toprağı olmayan köylünün, Chayanov'cu anlamda, kendi emeğini sömürme pahasına daha çok emek harcamasına yönelik çabası başat rol oynamaktadır.⁴¹ Kiracılık–ortakçılık ilişkilerinin yaygınlaşmasında diğer bir faktör ise, özellikle sulanabilir alanlarda mekanizasyon olanaklarından yararlanarak üretim yapan işletmelerin, gelirlerini en çoklaştırabilmek için ölçek ekonomisinden yararlanma çabalarıdır.

Sulama olanağı bulunmayan, nadas yoluyla bir yıl toprağını ekip ertesi yıl arazide su birikmesi amacıyla üretim yapamayan ve bu bağlamda elde ettikleri yetersiz geliri iki yıla paylaşırma zorunda olan küçük köylülerden başlamak üzere, hızlı bir toprak terki eğiliminin yaşandığı görülmektedir. Bilinmektedir ki, yalnızca 1999–2002 yılları aralığında, üretici, 450 bin hektarı ekmekten vazgeçmiştir.⁴²

Gezici ve geçici tarım işçileri, fındık ve pamuk toplama, pancar çapalama, bağ-bahçe işleri yapma gibi iş olanakları için, en uygunsuz koşullarda Türkiye içinde seyahat etmeye ve çalışmaya devam etmektedirler. "En alt-takiler" tanımlamasına uygun biçimde, sosyal güvensiz ve düşük gündelikli koşullar bile, gezici ve geçici tarım işçilerinin hem kendi aralarında (hemşerilik–alt kimlik–dinsel kimlik ilişkileri) hem de işçi ile makine arasında giderek şiddetlenen bir rekabet doğurmaktadır. Ege, Çukurova ve Harran'da sayıları artan pamuk toplama makineleri, getirdiği maliyet düşürücü etki yanında, doğurduğu sosyolojik sorunlarla birlikte değerlendirilmelidir.

Bu çerçeve içinde, sınıf içi–sınıflar arası ilişkiler ve arazi mülkiyeti dağılımındaki adaletsizlikler, kırsal kalkınma politikaları kapsamında ele alınması ve uygun bir hedef belirlemesi ile planlanması gereken sorun alanları olarak ortada durmaktadırlar.

Türkiye'de toprak reformunu gerekli kılan arazi mülkiyetinin dağılımındaki adaletsizlikler, Osmanlı'dan devralınan yapıdan bu yana devam etmektedir. 1912–1913 yıllarında yapılan ve 1 milyon aileyi kapsayan tarım sayımına göre, tüm ailelerin % 5'ini oluşturan derebeyi ve toprak ağası niteliğindeki kesimler tüm toprakların % 65'ine sahipken; geriye kalan % 87 aile toprakların ancak % 35'ini kontrol edebiliyor, % 8 ailenin ise hiç toprağı bulunmuyordu. 1927 yılı sayımlarına göre ülkede 1.751.239 tarım işletmesi bulunmaktadır ve toprak dağılımı son derecede adaletsizdir.

Dönemin iktidarı, 19 Haziran 1927 tarih ve 1097 sayılı "Bazı Şahsın, Şark Menasıkından, Garp Vilayetlerine Nakillerine Dair Kanun" ve bunu izleyen 2 Haziran 1929 tarih ve 1505 sayılı "Şark Menasıkı Dahilinde Muhtaç Zürraa Tevzih Edilecek Araziye Dair Kanun" ile toprak reformu konusunda önemli bir başlangıç yapmıştır. İlk kanun ile Doğu bölgelerine özgülünen toprak dağıtımı, ikinci kanun ile ülke geneline yayılmıştır. 1929'dan sonra

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

hem Doğuda, hem de Muğla ve Konya'da bazı büyük çiftlikler kamulaştırılmış ve köylülere dağıtılmıştır. Ancak bu gelişmeler, büyük toprak sahiplerinin Şurayı Devlete, yani Danıştay'a yaptıkları başvurunun iptal kararı ile sonuçlanması üzerine tamamlanamamıştır.⁴³

İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, terhis olan askerlerin de durumu dikkate alınarak, yeni bir toprak reformu çabasına girişildi. 4753 sayılı "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" çiftçiye arazi, işletme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek, yurt topraklarının işlenmesini sağlamak amacıyla odaklanmıştır. Ancak bu çabalar da, Meclis'te CHP içindeki toprak ağalarının muhalefeti ile karşılaştı, sonuç vermedi. 1950 Ziraat Sayımı sonuçlarına göre, köylerde yaşayan 2.760.304 ailenin 336.860'ı topraksızdır. Toprak dağılımının en adaletsiz olduğu üç bölge, sırasıyla Akdeniz, Güneydoğu ve Ege Bölgeleridir. Akdeniz ve Ege'de büyük mülkiyet, kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde büyük ölçekli pazara yönelik üretim anlamına gelirken, Güneydoğu Anadolu'da feodal üretim ilişkilerini ve az gelişmiş tarımsal yapıları işaret etmektedir.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun başarısızlığı ve Türkiye'nin adaletsiz toprak dağılımı temelinde tarım sorunlarının giderek ağırlaştığı bir süreçte, 1961 Anayasası'nın 37. maddesinde, toprak mülkiyeti alanında özlü ve buyurucu hükümler getirildi. Ancak izleyen süreçte, ülkenin bir toprak reformuna değil, tarım reformuna gereksinimi bulunduğu konusundaki görüş ısrarla savunulmuş, böylece kavramın içi boşaltılmıştır.

1973 yılında, Toprak ve Tarım Reformu Kanunu kabul edilmiştir. Yasa esas olarak üretimin artırılmasını, topraksız ve az topraklı çiftçi ailelerinin topraklandırılmasını öngörüyordu. Uygulama için seçilen Urfa ilinde kamulaştırılan 1,6 milyon dekar arazinin 231 bin dekarı 1218 aileye paylaştırıldı. Oysa toprak için 75 bin aile başvurmuştu. Yasa, 1977'de, Anayasa Mahkemesi'nce iptal edildi. Süresi içinde yeni yasa çıkarılmayınca, kamulaştırılan topraklar eski sahiplerine iade edildi. Böylece toprak reformu girişimleri bir kez daha başarısızlıkla sonuçlandı.

Türkiye'nin Kalkınma planlarında da, tarım ve kırsal kalkınma başına işaret edilmekte, toprak reformunun gerekliliği savunulmaktadır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973–1977), tarım ve toprak reformunun gerçekleştirilmesinden söz edilmektedir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1979–1983) ise toprak düzeltimi, devlet düzenlemesi ve desteği, tarımsal gelişme ile köylü kalkınmasını bir tutma, tarımdan işleyim toplumuna sağlıklı bir geçiş, köylünün kalkınma olanaklarının, üretim gücünün ve gelirinin artırılması, kırsal alanda gelişmenin hızlandırılması, yaşama düzeyinin yükseltilmesi gibi temel hedefler belirlenmiştir.

1982 Anayasasının "Toprak Mülkiyeti" başlıklı 44 üncü maddesi, devlete, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak görevini yüklemiştir. Anayasa hükümünün devamında ise, bu amaçla dağıtılan toprakların bölünemeyeceği, miras hükümleri dışında başkasına devredilemeyeceği ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçılardan tarafından işletilebileceği ifade edilmektedir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın (1996–2000)⁴⁴ saptamalarına göre; toprak ve su kaynaklarının kullanımının planlanması ile yönetimi konusunda, ülke genelinde belirlenmiş kapsamlı bir politika bulunmamaktadır. Toprak ve su kaynaklarının potansiyelinin tespitine ilişkin veri toplama, etüd ve araştırma çalışmalarına yeterince önem verilmemektedir. Yatırım programında yer alan proje paketinin ve bekleyen proje stoğunun büyüklüğü göz önüne alındığında, mevcut yatırım imkanları ile tarımsal altyapı ihtiyacının ülke genelinde arzulanan düzeyde ve sürede karşılanması mümkün görülmemektedir. Yatırım programında büyüyen proje paketi nedeniyle, kalkınma planı hedefleri ve bütçe imkanları çerçevesinde uygulamaları sürdürülen projelerin ekonomikliği ortadan kalkmakta ve projelerden beklenen faydanın zamanında temini mümkün olamamaktadır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda (2007–2013)⁴⁵ "tarımsal yapının etkinleştirilmesi" başlıklı bölümde, son on yılda tarım dışına çıkarılan verimli tarım alanı toplamını 1.26 milyon hektar olarak not edilmektedir. Plan'ın 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nu geliştirmeci, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasını ise eksiklik olarak ima eden yaklaşımı ilginçtir. Plan'ın tarım sektörüyle ilgili hedeflerin sıralandığı bölümünde ise, Türkiye'nin tarım sektörü ve kırsal alanlarında yaşanan sorunların çözülebilmesi için yıllardır yapılagelmekte olan öneriler yinelenmektedir. Bu kapsamda; "AB Katılım Öncesi Yardımlardan da yararlanılarak, tarımsal işletmelerde ölçek büyüklüğünün artırılması yanında, başta üretim teknikleri ve üretim koşullarının iyileştirilmesi olmak üzere, tarım ve gıda işletmelerinin modernizasyon çabaları, belirlenecek öncelikler çerçevesinde desteklenecek ve tarım-sanayi entegrasyonu özendirilecektir".

Kırsal Alanda Örgütlenme Yapısı

Türkiye kırsal alanında, kamu ve kamu dışı organizasyonlar, örgütlenme modelleri bulunmaktadır. Merkezi kamu yönetimi içinde tarıma yönelik hizmet sağlayan kuruluşlar yanında, baskı grubu niteliğindeki üretici örgütleri,

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

demokratik kitle örgütü niteliğindeki meslek kuruluşları, çeşitli sivil toplum kuruluşları da sektörde yerlerini almaktadırlar. Türkiye Ziraat Odaları Birliği, üreticinin üye olduğu şemsiye örgüt niteliğindedir. Ayrıca ekonomik amaçlı kuruluşlar olan tarımsal kooperatifler, yetiştirici birlikleri, ihracatçı birlikleri, özel şirketler de ülke kırsalında çeşitli faaliyetler içerisinde bulunmaktadır. Bu yapılar içinde, üretici örgütlenmesi olarak kooperatifler öne çıkmaktadır.

Tablo 4: Türkiye’de Üretici Örgütlenmesinin Yapısı			
Kooperatif Türü	Tabi olduğu Yasa	Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı
Pancar Ekicileri	1163	31	1.772.450
Su Ürünleri	3476	413	21.179
Sulama	1163	2.157	252.620
Tarımsal kalkınma	1163	2.937	728.588
Tarım Kredi	3186	2.127	1.464.860
Tarım Satış	4572	331	740.545
Tütün Tarım Satış	4572	68	33.000
Toplam		8.064	5.013.782

Kaynak: Mülayim, Z. Gökalp ve ark., “Tarımda Örgütlenme”, Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ankara, 2005, s.1142

Görüldüğü gibi, Türkiye’de 5 milyonu aşkın kooperatif ortağı bulunmaktadır. 3.8 milyon ziraat odaları ve 230 bin çiftçi dernekleri de eklendiğinde, örgütlü üretici sayısı 9 milyonu aşmaktadır. Ancak üretici örgütlülüğünün nicelik açısından ulaştığı büyüklüklere karşın, çağdaş bir gelişim düzeyi yakaladığından söz edilemez.

Tarımsal Amaçlı Kooperatifler (Tarımsal Kalkınma, Pancar Ekicileri, Sulama, Su Ürünleri, Tarım Satış, Tütün Tarım Satış, Tarım Kredi Kooperatifleri) yanında Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri, Tarım Satış Kooperatifleri (Tariş, Çukobirlik, Antbirlik, Fiskobirlik, Trakya Yağı Tohumlar Birliği, Güneydoğubirlik, Karadenizbirlik, Marmarabirlik, Tiftikbirlik, Gülbirlik, Kozabirlik, Taskobirlik ve Kayısbirlik) nicel büyüklüklerine karşın, yaşama müdahil olma gücü açısından arzu edilen düzeyde değildir.

Tarım Satış Kooperatifleri, 4572 sayılı “Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerini Yeniden Yapılandırma Yasası”nın öngördüğü bir süreç içinde bulunmaktadır. 2000 yılı İlerleme Raporu’nun⁴⁶ “Ortak Piyasa Düzenleri” bölümünde, TSK’lerine yönelik olarak 2000 Haziran’ında çıkan Yasa’nın, sektörde kamunun rolünü azaltmak bakımından “önemi” vurgulanmaktadır.⁴⁷

Diğer yandan, 5200 sayılı Üretici Birlikleri Yasası yürürlüğe girmiş olmakla birlikte, dernek statüsü altında çalışan birlik yapısı öngörmesi ve örgütlenmeyi teşvik edici bir içerikten yoksun olması nedeniyle, kırsal alan örgütlenmesine önemli bir katkı yapmamıştır. “AB’ye uyum” iddiası ile çıkarılan bir Yasa’nın 2004 Yılı İlerleme Raporu’nda eleştirilmesi⁴⁸, işin diğer bir ilginç boyutunu oluşturmaktadır.⁴⁹

Türkiye’nin kırsal kalkınma politikalarının, sayıca büyük – etkisiz – dağınık üretici örgütlenmesi sorununa, bu çerçevede olmak üzere de tarım ürünlerinin pazarlama kanallarında araçların egemen olduğu yapılara ilgi duyması, uygun çözümler yaratmaya çaba göstermesi beklenir.

Bu kapsamda Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1973–1977), pazarlama-tüketim-kredi-donatım işlevlerine yönelik çok yönlü bir kooperatifçiliğin yaşama geçirilmesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1979–1983) da kırsal alanda örgütlenme modeli olarak kooperatifleşme savunulmaktadır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1996–2000)⁵⁰, kırsal kesimde çağdaş ihtiyaçlara uygun hizmet ve bilgi akımının kolaylaştırılması, kooperatifçiliğin etkinleştirilerek yaygınlaştırılması için rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesine önem verileceği ifade edilmektedir. Sekizinci Plan (2001–2005)⁵¹ ise, kırsal kesimin ekonomik yönden güçlendirilmesi için kooperatif organizasyonları altında teşkilatlanmasının sağlanacağı ve kooperatiflerin teknik ve mali yönden destekleneceği ifade edilmektedir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda (2007 – 2013)⁵² ise 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu, örgütlenmeyi destekleyici bir çerçevede oluşturulamadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ KIRSAL KALKINMA POLİTİKALARININ TÜRKİYE’YE TRANSFERİ

Avrupa Birliği, 1958 yılındaki kuruluşundan bu yana, kırsal kalkınma politikalarında ve bu politikaların tarımla ilişkilendirilme biçiminde önemli değişimler yaşamıştır. Kuşkusuz, birer sonuç niteliğinde ortaya çıkan bu değişimlerde, Topluluğun yarım asırlık geçmişi boyunca dünyada ortaya çıkan değişimler etkin olmuştur. Bu kapsamda,

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

1970'li yılların sonunda Keynesci Refah devleti döneminden neoliberalizme geçiş, 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından AB'nin genişleme politikalarının Avrupa kapitalizminin yeni gereksinimlerine göre değişmesi, 2004 ve 2007 yıllarında Birliğe katılan toplam 12 ülkenin kırsal alan yatırımları için büyük kaynak gereksinimini AB'nin karşılamak istememesi, Maastricht sonrası ortaya çıkan "çok vitesli Avrupa" yapısının, tüm bu zemini kavrayacak esneklikte bir politika temelini AB'ye sağlamış olması, dönemin önemli kavşakları olarak sayılabilir. Aşağıda, önce AB'nin kırsal kalkınma politikalarındaki dönüşümün temel dinamikleri ortaya konulacak, ardından AB'nin Türkiye'ye politika transferi süreçlerine değinilecektir.

AB Kırsal Kalkınma Politikalarında Değişim

Avrupa Birliği'nde, temel olarak 15 merkezi ülke ile 2004 ve 2007 yıllarında Topluluğa katılan 12 yeni ülkenin kırsal alanlarının özellikleri ve bu bağlamda "sorun çözücü" kırsal kalkınma politika gereksinimleri arasında çok önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Görece benzer gelişmişlik derecesine sahip AB-15 ülkelerinin kırsal alanları arasında dahi, bu anlamda ciddi farklılıkların bulunduğunu söylemek olanaklıdır. Bu çerçevede AB-15 ülkelerini kırsal alanlarının özellikleri bakımından gruplandırma çabasına girildiğinde, kırsal alanı benzer özellikler taşıyan merkezi AB ülkeleri (İngiltere, Almanya, Fransa, Belçika, Avusturya, Luxemburg), kuzey ülkeleri (Hollanda, İsveç, Finlandiya, Danimarka) ile İrlanda ve Akdeniz ülkelerinin (İtalya, Portekiz, İspanya, Yunanistan) hem grup içinde hem de gruplar arasında çok farklı kırsal alan özellik ve sorunlarına sahip oldukları görülür.⁵³

1 Mayıs 2004 tarihinde topluluğa katılan 10 ülkeden 8'i Merkezi ve Doğu Avrupa ülkesidir. Ada ülkeleri olan Malta ve Güney Kıbrıs bir tarafa bırakılırsa, diğer MDAÜ'leri, sosyalist geçmişlerinden kaynaklanan birtakım ortak kırsal özellikler taşımaktadırlar. Bununla birlikte, coğrafi ve ekolojik koşulları bağlamında sözü edilen ülkeler de kendi içlerinde gruplandırılabilirler. Baltık ülkeleri olan Estonya, Letonya ve Litvanya alanlarının önemli bir kısmı ormanla kaplı küçük ülkelerdir. Çek Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, Polonya ve Macaristan 1 Mayıs 2004 tarihinde Topluluğa katılan ülkelerden Doğu Avrupa ülkeleri grubunu oluşturmaktadır. Bunlardan Çek Cumhuriyeti ve Slovak Cumhuriyeti, Birinci Dünya Savaşı'ndan 1990'lı yılların başına kadar varlığını sürdüren Çekoslovakya'nın bölünmesi ile oluşmuşlardır. Slovenya ise, Yugoslavya'nın dağılmasının ardından, Sırbistan-Karadağ ve Hırvatistan ile birlikte bağımsız devletlerini kurmuşlardır. Bu bağlamda, yıllarca aynı coğrafyayı ve kültürü paylaşmış ülkelerin kırsal kalkınma konusundaki yapı ve sorunlarının benzerliğini doğal karşılamak gerekir. Güney Kıbrıs ve Malta'nın, Ada ülkeleri olarak, kırsal kalkınma alanındaki sorun ve öncelikleri, diğer ülkelerden oldukça farklıdır.

Diğer yandan, 1 Ocak 2007 tarihinde Topluluğa katılan Bulgaristan ve Romanya yanında, 3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelere başlama kararı almış olan ve halen tarama sürecini yaşayan Türkiye ve Hırvatistan'ın kırsal yapısının özellikleri ve sorunları, nitel ve nicel olarak üye ülkelerden önemli oranda farklılıklar göstermektedir.

1958 yılında kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde geliştirilen ilk uluslararası politika seti olan Ortak Tarım Politikası'nda, kırsal kalkınma konusu her zaman değişik boyutlarıyla gündemde kalmış, dönemin gereksinimlerine uygun bir şekilde oluşturulan politika araçlarıyla alan yönetilmiştir.

Başlangıçta Topluluğun kırsal-tarımsal altyapı sorunlarını çözmeye yönelik bir anlayış içinde kurgulanan kırsal kalkınma kavramı, "klasik" sorunlar çözüldükçe, diğer boyutlarıyla gündeme taşınmış; hatta farklı sorunların çözümüne katkı sağlaması için kullanılan bir araç niteliğine dönüştürülmüştür.

1958-1987 döneminde uygulanan klasik kırsal kalkınma politikaları döneminde, tarımsal politikaların tamamlayıcısı olarak kurgulanan ve uygulanan kırsal kalkınma politikaları Topluluğun öngördüğü kapitalist tarım sistemi açısından olumlu sonuçlar üretmiş, hem tarım sistemi içinde kalanlar hem de tarımdan tasfiye edilerek diğer sektörlere transfer edilen işgücü, Keynesci Refah Devleti uygulamaları kapsamında görece yüksek refah düzeylerine sahip olmuşlardır.

15 üyeli Toplulukta, birkaç ülke hariç kırsal yol ağlarının eksikliği, kırsal telekomünikasyon açığı, sulama - tarla içi geliştirme hizmetlerinin yetersizliği, tarım işletmelerinin modernizasyon gereksinimi gibi temel kırsal sorunların önemli oranda varlığını koruduğu söylenemez. Ortak Tarım Politikası'nın kuruluş dönemi ile Keynesci kalkınmacı tarım politikaları döneminde, bu sorunlar temel olarak aşılmıştır.

Topluluk 1992 yılına kadar toplam tarım finansmanının % 1 ile % 5'ini kırsal kalkınmaya özgülümekte ve bu politikalar tarımın tamamlayıcı önlemleri olarak değerlendirilirken; 1992 yılında temel bir dönüşüm gerçekleştirilmiştir. Artık Topluluğun tek başına bir kırsal kalkınma politikası bulunmaktadır ve bu alana özgülünen kaynak miktarı tarım bütçesinin % 5 - 15'i düzeyine yükselmiştir.

"Yeni" kırsal kalkınma politikalarının uygulandığı 1987 sonrası dönemde, kırsal kalkınma ile tarım arasındaki bağ zayıflatılarak, daha çok mekana ve sosyal yapıya yönünü dönmüş bir öznel politika uygulamasına geçilmiştir.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Yeni paradigma, katmanlar halinde oluşmaya başlamaktadır artık: OTP'nin piyasacı bir düzleme kayma gereği ve Berlin duvarının yıkılmasından sonra şekillendirilen yeni genişleme politikaları. Kırsal kalkınma kavramı, bu yeni paradigmaya uygun bir şekilde yeniden biçimlendirilmeli, teorisi kurgulanmalı ve politika transferi ile "çevreye" aktarılmalıdır.

Bu bağlamda önce kırsal kalkınma OTP'nin II. Sütunu haline dönüştürülmüş, OTP'nin "neoliberal yapıya ayak uydurması" için müdahale politikalarından uzaklaşma ve kırsal kalkınma politikaları aracılığıyla "piyasa kural-larına uygun, ticareti bozmayan" destekleme politikalarına dönüş sağlanmıştır. Buna koşut olarak, "müdahale" sisteminin gerektirdiği yoğun kaynak kullanımına dayalı politikalar yerine, II. Sütun üzerinde inşa edilen kırsal kalkınma politikalarının öne çıkarılması, böylece I. sütun olan müdahaleci tarım politikalarının içinin boşaltılması yoluyla, Brüksel'den kaynak transferini mümkün olan en az düzeye indirgeyen "yeni Avrupa tarımsal modelinin" genişleme halkalarına tanıtılması işi gerçekleştirilmiştir.

Şüphesiz bu yaklaşım, merkezi kapitalizmin dönüşümüne koşut bir dönüşüm yaşayan Avrupa Birliği serbest piyasa ideolojisinin politikalarına yeni oyun alanları açan, Avrupa merkez sermayesinin hem AB içi hem AB dışı bölüşüm ilişkilerinde kendini en çoklaştırmaya olanak tanıyan bir içerik taşımaktadır.

Çevresel sürdürülebilirlik, kırsal ekonominin yaşamsallığı, gıda kalitesi, hayvan sağlığı ve refahı standartları gibi konular yeni politikanın meşruiyet temelleridir. DTÖ kapsamında sürdürülen tarım görüşmelerinde ortaya çıkan liberal yönelim yanında, genişleme sürecinin mevcut OTP kuralları ile karşılanması durumunda Brüksel'in yapacağı harcama düzeyinin yüksekliği, politika değişiminin gerçek temellerini oluşturmaktadır. Gündem 2000⁵⁴ adıyla bilinen Mart 1999 reformu ve Haziran 2003⁵⁵ reformu , klasik kırsal kalkınma politikalarından ko-puşu temsil eden en önemli uğraklardır.

Böylece, 2000'lerin AB'si, 1950'ler ve 60'lar boyunca karşı karşıya bulunduğu ve güçlü tarım politikaları içinde örülmüş bir kırsal kalkınma anlayışı ile aştığı sorunlara benzer sorunlarla karşı karşıya bulunan MDAÜ'ne ve içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu aday ülkelere, giderek içi boşaltılan bir tarım politikası, alternatif olarak "geliştirilmiş kırsal kalkınma politikaları" transfer etmektedir.

AB'nin yeni kırsal kalkınma politikaları piyasacı, adem-i merkezizetçi, yönetişimci ve subsidiarite ilkesinin uygu-layıcısıdır. Artık alacarte Avrupa'da Brüksel kırsal kalkınma menüsünü oluşturacak, ülkeler bu menüden seçme-ler yapacaklardır.

Seçilen politikaların uygulanabilmesi için, AB'nin genişleme halkasının özellikleri uyarınca geliştirdiği katılım araçlarının öngördüğü yönetim ve finansman yapısı öncelikle kurulacaktır. Bu bağlamda, AB kırsal kalkınma poli-tikalarının içselleştirilmesi işlevini üstlenmek üzere, "Ulusal" Kırsal Kalkınma Planı ve Stratejisi hazırlanacaktır.

Seçilen alanlarda uygulanan Projeler, eş finansman yapısı altında, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, yerel aktör-ler ve yerel yönetimlerin etkin bir işbirliği ile yaşama geçirilecektir. MDAÜ için SAPARD Programı uygulanmışken, Türkiye'nin de içinde bulunduğu son genişleme halkası için IPARD organize edilmiştir.

Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA-An Integrated Pre-Accession Instrument) Türkiye, Hırvatistan, Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Sırbistan-Karadağ ve Kosova için hazırlanmış bir program olup, beş bölümden oluş-maktadır: **1-Geçiş yardımı ve kurumsal yapılandırma, 2-Bölgesel ve sınır aşırı işbirliği, 3-Bölgesel kalkınma, 4-İnsan kaynağı geliştirme, 5-Kırsal kalkınma (IPARD)**.⁵⁶

Bu kapsamda oluşturulan Kırsal Kalkınma İçin Katılım Öncesi Mali Araç (IPARD), iki öncelik ve 9 önlemden oluş-maktadır:

Birinci öncelik olarak, "Müktesebatın Uygulanması ve Tarımda Sürdürülebilir Adaptasyon" seçilmiştir. Bu öncelik altında tanımlanan dört önlem ise; tarım İşletmelerine yatırım, balıkçılık, üretici birlikleri ve çevrenin geliştiril-mesidir.

"Kırsal Alanların Kalkındırılması" ise ikinci önceliktir. Bu öncelik altındaki dört önlem ise kırsal altyapı, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, yerel kalkınma stratejileri, eğitim ve teknik yardımdır.

Gündem 2000 Anlaşması, yalnızca kırsal kalkınma önlemlerinin finansman sistemini değiştirmekle kalmamış, Mart 1999 Berlin Zirvesi'nde belirlenen OTP harcama limitleri dahilinde, 2000 – 2006 döneminde ATGYF Garanti Bölümünce yapılabilecek kırsal kalkınma harcamaları için de bir maksimum miktar saptamıştır.

ATGYF Garanti Bölümünün, dört eşlik edici önlem de dahil olmak üzere, kırsal kalkınma için yıllık ortalama sınırı 4.3 milyar euro'dur.

8 Eylül 1999 tarihinde, kırsal kalkınma için belirlenen fon, Komisyon tarafından üye ülkelere, yıllık bazda ve özel-likle kırsal istihdam ile taşra yönetimi (countryside management) bağlantılı özel gereksinimler göz önüne alınarak, tablo 5'te gösterildiği gibi dağıtılmıştır.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Tablo 5: ATGYF Garanti Bölümü Kırsal Kalkınma Önlemlerinin Tahsisi					
AB-15 2000-2006			AB-10 2004-2006		
Ülke	Milyon EUR	Pay (%)	Ülke	Milyon EUR	Pay (%)
Avusturya	3 207.9	9.7	Kıbrıs	74.9	1.3
Belçika	379.2	1.2	Çek Cum.	542.9	9.4
Danimarka	348.9	1.1	Estonya	150.5	2.6
Finlandiya	2 199.3	6.7	Macaristan	602.5	10.5
Fransa	5 763.6	17.5	Letonya	328.1	5.7
Almanya	5 308.6	16.1	Litvanya	489.5	8.5
Yunanistan	993.5	3.0	Malta	26.8	0.5
İrlanda	2 388.9	7.3	Polonya	2 867.0	49.8
İtalya	4 512.3	13.7	Slovakya	397.2	6.9
Luxemburg	91.0	0.3	Slovenya	281.6	4.9
Hollanda	417.1	1.3			
Portekiz	1 516.7	4.6			
İspanya	3 480.9	10.6			
İsveç	1 130.0	3.4			
İngiltere	1 167.9	3.5			
Toplam	32 905.9	100.0	Toplam	5 761.0	100.0

Kaynak: European Commission, Agriculture and Rural Development, "Rural Development in the European Union", Fact Sheet, 2003.

Görüldüğü gibi, 2000-2006 döneminde ATGYF Garanti Bölümü'nün kırsal kalkınma için özgülediği toplam 38.666.9 milyar euro'luk fonun % 85'i, AB-15 ülkelerine ayrılmaktadır. 10 yeni ülke için ayrılan fon miktarı, yalnızca Fransa için ayrılan fon miktarına eşittir.

Türkiye, aşağıda da belirtileceği üzere, 2007-2013 döneminde 7 yılda yaklaşık 800 milyon euro düzeyinde kaynak kullanabileceği IPARD fonlarından yararlanabilmek için, 40 yılı aşkın planlı kalkınma döneminde elde ettiği kırsal kalkınma birikimini görmezden gelmiş, IPARD menüsüne uygun bir "Ulusal" Kırsal Kalkınma Stratejisi hazırlama kaygısıyla ülke gerçekleri ile uyuşmayan bir belgeyi "katılımcı bir anlayışla" hazırlayabilmiştir.

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nin hem stratejik amaçları, hem de bu kapsamdaki öncelikleri incelendiğinde, IPARD ile arasında dikkat çekici bir benzerlik taşıdığı görülmektedir. Aşağıda, yukarıdaki saptamanın ışığı altında, Türkiye'nin "Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi" ne değinilecektir.

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi

Yukarıdaki bölümlerde ifade edildiği üzere, Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin IPARD (Kırsal Kalkınma İçin Katılım Öncesi Yardım Aracı) Programı'ndan yararlanabilmesinin ön koşulu, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi ve Planını oluşturmasıdır.

Bu "zorunluluk", önceki dönemlerde Anayasa'larda ve Kalkınma Planları'na konu edilen kırsal kalkınma planlarının, bu kez bir Strateji ve Plan kapsamında ve AB perspektifine uygun bir şekilde hazırlanması sonucunu doğurmuştur.

Belge'de belirtildiğine göre, Kırsal Kalkınma Strateji Belgesi'nin hazırlanma süreci, birçok kuruluşun katkısı ile uzun bir zaman dilimine yayılmış⁵⁷ ve birçok referans belgeden yararlanılmıştır.⁵⁸

Bu kapsamda hazırlanan "Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi" nde (UKKS) kırsal kalkınma; "kırsal alanda, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını esas alarak, bir taraftan kırsal kesimin gelir düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla gelişmişlik farklarının azaltılması amacına yönelik, diğer taraftan çevresel ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini gözetken, yerelde farklılaşan sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri, ihtiyaçları, potansiyelleri ve dinamikleri dikkate alarak çok sektörlü yaklaşımla planlanan faaliyetler bütünü olarak" tanımlanmaktadır.

Görüldüğü gibi, UKKS belgesinin kırsal kalkınma tanımı, Türkiye'de akademik dünya ve kalkınma planları tarafından ortaya konulan tanımlardan farklılaşmaktadır. Bu farklılık, belgenin içeriğinde somutlaşmaktadır.

Zaten Belgenin başlangıcında da, sözü edilen Strateji Belgesi'nin hazırlanma amaçları arasında sayılan "Ulusal Kırsal kalkınma Planı" na esas teşkil etmek ve ulusal - uluslararası kaynaklarla finanse edilecek kırsal kalkınma program ve projelerinin hazırlanmasında ve uygulanmasında ilgili kesimlere perspektif sağlamak hedefleri, UKKS ile AB politikaları arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymaktadır.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Strateji Belgesi'nin "Mevcut Durum Değerlendirmesi" bölümünde, ülkenin kırsal alanlarına yönelik GZFT Analizi verilmektedir.⁵⁹

"Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi" Belgesi'nde, Türkiye'nin kırsal kalkınmada temel amacının "yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilmesi, doğal ve kültürel varlıkların korunması esas alınarak kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlara uyumlu olarak yöresinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması" olarak belirtilmektedir. "Kamu hizmeti ve destekleri, temel amaca yönelik öncelikler çerçevesinde bütüncül, tutarlı, uygun ve öngörülebilir bir şekilde planlanarak kırsal toplumun yararına sunulacaktır."

UKKS Belgesi, Kırsal Kalkınma İlkelerini mekansal duyarlılık⁶⁰, İşbirliği ve katılımçılık⁶¹, sürdürülebilirlik⁶², sosyal içerme⁶³, politika ve düzenlemelerde tutarlılık ve etkin izleme⁶⁴ ile kaynak kullanımında etkinlik olarak saymaktadır.

UKKS'nin ortaya koyduğu kırsal kalkınma ilkelerinden en ilginç, "sürdürülebilirlik" ilkesinde somutlaşmaktadır. Buna göre, kırsal kesimde istikrar, tarımsal yapıdaki dönüşüm sürecinde ortaya çıkabilecek işsizlik sorununun gelir çeşitlendirilmesi yoluyla minimize edilmesi yoluyla sağlanacaktır. Her ne kadar Belge'de özel bir atf yapılmasa da, burada sözü edilen "istikrar" kavramı ile yoksulluk yönetimi konusunun ilişkilendirilebileceği açıktır. Buna göre, uygulanan tarım politikaları işsizlik sorunu doğuracak, "sosyal içerme" ilkesi uyarınca yoksullar ve dezavantajlı gruplarla, yöresel özellikler de dikkate alınarak "sürdürülebilir" bir kırsal kalkınma içeriği ortaya konulacaktır. (Elbette) bu yolla AB üyelik perspektifine katkıların güçlendirilmesi için tutarlı bir politika izlenecektir.

UKKS Belgesi'nin kırsal kalkınma ilkeleri arasında son olarak saydığı "kaynak kullanımında etkinlik"⁶⁵ ilkesi, aslında sürece ilişkin en somut bilgiyi vermektedir. Buna göre, kırsal kalkınma faaliyetlerinin desteklenebilmesi için bunların taraf olunan uluslararası anlaşmalara uyumluluğu zorunludur. Bu doğrultuda, "bu konuda rasyonel zemin oluşturmak" sözü ile IPARD belirlemelerine uygun bir kırsal kalkınma retoriğinin, Türkiye için gerekli ve zorunlu bir kabul süreci oluşuna işaret edilmektedir.

Bu hegomonik ilişkilendirme tarzı, Türkiye'nin kendi bütçesinden kırsal kalkınma için önemli bir fon ayır(a)maya çağını, AB'den fon almak için de AB kırsal kalkınma yaklaşımının benimsenmesi gerekliliğini ifade etmekte ve bu yapıyı "rasyonel bir zemin" olarak tanımlamaktadır.

Bu bağlamda ortaya konulan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 4 stratejik amaç altında on öncelikten oluşmaktadır.

"Ekonominin Geliştirilmesi"⁶⁶ başlıklı ilk stratejik amacın iki önceliği tarım ve gıda sektöründe rekabetçilik ile kırsal ekonominin çeşitlendirilmesidir. İkinci stratejik amaç "İnsan Kaynakları, Örgütlenme" alanındadır. Bu alanın üç önceliği ise eğitim ve sağlık hizmetleri, yoksullukla mücadele⁶⁷ ve yerel kalkınma kapasitesi⁶⁸ olarak belirtilmektedir. UKKS'nde "Fiziki Altyapı" üçüncü stratejik amaç olup, kırsal altyapı ve kırsal yerleşimler bu alanın iki önceliği olarak seçilmiştir⁶⁹. Dördüncü ve son stratejik amaç olan "Kırsal Çevre" ise dört önceliğe sahiptir: çevreci tarım, ormancılık ve korunan alanların yönetimi.

Belgenin son bölümünde ise, IPA'ya yönelik özel bir değerlendirme yapılmaktadır. Belge, Katılım Öncesi Mali Aracın (KMA) kırsal kalkınma bileşeninin fonlarından yararlanması için yapılması gerekenler şöyle sıralanmaktadır:⁷⁰ 1) İlgili kamu kuruluşlarından meydana gelen bir İzleme ve Yönlendirme Komitesi oluşturulması ve bu Komite'nin kamu dışı paydaşlarla işbirliği içinde çalışmasının sağlanması, 2) Uygulama ve ödeme fonksiyonlarını yerine getirecek Kırsal Kalkınma Uygulama ve Ödeme Birimi'nin oluşturulması ve akreditasyonunun sağlanması, 3) Hazine Müsteşarlığı bünyesindeki Ulusal Fon'da KMA Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) mali yönetimine ilişkin kapasite geliştirilmesi, 4) İzleme ve Yönlendirme Komitesi'nin sekreteryasını yürütecek ve kırsal kalkınma planının hazırlanmasında ve koordineli bir şekilde uygulanmasında rol alacak Yönetim Otoritesi'nin görevlendirilmesi ve kapasitesinin geliştirilmesi, 5) Uygulama ve Ödeme Birimi hesaplarının, yönetim ve kontrol sistemlerinin düzenli olarak incelenmesi ve raporlanmasından sorumlu, Uygulama ve Ödeme Biriminden bağımsız bir Sertifikasyon Kurumu'nun belirlenmesi gerekmektedir.

Belgenin sonunda ise şu ifadeler yer almaktadır: "...kırsal kalkınma amacıyla kullanılacak bütçe kaynakları, katılım öncesi AB fonları ve diğer uluslararası finansman kaynaklarının temin, tahsis ve kullanımı ile ilgili esaslar Kırsal Kalkınma Planı ile tespit edilecektir. Bütçe kaynakları ile KMA Kırsal Kalkınma Bileşeni kapsamında sağlanması öngörülen fonlar öncelikle değerlendirmeye alınacak, Dünya Bankası ve diğer uluslararası finans ve kredi kuruluşlarından sağlanması öngörülen kaynaklar, Bütçe ve AB fonlarını tamamlayıcı nitelikte değerlendirilecektir."⁷¹

Ulusal Kırsal kalkınma stratejisi'nin stratejik amaç ve öncelikleri (4 amaç, 10 öncelik) ile yukarıda verilen IPARD öncelik ve önlemleri (2 öncelik, 9 önlem) karşılaştırıldığında, neredeyse birebir olmak üzere bir eşlik durumunun ortaya çıktığı görülmektedir.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

IPARD öncelik/önlemleri ile UKKS amaç/önceliklerinin karşılaştırıldığı tablo-6, IPARD ile UKKS arasındaki örtüşme noktalarını ortaya koymaktadır.

IPARD	UKKS
Tarım işletmelerine yatırım	Tarım ve gıda sektöründe rekabetçilik
Üretici birlikleri	İnsan kaynakları ve örgütlenme
Çevrenin geliştirilmesi	Kırsal çevre, çevreci tarım, ormancılık ve korunan alanlar
Kırsal altyapı	Fiziki altyapı, kırsal altyapı ve kırsal yerleşimler
Ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi	Ekonominin geliştirilmesi, kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi
Yerel kalkınma stratejileri	Yoksullukla mücadele ve yerel kalkınma kapasitesi
Eğitim	Eğitim ve sağlık hizmetleri
Balıkçılık	
Teknik yardım	

Kaynak: IPARD ve UKKS belgelerinden karşılaştırmalı olarak üretilmiştir.

Bu bağlamda, IPARD'ın uygulanabilmesi için zorunlu ön koşullar arasında olan “Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi”nin, IPARD belirlemelerini kendisi için rehber yaptığı görülmektedir.

İlginç olan, birçok kuruluştan görüş sorulduktan, ortak toplantılar düzenlendikten ve referans belgeler kullanıldıktan sonra, ortaya çıkan belgenin AB IPARD düzenlemeleri ile bu denli örtüşmesinin nasıl sağlanabildiğidir.

Kırsal kalkınma çalışmalarını bütçe tahsisatları yanında AB'den alınacak fonlara ve Dünya Bankası gibi kuruluşlardan sağlanacak kredilere bağlayan bir yaklaşım açısından değerlendirildiğinde, Türkiye'nin kırsal alan sorunlarının ağırlığı ve farklılığına karşın bu benzerlik ilişkisi çok ta sürpriz değildir.

UKKS Sonrası, Kırsal Kalkınma Mevzuatının İzlenmesi

Bakanlar Kurulu'nun 2006/10016 sayılı “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Hakkında Kararı”ndan⁷² bir yıl sonra, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca iki adet tebliğ yayımlanmıştır.

Bunlar, “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Tebliği (Tebliğ no: 2007/3)⁷³ ve “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde Makina, Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Tebliği”dir (Tebliğ no: 2007/4).⁷⁴

“Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Tebliği”nde amaç olarak; “doğal kaynakların korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, altyapının iyileştirilmesi, tarımsal üretim ve tarımsal sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının yaratılması, tarımsal sulama altyapısının geliştirilmesi, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması, temel kamu hizmetlerinin düzeyinin yükseltilmesi, hizmetlere erişimin artırılması ve kırsal toplumda belirli bir kapasitenin yaratılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi” ifade edilmektedir.

Tebliğ, desteklenecek tarıma dayalı yatırımları; (1) Ekonomik yatırımlar, (2) Tarımsal altyapı yatırımları olarak iki gruba ayırmaktadır.

Ekonomik yatırımlar başlığı altında, tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması, ambalajlanması ve paketlenmesine yönelik yeni yatırımlar, kapasite artırımı/teknoloji yenilenmesi yatırımları, tamamlama yatırımları ile alternatif enerji kaynakları kullanan sera yapımı ve basınçlı sulama tesislerinin yapımı desteklenecek; tarımsal altyapı yatırımları başlığı altında ise mevcut sulama tesislerinin basınçlı sulama tesisine dönüştürülmesine yönelik iyileştirme ve geliştirme yatırımları desteklenmektedir.

Uygulama ili olarak ise 65 il⁷⁵ seçilmiştir. Ekonomik yatırımlarda hibeye esas proje toplam tutarının % 50'si, tarımsal altyapı yatırımlarında ise % 25'i özkaynaklardan karşılanacaktır.

“Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde Makina, Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Tebliği” kapsamında ise, yeni olmak kaydıyla (1) işlemsiz tarım makineleri, (2) balyalama ve silaj makineleri, (3) Basınçlı sulama sistemleri için gerekli alımlar ve (4) soğuk hava tesisatlı taşıma araçlarının alımı için, mal alım tutarının % 50'si hibe yoluyla desteklenecektir.

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

KIRSAL KALKINMANIN FİNANSMANI

Yukarıda Tablo 5 değerlerinden izleneceği üzere, AB'nin 2000–2006 döneminde kırsal kalkınma için kullandığı fon miktarı 38.667 milyar euro'dur. Bu finansman miktarının % 85'i "klasik" kırsal kalkınma sorunu bulunmayan AB-15 ülkelerine ayrılmışken, yalnızca Fransa'nın kullandığı fon miktarı, Topluluğa 2004 yılında katılan 10 yeni ülkenin 2004–2006 döneminde kullandığı fon miktarından fazladır.

Bununla birlikte, nüfus ve yüzölçümü açısından Türkiye'nin yarısına yakın büyüklüklere sahip olan Polonya, 2004–2006 aralığında, üç yılda 2.867 milyar euro AB kaynağı kullanmıştır.

AB Komisyonu, Türkiye, Hırvatistan, Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Sırbistan-Karadağ ve Kosova'nın 2007–2013 döneminde desteklenmesi için oluşturduğu Katılım Öncesi Yardım Aracı bütçesini, 10.2 milyar euro olarak saptamıştır. Başka bir deyişle, sözü edilen kaynak, yedi yıl boyunca yedi ülkenin desteklenmesi için kullanılacaktır. Finansmanın yıllara eşit dağıtılması durumunda, yılda 1,5 milyar euro'nun 7 ülke arasında paylaşılması söz konusudur.

Sözü edilen kaynaktan Türkiye'ye düşecek "pay" ise, IPA'nın beş bileşeni (Geçiş yardımı ve kurumsal yapılandırma, Bölgesel ve sınır aşırı işbirliği, Bölgesel kalkınma, İnsan kaynağı geliştirme, Kırsal kalkınma) arasında dağılacaktır.

Bu kapsamda olmak üzere, "kırsal kalkınma için katılım öncesi yardım aracı" (IPARD) aracılığıyla 2007–2013 döneminde Türkiye'ye aktarılacak kaynak miktarı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı belgelerinde, aşağıdaki gibi belirtilmektedir:

Görüldüğü gibi, Türkiye'nin 7 yılda (2007–2013) kullanacağı toplam AB fonu olan 800 milyon euro, Polonya'nın bir yılda kullandığı fon miktarından (2004–2006, 2,867 milyar euro) azdır.

Basına yansıyan bilgiler, sözü edilen dönemde kamu tarafından sağlanacak kaynakların da eklenmesiyle, fon miktarının 1 milyar 66 milyon euro'ya ulaşacağı belirtilmektedir.⁷⁶

SONUÇ

Türkiye, "AB'den alınacak fonlar aracılığıyla kırsal kalkınma sorunlarının aşılacağı" söylemi üzerinden AB'nin kırsal kalkınma politikalarının transfer edildiği bir ülke görünümü kazanmaktadır.

Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma politikaları, merkez kapitalizmin gereksinimlerine uygun bir dönüşüm süreci yaşamıştır. Reform süreci, yeni dönemin kutsadığı terimlere uyarlı bir düzlemde yol almış; rekabet, girişimcilik, müşteri memnuniyeti, katılımcılık, subsidiarite, tabandan tavana yaklaşım, bu sürecin yapı taşları olarak döşenmiştir. Böylece merkezde bir taraftan şirket tarımı tahrik edilirken, küçük çiftçilik marjinal bölgelere özgü bir yapı olarak tanımlanmıştır. Dağlık, nüfus yoğunluğunun düşük olduğu, dezavantajlı–az elverişli bölgelere yardım uygulamaları bu amaçla kurgulanmıştır. Kapitalist tarım uygulamalarının gelişimi sonucu tarımdan kopan nüfus için tarım dışı gelirlerin çeşitlendirilmesi, erken emeklilik vb. sosyal önlemler geliştirilmiştir. Çevre, kalite, bitki sağlığı, hayvan refahına saygı gibi yaklaşımlar ise; çeyrek yüzyılı aşkın uygulamalarıyla dünyanın en çok girdisini kullanarak topraklarını kirleten, daha fazla verim için hayvan atıklarını işleyerek yem materyali olarak kullanmak suretiyle deli dana hastalığını dünyaya armağan eden AB'nin, tarımsal üretim arz fazlalığını aşağı çekmek için yaratılmıştır. Bunun yanında da, reformun geniş kitlelere anlatılmasında meşruiyet temelleri olarak kullanılmışlardır.

Tarım ve genişleme, Avrupa Birliği'nde her zaman birlikte ele alınan politik alanlar olmuşlardır. Bu bağlamda, Avrupa'nın kendisine yeni ülkeler katma politikasını, 1995'e kadar "genişleme" olarak tanımlamak doğrudur. Merkezi Avrupa, Berlin duvarının 1989'da yıkılmasıyla şekillenen yeni Avrupa coğrafyasında, bu yeni düzleme uygun politika araçlarını geliştirmiştir.

Başlangıçta Polonya ve Macaristan için kurgulanan PHARE (Ekonominin Yeniden Yapılandırılması İçin Polonya ve Macaristan'a Yardım) Programı tüm MDAÜ'ne uygulanmıştır. Böylece sözü edilen ülkelerin ekonomilerinin "merkez"e eklenmesi PHARE aracılığıyla gerçekleştirilirken, kamu yönetimlerinin "uyarlanmasında SIGMA (Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkelerinde Yönetişim ve İdareyi Geliştirmeye Yönelik Destek) Programı rol almıştır. SAPARD ise (Tarım ve Kırsal Kalkınma İçin Özel Katılım Programı) tarım ve kırsal politika transferi önündeki "arkaik" engelleri "menüden seçme politikaları AB desteğiyle uygulama" yaklaşımli projelerle tasfiye etmiştir. Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri için uygulanan SAPARD'ın ardından, Türkiye – Hırvatistan ve beş Batı Balkan ülkesi için IPARD (Kırsal Kalkınma İçin Katılım Öncesi Yardım Aracı) oluşturulmuştur.⁷⁷

Türkiye, 2007–2013 döneminde kullanacağı 800 milyon euro AB fonu karşılığında, kırsal kalkınma politikası belirleme erkini AB'ne terk etmiş görünmektedir. AB'nin IPARD belirlemeleri ile Türkiye'nin Ulusal Kırsal Kalkınma

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

Yıllar	milyon euro
2007	20.7
2008	53.0
2009	85.5
2010	131.3
2007 – 2010 dönemi toplam	290.7
2011 – 2013 dönemi toplam	510.0
2007 – 2013 dönemi toplam	800.7
Kaynak: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı verileri	

Stratejisi (UKKS) belirlemeleri karşılaştırıldığında, “örtüşme” sözcüğü “benzerlik” sözcüğünden çok daha anlamlı olmaktadır.

IPARD yansıması niteliğindeki UKKS ile Türkiye’nin iktisadi–sosyal gereksinimleri arasında önemli çelişkiler bulunmaktadır. Türkiye’nin 1963 yılından bu yana süren kalkınma planlarının kırsal kalkınma ile ilgili hükümleri ile UKKS arasındaki farklar da bu sarmalın sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, kırsal kalkınma planlarında kırsal nüfus ve göç olgusunu birlikte düşünmüş, ülke sathına yayılan dengeli kalkınma ve nüfus dağılımı açısından, göçü planlı bir süreçte yavaşlatıcı politikalar öngörülmüştür.⁷⁸ Bu amaçla kırsal alanda tarım ile kalkınma arasındaki güçlü bağ korunmaya ve geliştirilmeye çalışılmış, kırsal yerleşmelerin sorunlarının çeşitli modellerle aşılması denenmiş, kooperatifçilik özelinde kırsal alan örgütlenmesine önem verilmiştir.

Buna karşılık UKKS, amaç/öncelikleri ile yukarıdaki düzlemden kaymış olup, hedef belirlemede ve hedef-kaynak eşleşmesinde önemli açmazlar barındırmaktadır.

UKKS, AB müktesebatına uyum sürecinde tarımda yaşanacak dönüşümün küçük üreticiyi tarımdan koparacağı temel kabulü ile kırsal geliri çeşitlendirme⁷⁹ ve yoksulları kapsam içine alma sürecini geliştirmektedir.

Türkiye’de, Tablo 1 değerlerinde gösterildiği gibi, 2004–2005 yılları arasında tarım istihdamı 1 milyon 281 bin kişi daralmıştır. Köylerden kentlerin varoşlarına göç sürecine işaret eden bu gelişim, 1986–2004 aralığındaki 18 yıllık dönemde istihdam daralmasından daha fazla bir daralmanın, bir yıl içinde gerçekleştiğini göstermektedir.

Danimarka Planlama Teşkilatı, Türkiye’den Avrupa ülkelerine göç etme potansiyeline sahip kişi sayısını 2,7 milyon kişi olarak duyurmaktadır. Münih Osteuropa Enstitüsü ise yalnızca Almanya’ya yönelecek Türk göçmen sayısının 4,4 milyon olacağını öngörmektedir.⁸⁰

Bu araştırma sonuçları, 3 Ekim 2005 tarihli Müzakere Çerçeve Belgesi’nin kişilerin serbest dolaşımına kalıcı derogasyon konulmasına ilişkin Avrupa gerekçesini oluşturmaktadır.

Türkiye’de resmi işsizlik rakamlarının % 9 düzeyinde olduğu bir süreçte, tarımda istihdam daraltıcı politikalar izlenmesi ve bu politikaların doğurduğu yoksulluk sorununun UKKS içinde yönetilmeye çalışılması, temel sorun alanlarından birisidir.

UKKS tarım reformu, köylü sınıfı içindeki katmanların sorun ve önceliklerinin farklı olması gibi konularda sessiz kalmakta, böylece kalkınma planlarının gerisine düşmektedir. Etkin işleyen bir kooperatifçilik sistemi aracılığıyla kırsal örgütlenmenin sağlanması gereği de UKKS’de yansıma bulmamıştır. Bunların yanında, Türkiye’nin 1970’ler boyunca en sıcak siyasi ve iktisadi tartışma alanlarından birisi olan merkez köy–köy kent temsiliyetindeki kırsal yerleşme sorunlarına karşı da UKKS etkin bir amaç ve öncelik belirlemesine sahip değildir.

Bu bağlamda UKKS, belge içerisinde ülke kırsalının “zayıf yönleri” olarak saydığı alanları kapsamına alarak bunlarla uyumlu amaç ve öncelik belirlemede dahi, IPARD belirlemeleri içine sıkışmasından dolayı yetersiz kalmıştır.

Hedef açısından saptanan bu eksikliklerin yanında, konulan amaçlar için gerekli kaynakların üretilmemesi sorunu da, UKKS’nin diğer bir açmazını oluşturmaktadır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda yapılan “yatırım programında yer alan proje paketinin ve bekleyen proje stoğunun büyüklüğü göz önüne alındığında, mevcut yatırım imkanları ile tarımsal altyapı ihtiyacının ülke genelinde arzulan düzeyde ve sürede karşılanması mümkün görülmemektedir. Yatırım programında büyüyen proje paketi nedeniyle, kalkınma planı hedefleri ve bütçe imkanları çerçevesinde uygulamaları sürdürülen projelerin ekonomik-

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

liği ortadan kalkmakta ve projelerden beklenen faydanın zamanında temini mümkün olamamaktadır”⁸¹ saptaması, şiddetini artırarak güncelliğini korumaktadır. 2007–2013 döneminde kırsal kalkınma için 800 milyon euro’-su AB fonu olmak üzere toplam 1,066 milyar euro olarak kaynak tahsisi yapılması, sorunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, kırsal kalkınmanın kendiliğinden ve diğer sektörlerden bağımsız olarak gerçekleşmesinin olanaksızlığının altı çizilmelidir. Türkiye’de kırsal yerleşimin en önemli ekonomik aktivitesi olan tarım sektörünün yapısında kalkınmaya vurgu yapacak değişikliklerin oluşturulması, bu değişimin köy ve köylü sınıfı üzerindeki etkilerine, kısacası bölüşüm ilişkilerine de, tıpkı mülkiyet ilişkilerinde olması gerektiği gibi, kısıtları ortadan kaldırıci karışmalarda bulunulması, kırsal yerleşmelerin fiziksel ve sosyal altyapı sorunlarının çözülmesi, kırsal alan planlamasının kentsel alan planlamasından ayrı görmeyen, kırsal kalkınmayı ulusal kalkınmanın ayrılmaz bir parçası sayan yaklaşımlar, Türkiye kırsal kalkınmasının esas düzlemleri olarak ortadadırlar.

Buna karşılık “piyasa”yı köylerin içine sokarak kapitalizmin görünmez eli aracılığıyla kırsal alanın düzenlenmesine yönelik çabalar, KÖYDES projesi örneğinde olduğu gibi, “benim müteahhidim iyidir” anlayışının AB perspektifi ile mükemmel uyumuna işaret etmektedir.

DİPNOTLAR:

¹DİE, 2001 Genel Tarım Sayımı Köy Genel Bilgileri, Yayın no : 2898, Temmuz 2004, Ankara.

²DİE, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2001, Ocak 2003, Ankara. Aynı kaynakta, nüfusu 5.000’den az yerleşim yerlerinde bulunan “tarım işletmesi” sayısı 3.697.743 olarak belirtilmektedir.

³Özgür, Teoman, “Türkiye Tarımında Kapitalist Dönüşüm Tartışmalarına Bir Katkı”, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 3, Kış 2001, s.41–60.

⁴Nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy, nüfusu 2.000 ila 20.000 arasında olanlara kasaba ve 20.000’den çok nüfuslu alanlar şehir olarak tanımlanır.

⁵Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için, en az 5 bin olarak nüfus ölçütü ve mesafe ölçütü getirilmektedir.

⁶Yerleşim yeri temelinde geliştirilen demografik tanımlar bağlamında, “köy nüfusu” köy ve bucak nüfuslarına, “şehir nüfusu” ise il ve ilçe merkezleri belediye sınırları dahilindeki nüfusa karşılık gelmektedir.

⁷“Köy Genel Bilgi Anketi” tüm köyler ve nüfusu 25 binden az olan il ve ilçe merkezlerinde, “Tarımsal İşletme Listeleri” tüm köyler ve nüfusu 25 binden az olan yerleşim yerlerinde, “Tarımsal İşletmeler (hanehalkı) Anketi” ise tüm köyler ve nüfusu 5 binden az olan il ve ilçe merkezlerinde uygulanmıştır.

⁸20 binden az nüfuslu yerleşim yerleri kır olarak tanımlanmıştır.

⁹Nüfusa bakılmaksızın bucak, köy belediyesi ve köy statüsündeki tüm yerleşim yerleri kapsam içine alınmıştır.

¹⁰Nüfusu 10 binden küçük olan tüm yerleşim yerleri kırsal örnek çerçevesini oluşturmuştur.

¹¹Kırsal alan; yaşam ve ekonomik faaliyetlerin önemli ölçüde doğal kaynakların kullanım ve değerlendirilmesine bağlı olduğu; ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme süreçlerinin yavaş ilerlediği, geleneksel değerlerin hayatın şekillendirilmesinde etkili olduğu, yüz yüze ilişkilerin önemini koruduğu, teknolojik gelişmenin yaşama ve üretime yansımalarının daha uzun bir zaman aldığı sosyo ekonomik nitelikleriyle “kentsel alanlar dışında kalan mekanlar” olarak ifade edilmektedir.

¹²20 binden az nüfusa sahip yerleşmeler kırsal yerleşme olarak kabul edilmektedir.

¹³20 binden az nüfusa sahip yerleşmeler kırsal yerleşme olarak kabul edilmektedir.

¹⁴Cavit Orhan Tütengil, 100 Soruda Kırsal Türkiye’nin Yapısı ve Sorunları, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1975, s.81.

¹⁵Yücel, Çağlar, Köy, Köylülük ve Türkiye’de Köy Kalkınması Sorunu, TZD Yayınları, Ankara, 1981, s.114

¹⁶Cavit Orhan, Tütengil, a.g.m., s.61

¹⁷Cevat, Geray, Planlı Dönemde Köye Yönelik Çalışmalar, Sorunlar, Yaklaşımlar, Örgütlenmeler, TODAİE Yayını, Ankara, 1974 S. 373

¹⁸Pierre-Richard, Agenor, The Economics of Adjustment and Growth, (Ch. 14: Structural Adjustment: Agriculture, Trade, and the Labor Market), The World Bank, Academic Press, Washington DC, 2000, s. 548,549.

¹⁹Fındıktaki fiyat artışı, Fiskobirlik’in 2004 yılında 5.050000 TL/kg fiyat ilanından sonra, 2005 yılı fiyatlarını 7.450.000 TL/kg olarak

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

açıklaması doğrultusunda ifade dilmıştır. Ancak 2006 yılında Fiskobirlik'in DFİF ve finans piyasasından kredi kullanamaması sonrasında, fiyatlar 2.000.000 TL/kg. düzeyine kadar gerilemiştir.

²⁰Hatice, Ünal, Sibel, Şerifoğlu, "Ürün Maliyeti ve Üretici Satın Alma Gücündeki Değişimler", 2000'li Yıllarda Tarım Sektörü, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ocak 2006, s.121

²¹Necla, Toğa, "Tarımsal Girdilerin Fiyat ve Kullanımındaki Değişimler", 2000'li Yıllarda Tarım Sektörü, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ocak 2006, s. 59-95.

²²DİE, 2001 Genel Tarım Sayımı Köy Genel Bilgileri, Yayın no: 2898, Temmuz 2004, Ankara, s.92, 106

²³T.C.Resmi Gazete, Tarih : 06.07.1989, Sayı : 20217 (mükerrer), S.181, 182, 1001 ila 1017. maddeler

²⁴T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000, Ankara, 1995, S. 157-161.

²⁵1 Temmuz 2006 gün, 26215 mükerrer sayılı Resmi Gazete

²⁶Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl), T.C. Başbakanlık DPT, Ankara, 1963 : Bu doğrultuda Plan, 1967 yılı sonuna kadar her ilden bir ilçenin, 1977 yılı sonuna kadar ise tüm köylerin toplum kalkınması kapsamına alınmasını, bir hedef olarak belirlemiştir. Bu amaçla seçilen "deneme bölgeleri"nde kapsama alınan 53 ilçeden 22'sinde araştırma yapılabilmüş bunlardan yalnızca 6'sının raporu oluşturulabilmıştır.

²⁷Yeni Strateji ve Kalkınma Planı. Üçüncü Beş Yıl. 1973 – 1977, Ankara, 1973, S. 864: Plan'da köy tanımı şöyledir; "Köylerin ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik tüm hizmetlerde, köy ekonomik yapısı büyük bir ağırlıkla tarıma dayalı, kendine özgü toplumsal ilişkileri olan, belli bir yerleşme sınırına sahip ve nüfusu on bine kadar olan yerleşme birimleri olarak tanımlanabilecektir. Ancak hizmet önceliği açısından idari dağılıma göre köy olarak belirlenen yerler dikkate alınacaktır"

²⁸DPT, Yeni Strateji ve Kalkınma Planı, Üçüncü Beş Yıl 1973-1977, Ankara, 1973, s.113.

²⁹a.k., s. 83

³⁰Dördüncü Plan'da köy kentler şöyle tanımlanmaktadır; "altyapıların yoğunlaştığı, köylünün günlük gücünü birleştirebildiği, örgütlediği, tarımda sınılaştığı, tarımsal artığı üretken yatırımlara yönelttiği, geçimi için yeni iş alanları yarattığı, köylülerin benimseyeceği bir işbirliği, kamu hizmeti ve örgütlenme merkezi".

³¹a.k., s.188,189, 1071 ila 1078. maddeler

³²T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000, Ankara, 1995, S. 157- 161.

³³T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005, Ankara, 2000.

³⁴Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü verileri

³⁵DİE, 2001 Genel Tarım Sayımı Köy Genel Bilgileri, Yayın no: 2898, Temmuz 2004, Ankara, s.90, 91.

³⁶Enstitülerde 1940 – 53 yılları arasında 17.341 köy öğretmeni, 8.675 eğitimci, 1.248 sağlık memuru, 204 köy Enstitüsü öğretmeni mezun edilmiştir.

³⁷T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005, Ankara, 2000.

³⁸Plan bilgilerine göre, kırsal alanda bulunan köy ve köy altı yerleşmelerinin tamamına elektrik ve yol hizmeti götürülmüştür. Bu yerleşmelerin % 75'inde yeterli ve sağlıklı, % 11'inde sağlıklı ancak yetersiz içme suyu bulunurken, % 14'ünde sağlıklı içme suyu bulunmamaktadır. Sağlıklı içme suyu bulunan kırsal yerleşmelerin % 43'ünde şebekeli dağıtım sistemi kurulmuştur. Köylerin % 75'inde kanalizasyon sistemi bulunmaktadır.

³⁹DİE, 2001 Genel Tarım Sayımı, Köy Genel Bilgi Anketi Sonuçları, Ankara, Temmuz 2004, s.39. 1980 ve 1991 tarım sayımlarında olduğu gibi, 5.000 nüfus ölçütü (nüfusu 5.000'den aşağı olan yerleşim yerleri) kullanıldığında, temel tarımsal faaliyette bulunan hane halkı sayısı, yukarıdaki tabloda gösterildiği gibi, 2001 yılı sayımında 3.697.743 olarak saptanmıştır. Diğer taraftan, aynı sayımda, 25.000 ölçütü kullanıldığında, temel tarımsal faaliyette bulunan hane halkı sayısı 4.106.983 olarak ortaya çıkmaktadır.

⁴⁰Bahadır, Aydın, Ölçek Büyüklüğü Toprak Parçalılığı ve Arazinin Tasarruf Şekline Göre Tarımsal İşletmelerin Analizi, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Tarım Politikaları Yayın Dizisi No:5, Ankara, 2006, s.87

⁴¹Zülküf, Aydın, "Yapısal Uyum Politikaları ve Kırsal Alanda Beka Stratejilerinin Özelleştirilmesi: Söke'nin Tuzburgazı ve Sivrihisar'ın Kıvık Köyleri Örneği", Toplum ve Bilim, Bahar '88, Ankara, 2001, s. 11-31.

⁴²The World Bank, Turkey–A Review of the Impact of the Reform of Agricultural Sector Subsidization, Washington D.C., March 2004, s. İx - xvi

⁴³Bilsay, Kuruç, Belgelerle Türkiye İktisat Politikası, AÜSBF Yayınları No: 580, Ankara, 1993, s. LXXXVIII

⁴⁴T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000, Ankara, 1995, S. 157- 161.

⁴⁵1 Temmuz 2006 gün, 26215 mükerrer sayılı Resmi Gazete

⁴⁶2000 Regular report from the Commission on Turkey's Progress towards accession

⁴⁷Toplulukta 23 adet (hububat, çeltik, şeker, zeytinyağı, sığır eti, domuz eti, koyun ve keçi eti, kümes hayvanları, yumurta, şarap, süt ve süt ürünleri, tütün, su ürünleri, taze meyve-sebze, işlenmiş tahıl ürünleri, işlenmiş meyve – sebze, keten-kenevir, şerbetçi otu, kurutulmuş hayvan yemi, tohumluklar, yağlı tohumlar ve ipek böceği) ortak piyasa düzeni (common market order) varken, Rapor'un bunlara hiç değinmemesi, bu alanda müktesebat uyumundan hiç söz etmemesi, buna karşılık ilgili bölümde TSKB'leri üzerinde yıkıcı etkileri ilerleyen yıllarda daha net anlaşılacak olan 1 Haziran 2000 tarih, 4572 sayılı "Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri Hakkında Kanun" a atıf yapması, AB'nin hangi alanlarda müktesebat uyumuna yönelik bir derinleşme isteği, buna karşılık hangi alanlarda aceleci davranmadığına yönelik analitik bir çalışma için önemli ipuçları sağlamaktadır. Topluluk ortak piyasa düzenleri kapsamında desteklenen ürünler ve buna karşılık Türk destekleme sistemi için; Gökhan GÜNAYDIN, "Küreselleşme Sürecinde Türkiye Tarım Sektörü : Belgelerin İzinde Bir Analiz", Demokrasi Platformu, sayı:3, Yaz 2005, Ankara, s.147–173; Tarım Satış Kooperatiflerinin Yeniden Yapılandırılması sürecinin sonuçları için; Gökhan GÜNAYDIN, "Küreselleşen Piyasa, Yoksullaşan Köylü", Liberal Reformlar ve Devlet, Nisan 2003, Ankara, s. 43–122.

⁴⁸Commission of the European Communities, SEC(2004) 1291, 2004 Regular Report On Turkey's Progress Towards Accession, Brussels, 6.10.2004

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

⁴⁹Raporda, Ortak Piyasa Düzenleri mekanizmalarının birçoğunun uygulanmasına henüz başlanmadığı, meyve sebze sektöründe AB pazarlama ölçütlerinin dışarıda kullanıldığı ancak iç pazarda kullanılmadığı, yürürlüğe giren "Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu" nun Komisyon'un tavsiyesi dikkate alınmadan hazırlandığı ve belirtilen temel amacına nasıl ulaşacağı kestirilenin güç olduğu ifade edilmektedir.

⁵⁰T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000, Ankara, 1995, S. 157- 161.

⁵¹Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005, Ankara, 2000.

⁵²1 Temmuz 2006 gün, 26215 mükerrer sayılı Resmi Gazete

⁵³Daha ayrıntılı bilgi için, Gökhan, Günaydın, Avrupa Birliği Genişleme Sürecinde Türkiye, Kırsal ve Tarımsal Politikalar, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara, Ekim 2006.

⁵⁴Gündem 2000'nin kırsal kalkınma yapısı, üç grup altında toplanmaktadır. Buna göre; Grup 1-Yeniden Yapılanma, Rekabetçilik: Çiftliklere Yatırım, Genç Çiftçiler, Mesleki Eğitim, Erken Emeklilik, İşleme ve Pazarlamaya Yatırım, Tarla Geliştirme, Parselasyon, Çiftlik hizmetleri, Tarımsal Su Kaynaklarının Yönetimi, Tarımsal Altyapı ve Üretim. Grup 2-Çevre/Tarla Geliştirme: Az Elverişli Bölgeler, Tarımsal Çevre Önlemleri, Tarım Arazilerinin Ormanlaştırılması, Çevre Koruma Grup 3-Kırsal Ekonomi / Kırsal Toplumlar: Kırsal Ekonomi ve Nüfus İçin Temel Hizmetler, Köylerin Yenilenmesi, Tarımsal Aktivitelerin Çeşitlendirilmesi, Turizm ve El Sanatları, Finans Mühendisliği

⁵⁵Haziran 2003'te kabul edilen OTP reformu kapsamındaki kırsal kalkınma önlemleri, Gündem 2000'in temel hedefleri ile uyumludur. Yapılan bazı düzeltme ve tamamlamalarla, önlem sayısı 22'den 26'ya çıkarılmaktadır.

⁵⁶Kertsin, Rosenow, "Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA): The Rural Development Component (IPARD)", Perspectives for Turkish Agriculture and Rural Areas, AB Komisyonu Türkiye Delegasyonu, 28 Mart 2006, İzmir.

⁵⁷T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal kalkınma Stratejisi, s.28: "Geniş katılımlı çalışma grubu tarafından Avrupa Birliği'ne Üyelik Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Politikası Raporu'nun hazırlanması (2003), Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın koordinasyonunda oluşturulan çalışma grubunca Kırsal Kalkınma Stratejisi Taslağı'nın hazırlanması (Ağustos 2004), Taslak Strateji konusunda ilgili kurum, kuruluş, sosyal ve ekonomik paydaşların görüşlerinin alınması (Eylül 2004), Kırsal Kalkınma Stratejisi Taslağı Önerisi'nin DPT'ye iletilmesi (Ekim 2004), DPT Müsteşarlığı koordinasyonunda Strateji Belgesi'nin kalkınma planları, programları ile sektörel ve bölgesel politikalarla uyumunun sağlanması, tutarlı bir politika belgesi niteliği kazanması yönünde geliştirilmesi (Ekim 2004 - Şubat 2005), Kırsal Kalkınma Stratejisi Taslağı konusunda ilgili kurum, kuruluş, ekonomik ve sosyal paydaşların görüşlerinin alınması ve toplantı gerçekleştirilmesi (Şubat 2005), Kırsal Kalkınma Stratejisi Taslağı ile ilgili olarak AB Komisyonu uzmanlarının gayruresmi fikirlerinin alınması (Haziran 2005), DPT Müsteşarlığı ve Tarım Bakanlığı'na Strateji Belgesi'ne son şeklinin verilmesi (Haziran - Aralık 2005), Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nin Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girmesi.

⁵⁸T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal

Kalkınma Stratejisi, s.28: Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nin hazırlanmasındaki temel referans belgeler ise; "Uzun Vadeli Strateji (2001-2023) ve Sekizinci BYKP (2001-2005), Ulusal Program (2001 ve 2003), Ön Ulusal Kalkınma Planı (2004-2006), Türkiye İktisat Kongresi (2004), Tarım Stratejisi (2006-2010), II. Tarım Şurası (2004), I. Çevre ve Ormanlık Şurası (2005), Bölgesel kalkınma Planları, İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Master Planları ve diğer temel referans belgeler" olarak sayılmaktadır.

⁵⁹T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal kalkınma Stratejisi, s.5: "Güçlü Yönler: Geniş tarım alanlarının varlığı (kuru, sulu ve sulanabilir) ve sulama imkanlarının bulunması, tarımsal üretim (bitkisel üretim, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık) potansiyelinin zenginliği ve potansiyel ürün çeşitliliği, tarımsal sanayi girdi ve hammaddelerinin çeşitliliği, kırsal işgücü potansiyeli, marka olabilecek yöresel ürün çeşitliliği, ulaşım-haberleşme ve elektrik altyapısının önemli ölçüde tamamlanmış olması, flora ve fauna zenginliği, çevre kirliliğinin az olması ve organik tarım potansiyelinin bulunması, kültür ve turizm varlıklarının zenginliği ve bunların turizm açısından yüksek potansiyel arz etmesi, çeşitlilik sergileyen geleneksel zanaat ve el sanatları, kırsal kalkınma projeleri deneyimi, kırsal kalkınmaya yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının artması, yaygın kamu teşkilatı. Fırsatlar: Tarım dışı sektörlerin gelişme eğilimi, tüketici bilincinin gelişmesi ve sağlıklı, kaliteli, organik ürünlere olan talebin artması, iç ve dış talebe dayalı olarak gıda sanayiinin gelişmesi, kırsal turizm talebinin artma eğilimi, çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusunda artan ilgi, Avrupa Birliği'ne katılım süreci ve AB'ne uyum, uluslar arası kaynaklara-fonlara erişebilirlik, dış pazarlama erişim imkanlarının güçlenmesi, üretim-haberleşme ve bilişim teknolojilerinin giderek gelişmesi, kentsel ekonomilerin gelişmesi, kentsel ve kırsal alanlar arasında işlevsel ilişkilerin güçlenmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesine verilen önemin artması ve kamu yönetiminin etkinleştirilmesi. Zayıf Yönler: Kırsal istihdamın ve gelir kaynaklarının ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlere dayanması, tarım sektöründe gizli işsizlik ve tarımda kayıt dışılığın yaygınlığı, tarımın yapısal sorunları (tarımsal işletmelerin küçük ve parçalı olması, tarımsal eğitim ve yayım hizmetleriyle işbirliği konusundaki yetersizlikler, kalite ve standartlara uyum konusunda güçlükler, tarım-sanayi entegrasyonu ve pazarlama faaliyetlerinde etkinlik sorunları, sermaye ve mali kaynak yetersizlikleri, üretimin doğal koşullara bağımlılığı ve verim düşüklüğü), orman köyleri başta olmak üzere kırsal yerleşimlerde yoksulluğun yaygın olması, genel eğitim düzeyinin ve kız çocuklarının okullaşma oranının düşük olması, eğitim - sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin etkinleştirilme ihtiyacı, yerleşim birimlerinin sayıca fazla, plansız, dağınık ve küçük olması, kırsal altyapı yetersizlikleri, mevcut altyapının modernizasyonu ihtiyacı, doğal kaynakların (toprak, su, orman, çayır ve mera, su ürünleri stokları gibi) koruma-kullanma dengesi ile ilgili sorunlar, toprak kalitesinin düşüklüğü, engebeli yapı nedeniyle erozyonun yaygınlığı, toprak kaynaklarının kabiliyetlerine uygun kullanılmaması, kırsal alana hizmet götüren kamu kuruluşları arasındaki koordinasyon yetersizliği, kırsal alanların ekonomik ve sosyal yapılarının analizinde ihtiyaç duyulan verilerin yetersizliği. Tehditler: Makro ekonomik istikrarın bozulması, tarımsal destekleme politikalarının değişme eğilimi ve uluslar arası ticaretin giderek serbestleşmesi, tarımın yeniden yapılandırılması sürecinde işsizlik ve yoksulluk gibi sosyo-ekonomik olumsuzlukların artması, genç ve nitelikli işgücünün kırsal alanlardan göçü, üretken faktörlerin kaybı ve nüfusun yaşlanması, hızlı kentleşme ve sanayileşme ile gelişen turizm faaliyetlerinin doğal kaynaklar üzerindeki baskısının artması, küresel çevre sorun-

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKA TRANSFERİ ANALİZİ

ların ülke üzerinde olumsuz etkiler yaratması, dünyada petrol ve diğer girdi fiyatlarının yükselmesi, bölgeler arasında ve bölge içinde gelişmişlik farklılıklarının derinleşmesi.”

⁶⁰“Mekansal duyarlılık”: Türkiye’de bölgesel gelişmişlik farklılıklarına bağlı olarak kırsal alanların özellik, sorun ve potansiyelleri nitelik ve nicelik açısından önemli oranda bir çeşitlilik arz etmektedir. Bu bağlamda, uygulanacak önlemlerin yöresel ihtiyaçlara cevap verecek ve yöresel potansiyelleri harekete geçirecek şekilde belirlenmesi, önceliklendirilmesi.

⁶¹“İşbirliği ve katılımcılık”: Ulusal ve yerel düzeyde kamu kesimi, özel kesim, üniversiteler, sivil toplum, paydaşlarla ortaklık, yerel işbirliklerinin geliştirilmesi.

⁶²Sürdürülebilirlik: Kırsal ekonomide istikrar, tarımsal yapıdaki dönüşüm sürecinde ortaya çıkabilecek işsizlik sorununun gelir çeşitlendirilmesi yoluyla minimize edilmesi, ekonomik faaliyetlerin çevre, doğal kaynaklar vb. üzerindeki etkilerinin izlenmesi, olumsuzlukların önlenmesi için işbirliğine gidilmesi, kamu yatırımları ve kamu hizmeti sunumunda sürekliliğin sağlanması.

⁶³“Sosyal içerme”: Yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz bireylerin, dezavantajlı grupların içerilmesi.

⁶⁴“Politika ve düzenlemelerde tutarlılık, etkin izleme”: Ulusal düzeyde bölgesel gelişme ve kırsal kalkınma politikaları arasında uyum, AB üyelik perspektifine katkılarının güçlendirilmesi.

⁶⁵“Kaynak kullanımında etkinlik”: Kırsal kalkınma proje ve faaliyetlerinin desteklenebilmesi için, bunların, kırsal kalkınma strateji ve planlarına, bölgesel ve sektörel strateji ve önceliklere, yasa ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uyumluluğu “zorunlu” olduğundan, bu konuda rasyonel bir zemin oluşturulması.

⁶⁶T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, s.13: Bu bölümde, “tarımın yeniden yapılanması ve tarımsal işletmelerin uygun ölçüde ulaşması durumunda işletme sayılarının azalacağı ve önemli bir işgücünün tarım sektöründen ayrılacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle tarımda yeniden yapılanma süreci ancak tarım dışı imkanları ve gelir kaynakları geliştirilebildiği ölçüde amacına ulaşabilecektir” denilmektedir.

⁶⁷T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, s.20: Yoksullukla mücadele ve dezavantajlı grupların istihdam edilebilirliğinin artırılması bölümünde Rapor’da şöyle denilmektedir: “Bu kapsamda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması ve kamu kesimi – sivil toplum işbirliğinin geliştirilmesi suretiyle, yerel katılımcılık ve sahiplenmeyi artıracak ve kamu kaynaklarına ilave kaynak sağlayacak imkanlar değerlendirilecektir. Başta çiftçiler olmak üzere, kırsal kesimde çalışanların sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmasına yönelik çalışmalar hızlandırılacaktır. Sosyal sigorta sistemi dışında kalanlara yönelik geliştirilen sosyal hizmet ve yardımların objektif kriterler çerçevesinde ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması ve gıda yoksulluğu ile mücadele kapsamında hassas grupların (yaşlılar, engelliler, çocuklar, kadınlar ve işsizler) gıda güvencesinin sağlanmasına yönelik tedbirler geliştirilecektir.”

⁶⁸Yerel kalkınma kapasitesinin güçlendirilmesi alanında Belge; kamu, özel kesim, sivil toplum işbirliğine bir kez daha vurgu yapılmakta, yerel girişimlerin kurumsallaştırılması, çok düzeyli yönetim kavramı kapsamında mahalli idareler ve birliklerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve örgütlenme düzeyinin artırılması, yerel aktörlerin kırsal kalkınma programı hazırlaması, uygulaması, izlemesi ve değerlendirme konusunda kapa-

sitelerinin geliştirilmesi, yerelin-yerel kültürün- yerel ürün ve hizmetlerin tanıtımı, yerel kaynakların faydaya dönüştürülmesi, şehirlerde veya metropol kentlerde hemşehriler tarafından kurulan köy kalkındırma dernekleri, kültür tanıtma vakıfları vb. sivil toplum kuruluşlarının yerelde kırsal kalkınmaya katkılarının artırılması gibi önceliklere yer vermektedir.

⁶⁹Kırsal Alan Fiziki Altyapı Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaşam Kalitesinin Artırılması. Belgede, temel gruplama şu şekilde ifade edilmektedir; Kırsal ekonominin pazarla entegrasyonuna yönelik altyapının geliştirilmesi, işletmelerin ve kırsal nüfusun hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması ve kırsal alan ve yerleşmelerin sağlıklı, yaşanabilir ve sürdürülebilir iş ve yaşama ortamı olarak güçlendirilmesine yönelik hizmetler. “Kırsal altyapının geliştirilmesi” bölümünde ise köy yolları, ormanlar, çevre yönetimi ve atık berteraflı, içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesisleri, haberleşme-bilgi-iletişim altyapısı ve enerji altyapısına özel atf yapılmaktadır.

⁷⁰T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, s.25

⁷¹a.k., s.26, 27

⁷²Resmi Gazete, 15 Şubat 2006 gün, 26081 sayı.

⁷³Resmi Gazete, 14 Şubat 2007 gün, 26434 sayı.

⁷⁴Resmi Gazete, 14 Şubat 2007 gün, 26434 sayı.

⁷⁵Adana, Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bursa, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hakkari, Iğdır, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, K.maraş, Karabük, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Kütahya, Manisa, Mardin, Muğla, Muş, Nevşehir, Ordu, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ, Trabzon, Tunceli, Uşak, Van, Yalova, Yozgat, Zonguldak.

⁷⁶Dünya Gazetesi, 1 Mart 2007, “Hükümet AB’nin Kırsal Kalkınma Fonları İçin Harekete Geçti” başlıklı haber.

⁷⁷SAPARD’da tarım ve kırsal kalkınma vurgusu yapılırken, IPARD yalnızca kırsal kalkınma ile yetinmektedir.

⁷⁸Dokuzuncu kalkınma planının 2006 yılında % 28 olan tarımsal istihdamın 2013 yılında % 18.9’a indirilmesine ilişkin belirlemesi, planlar açısından tek ayrık durumu yansıtmaktadır.

⁷⁹Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın “kırsal alanda ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi” önemi çerçevesinde saptadığı çalışma alanları, Bakanlık belgelerinde şöyle sıralanmaktadır; kırsal turizm, geleneksel el sanatları, ancılık, ipekböceği yetiştiriciliği, alternatif su ürünleri yetiştiriciliği, kürk hayvanları yetiştiriciliği, süs bitkileri yetiştiriciliği, tıbbi ve aromatik bitkilerin üretimi, alternatif enerji kaynakları (jeotermal, güneş, rüzgar vb) kullanılan seraların yapımı, biyodizel üretimi, niş marketler-markalaşma-Pazar alanları.

⁸⁰Commission of the European Communities, Issues Arising from Turkey’s Membership Perspective, Brussels, 6.10.2004, SEC (2004) 1202.

⁸¹T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000, Ankara, 1995, S. 157- 161.

KAYNAKÇA YAYIN KURULUNDADIR.

AB-15 2000-2006

KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

I – İNGİLTERE

1 – Mevcut durum: İngiltere yaklaşık 242.000 km² yüzölçümü, 60 milyon nüfusa sahip, km²'ye 245 kişi düşen bir ülkedir. Toplam yüzölçümünün %76'sı tarım alanından oluşan ülkede, ortalama tarımsal işletme genişliği 72 hektardır. Tarımsal alanların % 63'ü az elverişli –AEB–(LFA:less favoured areas) olarak tanımlanmaktadır. Yüzölçümünün %11'i ormanlık alandır. Nüfusun %20'si kırsal alanlarda yaşamakta ve yaklaşık % 2'si kırsal alanda (countryside) çalışmaktadır. Sözü edilen durum, Britanya'nın İngiltere, Galler, Kuzey İrlanda, İskoçya bölümlerinde hayli farklılaşmaktadır.

İngiltere¹: Tarım, GSMH'nin % 1'ini oluşturmakta; üreticilerin % 25'i çiftçilik dışı alanlardan gelir sağlamaktadır. Yüzölçümünün % 8'ini oluşturan ormanlık ve koruluk alanlar ekonomik açıdan düşük getiriye sahip, buna karşılık yüksek çevre değerine sahiptirler. Kırsal alanda nüfusun artmakta oluşu, bu alanların yaşama-çalışma-seyahat etme için giderek çekici nitelik kazanmalarına işaret etmektedir. Bununla birlikte, tarımsal uygulamalar, kentleşme ve sanayileşme, bu alanlardaki biyoçeşitliliği ve yarı-doğal zenginlikleri tehdit etmektedir. Bunun yanında, kırsal alanlarda toplu taşıma, sağlık ve pazar alanında eksiklikler bulunmaktadır.

İskoçya²: Dağlık bir ülke olan ve adalardan oluşan ülkede, tarımsal alanın % 84'ü AEB olarak tanımlanmaktadır. Bu durum tarımsal üretim üzerinde kısıt anlamına gelirken, çevresel değerler ve biyoçeşitlilik

açısından zenginliği ifade etmektedir. Son yıllarda kırsal nüfus artmakta birlikte, uzak alanlarda kamu hizmeti sunumu zor olmakta ve alternatif istihdam olanakları sınırlı kalmaktadır. Tarım, kırsal alanın önemli bir parçası olup, GSMH'nin % 2'sini oluşturmaktadır. Hayvancılık, tarımsal üretim çıktısının % 45'ini temsil etmektedir. Üreticiler son yıllarda tüketici tercihleri, piyasa boşlukları ve ürün çeşitliliği, turizm ve gıda işleme süreçlerinin geliştiği yeni piyasa koşullarına uyum göstermektedirler.

Kuzey İrlanda³: Tarımsal alanın % 70'i AEB olan ülkede, Hayvancılık ülke tarımında önemli yer tutmakta olup, işletmelerin % 90'ı ve tarımsal çıktının 2/3'ü bu alandan üretilmektedir. Tarımsal gıda sektörü GSMH'nin % 7.5'ünü ve istihdamın % 10'unu oluşturmakta ve önemli bir ekonomik rol üstlenmektedir. Kuzey İrlanda'da ortalama işletme genişliği 34 hektar olup, aile işletmeciliği egemendir. Ormanlar, yüzölçümünün % 6'sını oluşturmaktadır.

Galler⁴: Galler, çekici bir turizm bölgesi olup, kırsal nüfus son yıllarda artmaktadır. Buna karşılık, dezavantajlı ve uzak alanlarda, özellikle gençlerde olmak üzere nüfus azalmaları görülmektedir. Tarım sektörü geniş oranda hayvancılığa dayanmakta ve koyun yetiştiriciliği sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. İşletmeler kamu yardımlarına bağlı olarak varlıklarını sürdürmekte olup, değişim gereği kendini göstermektedir. Tarımsal alanları % 80'i AEB'dir. Yoğun tarım vahşi hayat üzerinde sınırlayıcı etki yapmaktadır. Son yıllarda tarımda yaşanan radikal geriye gidiş, uzak alanlardaki alternatif ist-

tihtam olanaklarını zorlaştırmaktadır. Kazançlı işlerin azlığı ve zayıf ulaşım altyapısı, birçok yerel toplulukların yaşam alanlarını daraltmaktadır. Ormanlar, karasal alanın % 13'ünü oluşturmaktadırlar.

2 – 2000– 2006 Programına Genel Bakış:

Dört kırsal kalkınma programı (KKP): İngiltere, İskoçya, Kuzey İrlanda ve Galler.

Kırsal kalkınma önlemleri 6 amaç 1 programı ve Kuzey İrlanda PEACE II insiyatifinden oluşmaktadır.

4 Leader+ program:İngiltere, İskoçya, Kuzey İrlanda ve Galler

3 –Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Kırsal kalkınma önlemlerine yönelik olarak Garanti ve Rehberlik bölümlerinden yapılan tüm harcamaları dikkate alarak, tarımsal çevre, AEB ve ormanlaştırma destekleri, toplam harcamanın sırasıyla % 34, % 29 ve % 9'unu oluşturmaktadır. Bu oarların sayılan 4 bölge için dağılımı, Amaç 1 konuları bağlamında farklılık göstermektedir.

4 –Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

(* KKP toplam maliyetine, ortak finansman ve modülasyondan gelen finansman dahildir.

Program	Toplam maliyet (*)	AB desteğinin miktarı
Birleşik Krallık toplam KKP (Garanti bölümü)	4 432.30	1 755.10
İngiltere KKP	2 254.00	996.80
Kuzey İrlanda KKP	401.60	176.80
İskoçya KKP	1 077.90	371.10
Galler KKP	698.80	210.40
Amaç 1 (Rehberlik bölümü)	1 116.00	351.70
Leader + (Rehberlik bölümü)	262.50	112.70
Toplam	5 810.80	2 219.50

¹www.defra.gov.uk/erdp- ²www.scotland.gov.uk/library5/environment/srdpv3-g-00.asp - ³www.dardni.gov.uk/frames/rdpni01.htm - ⁴www.wales.gov.uk/subiagriculture/content/ruraldevplan/ ruraldevplan-e.htm

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

II. ALMANYA

1 - Mevcut Durum:

Almanya tarımı için doğal şartlar genellikle değişken olup, toplam yüzölçümünün % 53'ten fazlasından tarım amaçlı yararlanılmaktadır (19.1 milyon hektar). Kuzey Almanya'nın ekili düz arazi yapısı, Güney Almanya dağlarına doğru daralmakta, toprak kalitesi ve iklim açısından farklılıklar görülmektedir. Ortalama işletme genişliği 43 hektar olan Almanya'da işletmelerin yaklaşık % 60'ı yarı- zamanlı çiftliklerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, sözü edilen yapıda bölgeler arasında büyük farklılıklar görülür. Tarımsal üretimin yıllık değeri yaklaşık 41.8 milyar Avro'dur.

2 – 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

Almanya, Lander'in Çerçeve Tüzük ve ve Kırsal Kalkınma Planlarını uygulamaktadır. Çerçevr Tüzük, federal ve eyalet yönetimlerinin tarımsal - yapısal uyum desteklerine katkıda bulunmak, bu desteğe tüm bölgelerde katılımı sağlamak, AB ile federal ve Eyalet fonları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak özkaynakların verimliliğini geliştirmek üzere tasarlanmıştır. Genel Çerçeve Tüzüğü kapsamındaki tüm önlemler Lander'in 16 plan içerisinde yer almakta olup, kısmen FEOGA dışında finanse edilmektedir. Lander ulusal yardımı sağlayacak özel önlemlerde içermektedir.

Almanya'daki FEOGA Fonları:

- 16 Kırsal Kalkınma programı,
- Yapısal Fon programlamayı içeren 5 kırsal kalkınma önlemi (Amaç 1),
- 14 Leader+ programı.

3 –Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Öncelik 1 : Kırsal yapının geliştirilmesi

Yardımcı öncelikler, yeniden parselasyon ve kırsal yol yapımı, köylerin yenilenmesi, kültürel mirasın korunması ve mevcut çiftçilik yapısının ve ormancılık sektörünün transformasyonuna yönelik önlemlerdir. Gönüllü arazi takası ve tarımsal sulama kaynakları idaresine yönelik hızlı ve basit prosedürlere de destek verilecektir. Kıyı korumayı geliştirmeye yönelik ilkeler izlenerek, doğal afetlerden zarar görmüş tarımsal üretim alanlarının

restore edilmesi ve uygun koruma yöntemlerinin kullanılmasına destek sağlanacaktır. Kırsal alanların kalkınmasına ilişkin önlemler için toplam FEOGA desteklerinin % 39'u kullanılmaktadır.

Öncelik 2 : Üretim ve pazarlama yapılarının geliştirilmesi

Bu önlem çiftliklere yatırımı artırılmasını, organik ve bölgesel üretimler için strateji formülleri geliştirerek kaliteli çiftlik üretiminin pazarlanmasını kapsamaktadır. Bu ürünler için kooperatifleşmeye, yeniden yapılanmaya ve modernizasyona yönelik çalışmalar içinde destek sağlanacaktır. Bu öncelik kapsamında gerçekleştirilen tarımsal işletme yatırımları, toplam FEOGA desteğinin % 10'u olarak özgülüenmektedir.

Öncelik 3 : Sürdürülebilir çiftçilik

Bu önlem kapsamında, az elverişli (LFA) ve çevresel kısıtlamalara maruz kalan bölgelerdeki tarımsal işletmeler tazminat ödemesi almaktadır. Bununla birlikte, yaygın mera kullanımı, organik tarım, çok yıllık ürün ve çok yıllık alan boş bırakmayı teşvik etme kapsamında yerel koşullara uyum sağlamış, pazara göre değişken arazi yönetimini sağlamak ta amaçlanmaktadır. Toplam FEOGA yardımının % 8'i az elverişli bölgelerdeki tazminat tahsisine, % 31'i ise tarımsal-çevresel önlemlerine özgülüenmektedir.

Öncelik 4 : Ormancılık

Ormancılık yatırımlarına, orman yollarının yapımına, ormanlara verilen zararların azaltılmasına ve ilk ağaçlandırma primlerine yönelik destek sağlanacaktır. Bununla birlikte destekler, orman ürünlerine ilişkin hasat, işleme ve pazarlama faaliyetlerini de içermektedir. Almanya, toplam FEOGA yardımının ortalama % 4'ünü bu önlemlere tahsis etmektedir.

4 –Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Maliyet	AB Desteğinin miktarı
KKP (Garanti Bölümü)	9 547.8	5 308.6
Amaç 1 (Rehberlik Bölümü)	5 015.6	3 442.2
Leader + (Rehberlik Bölümü)	450.9	262.8
Toplam	15 014.3	9 013.6

III. İTALYA

1.Mevcut Durum:

İtalya'da, 2000 yılında, 2.5 milyon işletme, tarım, zootekni ve ormancılık üzerine faaliyetlerini, toplam 19.6 milyon hektarlık bir alanda sürdürmüş, toplam tarım arazisi 13.2 milyon hektar olarak hesaplanmıştır. Bu bize, Kullanılan Tarım Arazisi (utilised agricultural area – UAA) oranının, Avrupa ortalaması olan 18.4 hektar ile kıyaslandığında çiftlik başına 5 hektar ile – Yunanistan dışında - en düşük ortalamayı vermektedir.

1990'larda, 430.000 küçük tarımsal işletme (% -14.2), YTA yüzölçümündeki küçülme ile 1.8 milyon hektarlık (% -12.2) bir paya sahipti. Aslında, kullanılan tarım arazisi miktarındaki küçülme oranı, 1990 – 2000 yılları arasında, bir kırsal bölge ile diğeri arasında büyük değişim göstermektedir. Tarımsal işletme sayısındaki büyük azalma, merkezdeki % -9.4, güneydeki % 6.8 ve adalardaki % -8.4 ile

kuzey-batıdaki % -39 ve kuzey-doğudaki % -20.5 ile kıyaslandığında, tarımsal – yapısal kalkınma ile bölgesel ekonomik kalkınma arasındaki bağılıgını altını çizmektedir.

Ortalama işletme başına düşen arazi yüzölçümü kuzey bölgelerde artmakta iken (kuzey – batıda 3.89 hektar, kuzey – doğuda 1.27 ile), merkezde genellikle değişmemiş, güneyde ise küçülmüştür. (-0.47 hektar)

İtalya'da, bölgesel farklılıkları dikkate alarak, küçük işletmelerin yoğunluğu sürmektedir. İşletmelerin %45'i bir hektardan az kullanılabilir tarımsal arazisine sahip iken, bazı tarımsal işletmeler 20 hektardan fazlasını işlemekte, bu oran ise toplam yüzölçümünün % 4.6'sı ve toplam kullanılmakta olan tarım arazisinin % 54.8'ine özgülülmektedir. İtalya'da, geniş ölçekli ve daha fazla üretim yapan işletmeler genellikle kuzeyde yer almaktadır.

Kuzey ve güney İtalya işletmeleri arasındaki farklı tarımsal yapı oluşumları, ovalardaki ve dağlık veya belirli dezavantajlara sahip kırsal alanlardaki, yani az elverişli bölgelerdeki işletmelerin, içinde buldukları büyük koşullar farklılıkları maskeleymektedir. Merkez – Güney İtalya'nın iç kesimleri, örneğin Abruzzi, Lazio, Basilicata ciddi nüfus eksilmesi riski ile karşı karşıyadır.Kuzey'in dağlık bölgelerinden, ovalara ve düz arazilere doğru ilerleyen bir yerdeğişimi söz konusudur. Bu durum, beraberinde,alan terk edilmişliğinin neden olduğu doğal dağ peyzajının bakım ve muhafaza riskini getirirken, ovalarda insan kaynaklı çevresel deformasyona neden olmaktadır.

İtalya'da, 2000 yılında, 678 970 tarımsal işletme, az elverişli dağlık bölgelerde, toplam 7.7 milyon hektar yüzölçümü ve 4.2 milyon hektar kullanılan tarımsal arazisini işlemekte idiler. Diğeri, az elverişli bölgelerde ise, 2.1 milyon kullanılan tarım arazisi, toplam 3.14 milyon hektar yüzölçümü ile 301 460 işletmenin hizmetinde idi.

İtalya'da, 2001 yılı tarım sektöründeki istihdam oranının yaklaşık 1.1 milyon (Annual work Unit - AWU) Yıllık İş Birimi olarak hesaplanması, 1991 yılı rakamı 1.8 milyon YİB (AWU) ile kıyaslandığında majör azalmayı göstermektedir.

2 – 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

•İtalya'daki 19 bölge ve Trento ve Bolzano'nun iki otonom eyaletinin herbiri için, 21 kırsal kalkınma programı (FEOGA - Garanti Bölümü ek ödemeli). Amaç 1 programı dışında kalan alanlar için - merkez ve kuzey İtalya – kırsal kalkınma planları, Konsey Tüzüğü (EC)No 1257/1999'da yer almış önlemler detaylandırılarak düzenlenmiştir. Güney İtalya'daki yedi Amaç 1 alan için KKP'ı, sadece, tazminat tahsisini de içeren destek önlemleri hakkındadır.

•Yedi Amaç 1 bölgesi için, Toplumsal Destek Çerçevesi (Community Support Framework) ve FEOGA - Rehberlik Bölümü ek ödemeli yedi, çok - fonlu bölgesel operasyonel program (Regional operational programme–ROP). Programların geliştirilmesini detaylandıran tamamlayıcı maddeler bu 7 BOP'a eklenmiştir.

•Program tamamlayıcıları ile bütünleşmiş, 21 bölgesel ve ulusal 'şebeke' programı içeren 22 Leader + programı. (FEOGA - Rehberlik bölümü)

3 –Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

İtalya'da finansal programlama üzerine yapılmış bir araştırma, Madde 33 izlenerek yapılan FEOGA yardımlarının (Garanti ve Rehberlik Bölümlerinden) % 31'ine orantılanan tarımsal-çevresel önlemlerin sahip olduğu önemi vurgula-

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

maktadır. Tarımsal-çevresel önlemler başlığı altında organik ve entegre üretime dikkat çekilmiştir.

Amaç 1 dışı alanlarda, tarımsal-çevresel önlemlere tahsis edilmiş toplumsal destek paylaşımı % 42 ile daha fazladır. Madde 33 önlemleri ve yatırımlar sırasıyla % 14 ve % 12 olarak özgülülmüştür.

Amaç 1 bölgelerinde, Madde 33 önlemleri içerisinde, % 29 programlamaya, % 25 tarımsal-çevresel önlemlere ve % 17 ise tarımsal işletmelere yatırım olarak ayrılmaktadır.

Bölgelerce müdahaleler kabul edilerek önerilen strateji, genel olarak üç temel önceliğe; rekabeti arttırmaya, çevreyi ve doğal kaynakları korumak ve arttırmaya ve kırsal kalkınmayı sağlamaya yöneliktir. Geçmişle kıyaslandığında son önceliğin giderek daha fazla önem kazandığı görülmektedir. Değişimin bir parçası olarak, tarımsal turizm farkedilir oranda öne çıkmaktadır. 22 Leader + programı, bu amac doğrultusunda, kırsal kalkınma ile entegre olmuş yenilikçi inisiyatifi ilerletmeyi hedeflemiş 132 yerel aktivist grubu destekleyerek, deneysel ve pratik olarak değişimi kuvvetlendirmeyi mümkün kılmaktadır.

Gelişimi kabullenme adına, belirtilen üç temel unsur arasında sıralama şu şekilde olmalıdır:

3.1. Kırsal Kalkınma Planları

2000, 2001 ve 2002 yılları için, FEOGA Garanti Bölümü ile bağlantılı ödemeler oranı, İtalya'ya ayrılmış bütçeyle 216 milyondan fazla aşmaktadır. Başlangıçtaki finansman tahsisi, geçmişte alınmış kararların bugüne taşınmasından kaynaklandı ise de, bu fazla finansmanın yaklaşık tamamı 2078/92 sayılı tüzük ile belirtilen, çevresel önlemlere tahsis edilmiştir (Özellikle Amaç 1 bölgeleri için). 2003 yılı harcama tahminleri, yapısal önlemlere yönlendirilecek harcamalardaki artışla bağlantılı olarak, öncelikli önlemlerdeki (tarımsal-çevresel) kısıtlamalar ile birlikte yüksek olmuştur. Bu durum, yapısal önlemlerin daha uzun süreli bir başlangıç evresi gerektirdiği ile açıklanmıştır.

3.2. Amaç 1 Bölgesel Operasyonel Programları (ROP)

Yedi Amaç 1 BOP programı (FEOGA - Rehberlik) kabul edilerek, 31 Aralık 2002 tarihinde belirtilen ilerleme ve 2002 yılında, Komisyona beyan edilen gerekli ödeme miktarının (programlanan miktarın % 16'sı), planlanmış finansmanla aynı oranda olması nedeniyle, Birlik Yapısal Fonları'na uyularak, N+2 kuralı gözardı edilebilir.

3.3. Leader +

22 Leader + programı, programların geç onaylanması ve yasal prosedürler nedeni ile teklif bekleyen yerel aktivist grupların seçimlerinin gecikmesi, yerel düzeydeki ödemeler anlamındaki finansal ilerlemenin ancak başlamasına neden olmuştur. Dolayısıyla, çok sayıda Leader + programı için, N+2 kuralı doğrultusunda, karara bağlanamama riski hayli yüksektir.

Tüm program tamamlayıcılarının, İzleme Komitesi'nce onaylanmasının ardından Komisyona resmen bildirilmesi ile, yerel aktivist grupların seçilmesi prosedürleri bölgeler içerisinde çözüme ulaşmaktadır.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon euro)

Program	Toplam Maliyet	AB Desteğinin miktarı
Amaç 1 dışı alanlar (Garanti bölümü)	6 671.0	2 905.8 (%44)
Amaç 1 dışı alanlar (Garanti Bölümü)	2 144.2	1 606.4 (%75)
İtalya toplamı (Garanti Bölümü)	823.2	4 512.3 (%51)
Amaç 1 alanları (Rehberlik bölümü)	5 026.3	2 982.6 (%59)
22 Leader + (Rehberlik Bölümü)	482.3	284.1 (%59)
Toplam	14 323.8	7 779.0 (%54)

IV. FRANSA

1 - Mevcut Durum:

Fransa, üye devletler arasında, en geniş tarım ve orman arazisine sahip ülkedir. Sahip olduğu 55 milyon hektarlık yüzölçümünün, yaklaşık % 56.5'ini tarımsal alana, % 27.8'ini orman arazisine, % 7.9'unu üretime dahil edilmemiş veya doğal çevreyi koruma amacı ile kenara bırakılmış alana ve % 8.1'ini inşa alanına ayırmaktadır. Bugün Fransa'daki kırsal nüfus, ortalama 13 milyona civarında dengelenmiş olmakla birlikte, son 25 yıldır, toplam nüfus oranına kıyaslandığında, hızla azalmakta idi. Tarım ve ormancılık, ekonomik ve sosyal düzeni, kırsal alanları dolu ve kullanımda tutarak, doğal mirası koruyarak ayakta tutan başlıca faaliyetlerdir. Bugün her iki sektörde yeni fırsatlar üzerinde çalışılmaktadır; ürün çeşitliliğine talep ve ürün kalitesi, rekabette belirleyici faktörler ve kır alanlarının çok yönlü fonksiyonlarının yeni farkındalığı, çiftçi ve ormancıları, çeşitli hizmet sektörlerinin yeni oluşumcuları haline getirmektedir.

2 – 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

- Tüm Fransa'yı kapsamakta olan ve FEOGA - Garanti kırsal kalkınma harcamalarının % 85'i olarak öngülmüş, Bir Kırsal Kalkınma Planı: Ulusal Kırsal Kalkınma Programı (the National Rural Development Programme– NRDP)
- FEOGA - Garanti kırsal kalkınma harcamalarının % 15'inin ayrıldığı, 20 Fransız bölgesi için Ayrı Programlama Belgeleri (Single Programming Documents) içerisinde yer alan 20 Kırsal kalkınma planı.
- Dört Amaç 1 alanı için (Guadeloupe, French Guiana, Martinique, Reunion) , ve Amaç 1'e hazırlık yardımı alan iki alan için (Corsica ve Arrondissements of Douai, Valenciennes ve Avesnes-sur Helpe) altı kırsal kalkınma programı kolu.
- Leader +: 140 yerel aktivist grubu içeren ve para yardımının kullanımını idare edebilen ulusal program.

3 –Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

3.1. Ulusal Kırsal Kalkınma Programı

Program, 5 öncelik olarak gruplanmış Birlik kırsal kalkınma önlemlerinin, tüm düzeni ile uygulanabilmesi için kullanılmaktadır. İki temel önlem; tarımsal-çevresel önlemler ve tazminat tahsis, Birlik yardımının % 58'ten fazlasına mal olmaktadır.

Öncelik 1: Çiftçiliği sürdürülebilir çok yönlü tarıma yönlendirmek

Bu önceliğin ana unsuru, tarımsal-çevresel önlemlerdir, organik tarım, vs. Aynı zamanda, yatırımları, genç çiftçilerin tesisi (sermaye yardımı ve destek faiz oranı), erken emeklilik yardımı (işletme transferini içeren), kaliteli ürün pazarlanmasını, çeşitliliği vs.de içermektedir.

Öncelik 2: Orman kaynaklarının kullanımı

Ormanlardaki, finans mühendisliği kullanılarak ve işletmelerin gruplandırılmasını içeren verimli yatırımları teşvik etmek, ormancılık sektörü ile sözleşmeli bağ kurulumunu arttıracaktır. Amaç, yalnızca ahşap sanayiini desteklemekle kalmamakta, ormanların sürdürülebilirliğini ve çevrelerinin korunmasını benimseyerek, standart iyi uygulamaların ötesine geçip, asıl endişe veren sera etkisi ile mücadele etmeye yönelik yaklaşımları sağlamaktır. Bu öncelik kapsamında, fırtına ve yangından etkilenmiş üretim potansiyelinin düzeltilmesi ve yangından korunma da ele alınmaktadır.

Öncelik 3: Tarımsal ve orman üretimlerinde kalitenin desteklenmesi ve değerlerinin artırılması

Bu öncelik ile, modernizasyon, adaptasyon ve çiftçilik ve tarımsal-gıda sanayinin kalkınması (pazar talepleri doğrultusunda güvenliğe, kaliteye, sunuma, fiyata yatırım), üretici ile işleyen arasında sözleşmeli üretim ortaklığı kurulması, yerel tarımsal-sanayinin güçlendirilmesi (teknolojik yenilenme) ve ormancılık kapsamaktadır.

Öncelik 4: İstihdamı destekleyerek arazi kullanımını dengelemek ve ekonomik eşitsizliği azaltmak

Bu öncelikte ana strateji, belirli mekanizmalar oluşturmaktır: Genç çiftçi tesisine bölgesel farklılıklar gözetilerek yardım sağlamak, ekonomik zorluklar veya sağlık nedenleri ile zorunlu emekli olmuş kişilere yardım sağlamak, varolan baskılarla mücadele edebilecek, daha etkili tarımsal toprak piyasası yönetimi oluşturmak, hayvancılık birimlerinin, tazminat tahsisinin hektar üzerinden hesaplanması için, az elverişli bölgelere yada çevresel sıkıntılara maruz kalan alanlara doğru yer değişimini sağlamak, vs...gibi.

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

Öncelik 5: Ekolojik mirasa dikkat çekilmesi ve korunması

Bu öncelikle, tarımsal-çevresel ürünlerin ve belirli ormancılık yardımlarının, sürdürülebilir kalkınma için, Natura 2000 network bağlamında kullanımını sağlayarak, her iki sektörün, ekolojik korunma gereksinimleri ve kırsal alanlarının, ekonomik, sosyal ve kültürel düzeyde avantajına çalışmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu öncelik kapsamında, tüm önceliklerle belirlenmiş amaçlar doğrultusunda eğitim verilmesi de, yer almaktadır.

3.2. Her metropolitan bölge için kırsal kalkınma kolu

Bu kollar, bölgeleri, her bir kalkınma önceliğinin ilerletilmesine yardımcı olacak faaliyetler için yetkilendirilerek, ulusal programı bütünlendirmektedir. Önlemlerin denenmesi ve geliştirilmesi prosedürlerinin bölgesel düzeyde olması, üstüste gelmesi riskini engellemektedir. Zorluklar ortak yaklaşım üzerinde toplanarak, ulusal kırsal kalkınma programı, bireysel proje teşebbüs sahibine daha uygun hale gelmektedir.

3.3. Amaç 1 alanları için kırsal kalkınma kolları

Buradaki temel fonksiyon, diğer fon yardımlarının tamamlayıcısı, tarımsal ve kırsal ekonominin kalkınmasıdır. Ulusal kırsal kalkınma programı bu alanlarda, sadece, dört özgün destekleme önlemini içermektedir; tazminat tahsisi, tarımsal-çevresel ve erken emeklilik önlemleri ve tarımsal toprakların ormanlaştırılması. Ancak, Kuzey Bölümü, adaları ve/veya çok uzak alanları içerdiğinden bu durumun dışında tutulmaktadır.

3.4. Leader + programı

Bu program ile hedeflenen, Fransa kırsalındaki, toplumsal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin geliştirilmesi yönündeki yeni düşünce sisteminin uygulanmasıdır. Yeni bilgi ve teknolojilerin müteşebbislerce kullanımı, kırsal üretim ve hizmetlerin rekabet gücünü arttırmaya yardımcı olacaktır. Bizler, kırsal alanının daha dayanıklı hale gelebilmesi adına, o bölgelerde yaşayan her birey için belirli yaşam standardını garanti edebilmeliyiz. Leader + programı, bu amaca ulaşılabilmesi için faydalı yardımlarda bulunacaktır.

Leader + programı, tüm Fransa'daki metropolitan alan kırsallarını ve deniz aşırı bölümleri içermektedir. Yetkililerce, programda belirtilen kriterleri içerenler arasından seçilecek, en fazla 140 yerel aktivist grup yardım alabilecektir.

Yerel aktivist gruplar tarafından sunulacak olan stratejiler;

- Yeni bilgi ve teknolojilerin, kırsal üretimlerin ve hizmetlerin rekabet gücünü artırma amacı ile kullanımı,
- Kırsal alanlardaki yaşam kalitesini geliştirme,
- Yerel üretimi yaygınlaştırma; küçük üretim birimlerinin pazarca kabulü için ortak hareket etme,
- Natura 2000 ile belirtilen alanlarda topluluk yararı gözetilerek, doğal ve kültürel kaynakları elverişli hale getirme konularından bir tanesine odaklanmak zorundadır.

Yeni aktörler ve girişimcilerin desteklenmesi, şehirden kırsal alanlarına göç etmiş kişi ve ailelerin entegrasyonuna organizasyon tarafından yardım edilebilmesi imkanı yaratılmak üzere, aynı zamanda, yeni ekonomik faaliyetler için kırsal alanlarının çekiciliğinin de imkanı sağlamaktadır.

Yerel aktivist gruplar için, kalkınma planları temel prensibi, hedef grupların (kadın, gençlik) haklarını kullanabilme teması için seçilme olasılıkları da bulunmaktadır.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Maliyet	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin Miktarı
KKP (Garanti)	22 729.00	10 624.00	4 995.00
KK Kolları Amaç 1 (Garanti)	2 708.80	1 554.20	768.00
Amaç 1 (Rehberlik)	1 567.35	1 129.16	675.90
Leader + (Rehberlik)	536.20	505.70	268.10
Toplam	27 541.35	13 813.06	6 707.00

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

V- HOLLANDA

1 - Mevcut Durum:

Hollanda'nın, küçük ancak yüksek nüfusu ile yoğun kentleşmeye sahip bir ülke olması, doğayı önemli ölçüde etkilerken, kırsal alanların öneme ve faydalarına dikkat çekmektedir. Ülkenin toplam yüzölçümü içerisindeki, 33 873 km²'lik karasal alanın % 70'i tarımsal alana (yollar ve sulama kanalları dahil), % 13'ü yapılaşma ve taşımacılığa, % 14'ü de orman ve ağaçlık alanlara ayrılmıştır. Nüfusun ortalama % 55'i, 20 ana kentsel alanın dışında yerleşmişken, sadece sınırlı bir kısmı tarım alanında istihdam edilmiş, bu oranda gelecek yıllarda daha da azalması beklenmektedir. Aynı zamanda, tarım dışı alanlarda çalışanların süregelen göçü, kırsal alanları kentleşmeye doğru götürmektedir. Tarım sektöründeki işletmeler içerisinde, günlük sektör birinci sırayı alırken, ikinci sırada seracılık yer almaktadır. Ülkenin doğu ve güneyinde canlı hayvan yetiştiriciliği denirken, kuzeydeki bataklık ve sulak alanlarda sulamaya dayalı çiftçilik yapılmaktadır. Tarımsal işletme büyüklüğü ortalama 20 hektardır. Tarımsal üretim çıktısının, yıllık ortalama değeri 20 milyar Avro civarındadır.

2 - 2000 - 2006 Programına Genel Bakış:

Hollanda, ulusal hükümet ve iller bazında önlemleri içeren, ülke ve il otoritelerinin yetkilerini farklı şekillerde kullandıkları, tek bir yatay kırsal kalkınma planı uygulamaktadır. İller, öncelikle, fonların il bütçelerine tahsis edildiği, il politik hükümlerine uygun, mevcut il yardım projelerine ulusal yetkililerin sessiz katılımının sağlandığı, uygun bir program yaklaşımını belirlemişlerdir. Bu durum, bütçenin % 74 gibi büyük bir oranında Konsey Tüzüğü Madde 33 (EC) No 1257/1999 önlemlerine ayrılması gerçeği ile birlikte, programı başarılı olmaya yoğunlaştırmıştır.

FEOGA Garanti Fonuna desteklenen bu Kırsal Kalkınma Programı dışında FEOGA Rehberlik Tarafından desteklenen:

•Yapısal Fon Programı ile belirlenen Tüzük Madde 33 (EC) No 1257 / 1999 önlemleri (Amaç 1, Flevoland). Bu önlemler, Öncelik 2' yi desteklemektedir. 'Kırsal Alan Kalkınması' (Amaç 1 için toplam FEOGA yardımlarının % 87' si) ve Öncelik 3. 'Üretim Yapısının Güçlendirilmesi' : Sürdürülebilir Flevoland.

•Dört Leader + programı

(Kuzey, Doğu, Güney ve Randstad).

3 -Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Hollanda kırsal kalkınma programı aşağıdaki öncelikler üzerine odaklanmıştır:

Öncelik 1: Sürdürülebilir tarımı geliştirmek

Yenilenmeyi ilerletmek, çiftçi ve üreticiyi, yeni tarımsal yöntemler, işleme ve pazarlama tekniklerini uygulayarak, yem ürünleri ve yeni gıda ürünleri gibi pazar fırsatlarına yanıt verebilir duruma getirmek. Çiftçilere, topluma yarar sağlayacak, çeşitliliğe ve iş imkanlarına yardımcı eğitim ve hizmetlerin verilmesi. Doğal kaynakların korunarak, az elverişli bölgelere (LFA) destek verilmesi. Organik tarımcılık, yeniden parselasyon, yatırımlar ve eğitimi içeren tarımsal - çevresel önlemler. Sürdürülebilir tarımın geliştirilmesine ilişkin önlemler, kırsal kalkınma için toplam FEOGA - Garanti yardımının % 37'si olarak özgülenmişken, bu miktarın % 54'ü yeniden parselasyona ayrılmaktadır.

Öncelik 2: Doğa ve peyzaj kalitesinin ilerletilmesi

Doğa ve peyzajı korumaya, koruma alanlarını bir ağ örgüsü ile tanıştırmaya, tarıma, ormancılığa ve peyzaj yönetimine saygı çerçevesinde çevreyi korumaya yönelik tarımsal - çevresel önlemlerin uygulanması. Arazinin - örneğin yol ve akarsu kenarlarının bitkilendirilmesi ile - ilerletilmesi. Çevresel faydalanma yaklaşımını sağlamaya yönelik yeniden parselasyona gidilmesi. Geçici ve kalıcı olarak, tarımsal alanların ormanlaştırılmasını ve ormanların sürdürülebilir yönetiminin teşvik edilmesi. Doğa ve bitki örtüsü kalitesini arttırmaya yönelik önlemler, kırsal kalkınmaya yönelik

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

FEOGA - Garanti yardımları toplamının % 40'ı olarak öngülenmekte, bu oranın ise, % 40'ı tarımsal – çevresel önlemlere ve % 38'i çevrenin korunmasına ayrılmaktadır.

Öncelik 3: Sürdürülebilir su yönetimi

Tarım ve çevre için, su seviye ve debisini yeterli kılmaya yönelik projelere para sal yardım sağlanması. Su depolanması ve drenaja yönelik altyapının geliştirilmesi ile suyun iyileştirilmesi için baraj vb. gibi alınacak önlemlerin desteklenmesi. Yüzey suyu kalitesini arttırmaya yönelik, atık sistemini iyileştirmek. Sürdürülebilir su yönetimine yönelik önlemler, kırsal kalkınma için toplam FEOGA - Garanti yardımlarının %9.5 'i olarak öngülenmektedir.

Öncelik 4: Ekonomik çeşitlilik

Çiftçilik faaliyetlerini çeşitlendirmek ve diğer sektörlerdeki fırsatları genişleterek, yeni kırsal istihdam alanlarını teşvik etmek. Ekonomik çeşitliliğe yönelik önlemler, kırsal kalkınma için toplam FEOGA - Garanti yardımlarının % 9.5'i olarak öngülenmektedir.

Öncelik 5: Turizm ve rekreasyonu öne çıkarmak

Kırsal turizm ve rekreasyon alanları için altyapı düzenlemelerine – yürüyüş yolları, bisiklet yolları, park alanları, danışma panoları ve yeni hizmetler için ilk başlangıç yardımları – gidilmesi. Kültürel miras ve zanaatler ile bağlantılı çiftlik turizmi ve faaliyetlerin teşvik edilmesi. Turizm ve rekreasyonun promosyonuna yönelik önlemler, kırsal kalkınma için toplam FEOGA - Garanti yardımlarının % 3'ü olarak öngülenmektedir.

Öncelik 6: Kırsal yaşam kalitesini arttırmak

Toplumsal hizmetlere geçişin sağlanması, kısmi sağlık ve toplu taşımacılık hizmetlerinin geliştirilmesi. Tarihi binaların ve limanlar ve pazar yerleri gibi alanların yenilenmesi. Yolların uygun hale getirilmesi ve yol güvenliğinin artırılması da dahil, kırsal altyapının geliştirilmesi. Kırsal yaşam kalitesini arttırmaya yönelik önlemler, kırsal kalkınma için toplam FEOGA yardımlarının % 6.5'i olarak öngülenirken, bu oranın % 55'i köylerin yenilenme ve kalkınması için ayrılmaktadır.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Maliyet	AB Desteğinin miktarı
KKP (Garanti)	972.92	417.00
Amaç1 (Rehberlik)	23.78	10.00
Leader + (Rehberlik)	149.35	82.90
Leader + kuzey	50.48	25.06
Leader + doğu	34.15	19.28
Leader + Randstad	30.57	19.28
Leader + güney	34.15	19.28
Toplam	1146.05	509.90

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

VI. BELÇİKA

1 - Mevcut Durum:

Belçika, sahip olduğu toplam 30 528 km2.lik alanın, 13 927 km2.sini (yaklaşık % 46) tarım alanı olarak kullanmaktadır. 6 070 km2.lik (yaklaşık % 20) alan ise ormanlarla kaplıdır. Toplam tarımsal alanın % 20'si – tümü Wallonia ' da yer almaktadır – az elverişli bölge olarak tanımlanmakta iken, mevcut tarım alanlarının en geniş bölümü (% 57) meracılık ve yem üretimine, % 37 ürüne ve % 5 seracılık için ayrılmıştır. Organik tarım, toplam tarım arazisinin % 1.6'sında yapılmaktadır. 10.3 milyon toplam nüfus içerisinde çalışan nüfus 4 milyon civarında iken, bu miktrın % 1.4'ü tarım alanında çalışmaktadır. Belçika tarımının karşı karşıya kaldığı başlıca problemler: kullanılabilir tarım alanlarının parçalı oluşu, çiftçi yaşlılığı, eşit olmayan gelir dağılımı, kentleşme baskısı ve yoğun tarımın çevre ve bitki örtüsü üzerine yaptığı etkiler' dir. Diğer taraftan, tarımsal üretim çeşitliliği, tarımda kaliteye yeniden yönelinmesi, ihracat ve yatırımda, açık pazar ekonomisinin tercihli sektörü, tarımsal – besin sektörünün önem kazanması, olumlu etkiler olarak kabul edilmektedir.

2 - 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

•Belçika için üç kırsal kalkınma programı (KKP) onaylanmıştır: Flaman bölgesi programı, Walloon bölgesi programı ve tüm toprakları kapsayan federal kırsal kalkınma programı. 13 Mayıs 2001 tarihinde çıkarılan yasa ile, tarımsal sorumluluk, büyük ölçüde bölgelere yönlendirildi, ve bunun sonucunda, 2003' ten bu yana, federal kırsal kalkınma programı içerisinde yer alan birçok önlem, Flaman ve Walloon kırsal kalkınma programlarına transfer edilmiş, sadece belirli, eşlik eden ve bağlantılı önlemler, bu kapsamın dışında bırakılmıştır.

•Hainaut eyaleti (Walloon), bu eyalet için düzenlenmiş ve kırsal kalkınma önlemlerini kapsayan, 'ayrı programlama belgesi' nedeni ile ' Aşama – dışı Amaç 1 ' bölgesi olarak tanımlanmıştır.Bu önlemlerin yürütülmesi, Walloon KKP' de yer alan kurallar doğrultusunda olmaktadır.

•Belçika için, Flaman ve Walloon bölgelerini kapsayan, iki Leader + programı onaylanmıştır.

3 - Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Yürürlükteki Belçika programları (KKP içerisinde 2002 yasal düzenlemelerini kapsayan kısım), toplam FEOGA yardımı olan 418 milyon Avro ile sağlanacak, bunun 57.5 milyon Avro' su, Rehberlik bölümünce karşılanacaktır.

Üç kırsal kalkınma programı için toplam FEOGA yardımının miktarı 360.552 milyon Avro olarak özgülünmüş, bu miktarın yaklaşık % 28'i, bağlantılı ve geçiş önlemleri için ayrılmıştır. 2000 – 2006 programlama dönemi ile doğrudan bağlantılı olarak, tarımsal – çevresel önlemler, FEOGA harcamaları içerisinde % 40'lık oran ile en önemli başlık olmuştur. Diğer önemli önlemler: çiftliklere yatırımı (% 20), genç çiftçiler için başlangıç asistanlığı (% 12), tarımsal üretimin işlenmesi ve pazarlanmasının geliştirilmesini (% 11) ve eğitimi (% 4) içermektedir. İki bölge arasında, bu dört temel önlem diziminde farklılık gözlemlenmez iken, tarımsal – çevresel harcamalar Wallonia bölgesinde (% 45.2) Flaman bölgesi'ne oranla (% 35.1) daha yüksektir.

Az elverişli bölgeler için destekleme, ortak finansmana dahil edilmemekle birlikte, Wallonia tarafından, eyalet yardımcı önlemler olarak kaydedilmiştir. 2001 – 2006 dönemi için az elverişli bölgelere destek miktarı, 52 milyon Avro olarak özgülünürken, bu miktar Walloon bölgesi'nde, tarımsal – çevresel önlemlere yönelik toplam umumi harcamalara denk olmaktadır.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Maliyet	AB Desteğinin miktarı
KKP (Garanti)		
•Flanders	514.448	214.19
•Wallonia	235.689	104.002
•Federal	92.98	42.36
•Toplam	843.117	360.552
Amaç 1 (Rehberlik)	98.51	41.57
Leader + (Rehberlik)		
•Flanders	8.586	4.293
•Wallonia	23.214	11.607
•Toplam	31.80	15.90
Toplam	973.427	418.022

VII. İSVEÇ

1 - Mevcut Durum:

İsveç'in yaklaşık 9 milyon toplam nüfusunun %25'i kırsal alanlarda yaşamaktadır. Toplam işletme sayısı 80.470' dir. Karasal alanın yarısından fazlası (%53) ormanlık, %17'si dağlık, %9'u ise göl ve bataklık alanlardan oluşmaktadır. Tarım arazileri %7.5, meralar %1.5'lik paya sahiptir. Diğer üye ülkelerden farklı olarak, kırsal kesimdeki yaşam standartları, kentlerle rekabet edebilecek düzeyde olmakla beraber, dağınık kırsal nüfus, genel yaklaşım olan nüfustaki azalma neticesinde kırsal hizmetlerde ciddi kesintilere yol açmaktadır. Tarım ve ormancılıkla bağlantılı istihdam oranında düşüş olmasına rağmen, bu sektörlerdeki meslek grupları, tüm kırsal istihdamın % 20-% 30'una denk gelmektedir. Çiftçilerin %60'tan fazlası yarı-zamanlı olarak çalışmaktadır, ormancılıkla ek gelir sağlamaktadırlar. Kırsal alanlardaki eksik farklılaşma, yeni istihdam fırsatlarının yetersiz kalmasına, dolayısı ile kır toplumlarının geleceğini tehdit eder hale gelmiştir.

2- 2000- 2006 Programına Genel Bakış:

FEOGA tarafından ortak finanse edilen dört program bulunmaktadır:

- Ulusal Kırsal Kalkınma Programı (FEOGA-Garanti Bölümü)
- Amaç1 Norra Norrland ve Amaç1 Södra Skogslansregionen kapsamında yer alan kırsal kalkınma önlemleri
- Ulusal Leader+programı (FEOGA-Rehberlik Bölümü)

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

3- Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

İsveç kırsal kalkınma programı, çevresel-sürdürülebilir kalkınmanın geliştirilmesi ve ekonomik farklılaşma kapsamında yeni fırsatlar oluşturulmasını hedef almaktadır. Aynı zamanda, ekonomik ve sosyal sürdürülebilir kırsal kalkınma için odaklanmakta, ikinci önceliğin birinci ile kesişmesi sağlanarak, bütün ile tutarlılık meydana getirilmektedir. Program tüm kırsal alanları kapsamakta iken, iki bölge, Norra Norrland ile Södra Skogslansregionen için (tarımsal-çevresel önlemler ve az elverişli bölgeler için tazminat tahsisine izin verilen, tüm İsveç karasal alanları hariç), önlemler, Amaç 1 çerçevesi kapsamında finanse edilmiştir.

Öncelik 1' in maliyeti, toplam umumi harcamaların % 64'ü tutarındadır. Bu öncelik , tüm programın, tek, en önemli önlemi olan, tarımsal-çevresel önlemleri (2000-2006 dönemi, tüm program için öngülenmiş FEOGA tahsisatının %50 'si) içerdiği gibi, az elverişli bölgeler için önlemleri (%9), eğitimi (% 3), yatırım yardımlarını ve ormancılığı da kapsamaktadır. Tarımsal - çevreye, meraların yönetimine, çayırkların ve otlakların vasıflarının kesinlikle korunmasına, kimyasal kullanımının azaltılmasına gösterilen dikkat, zengin bir bio-çeşitlilik için desteklenmesinin, ne denli önemli olduğunu yansıtmaktadır. Geleneksel tarımsal yöntemlerin ve hayvancılığın değerini kaybetmemesi göze çarpmaktadır. Az elverişli bölgeler ve ormancılık için tazminat tahsisi, bu öncelik kapsamında yer almakta, çevresel çiftçilik teknikleri eğitimi içerisinde birlikte ele alınmaktadır.

Öncelik 2 (FEOGA tahsisatının % 3.5'u) ile, çiftlik ve kırsal ticarete rekabetçiliği artırıcı, doğru hedeflenmiş, maliyet etkili projeler vurgulanmaktadır.

Önlemler, çiftliklere yatırımı, genç çiftçilere kurumsal yardımı, işleme ve pazarlamayı geliştirmek için mesleki eğitimi ve yatırımları kapsamaktadır. Kırsal toplumlar, bu önlemlerden,

turizmi geliştirmek, köylerin kalkınması ve kültürel mirasın korunması anlamında faydalanmaktadır.

Programın üçüncü unsuru (FEOGA tahsisatının % 32.5'i), önceki tüzük ile kapsam içerisine alınmış, yürütülmekte olan ihaleler için ödemeleri içermektedir.(Konsey Tüzüğü EC) No 2078/1992 ve Konsey Tüzüğü (EC) No 2080/1992).

Norra Norrland Ayrı Programlama Belgesi'nin (Single Programming Document (SPD) amacı, ticaret ve sanayide, Avrupa'nın en başarılı bölgeleri ile aynı büyüme oranını yakalamak ve sürdürülebilir kalkınma ve fırsatlar eşitliği çerçevesi içinde, tam istihdama ulaşmaktır. Temel amaç, tüm alandaki ticarethanelerin sayısını arttırmak ve genişletmektir. FEOGA fonları ile desteklenen önlemler içerisinde, finansmanın en önemli nokta olduğu kısım, tarımsal işletmelere yatırım yardımı, kırsal alanların uyum ve kalkınmasını ilerletmek (Konsey Tüzüğü Madde 33 (EC) No 1257/1999) ve eğitimidir.

Aynı şekilde Södra Skogslansregionen Ayrı Programlama Belgesi' de (SPD), kalkınma ve, bölgesel işletmelerde, bilgi-bazlı büyüme için, güçlü bir kuvvet olarak eylemindedir. Temel amaç, işsizliği azaltmanın yanı sıra, uzun vadede dışarı göçü dengeleyici olarak, bölgeyi çekici hale getirerek yeterli sayıda göç almaktır.

2000-2006 programlama dönemi süresince, Amaç1 programları, bölgesel yetkililerle birlikte yönetilmekte ve ödenmektedir.

2001 yılında, Komisyon, bir ulusal Leader programını onaylamış, ve 12 yerel aktivist grup seçilmiştir. İsveçli yetkililer program dışında tutmak için ülkenin en kuzeyindeki dört alanı-yaklaşık tümü Amaç 1 kapsamındadır -seçmişlerdir.Bununla birlikte, bu alanlarda, İsveçli yetkililer, Amaç 1 programını Konsey Tüzüğü Madde 33 (EC) No 1257/1999 uyarınca Leader gruplarını desteklemek için açacaklarına dair söz vermişlerdir.

4- Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Maliyet	AB Desteğinin miktarı
KKP (Garanti)	2 551.63	1 130.05
Amaç 1 (Rehberlik)	163.61	111.76
Leader + (Rehberlik)	100.24	40.50
Toplam	2 815.48	1 282.31

VIII. PORTEKİZ

1 - Mevcut Durum:

Son yıllardaki düşüş eğilimine rağmen, tarımsal nüfus, toplam anakara nüfusunun % 11'ine (yaklaşık 1.1 milyon) denk gelmekte ve yaşlı bir yapıya doğru gitmektedir. Tarım ve ormancılık birlikte, anakara'daki iş haddinin % 15'ini, Azores'te % 33'ünü ve Madeira'da % 12.5'ini oluştururken, ulusal seviyede, % 2.6 oranında gıda işleme sanayisi ile de desteklenmektedir. 381 000 işletmenin % 90'ı tamamen aile işgücüne dayanan, küçük ve çok küçük işletmelerden meydana gelmektedir. Diğer taraftan, çiftçilerin yüksek yaş yapısı, yeniliğin, modernizasyonun ve ekonominin çok fonksiyonluluğa doğru yönelmesine yolunda zorluklarla karşılaşılmasına neden olmaktadır. Dağınık ve seyrek yapıdaki gidere azalan kırsal nüfus, sosyal problemler yaratmakta, gelir ve yardımların dağılımında eşitsizliğe yol açmaktadır. Tarım, ormancılık ve sanayi arasındaki az miktarda bağlantı olması da, daha değerli kazanımlar sağlayacak fırsatlar doğmasını engellemektedir. Tüm bunlara rağmen, Portekiz, tarım ve ormancılıkla desteklenmiş, zengin ve çeşitli doğal mirasa sahiptir. Kirlilik oranı düşüktür. Çiftçilik, kırsal alanların dolu kalmasında ve korunmasında önemli rol oynamaktadır. Çevresel ve ekonomik olarak önem taşıyan, yaygın çiftçiliğin var oluşu, diğer bir güçlüktür. Ormancılık sanayinin bazı kısımları oldukça karlı olup, birçok orman çevresel hizmetler almaya uygundur.

Portekiz'in toplam arazisinin, yaklaşık % 80.5'ini az elverişli bölgeler, aşağıdaki şekilde oluşturmaktadır:

Dağlık / Tepelik alanlar	Yaklaşık % 42
Nüfussuz kalma tehlikesi olan AEB'ler	Yaklaşık % 37
Belirli çıkmazları olan Alanlar	Yaklaşık % 1.5

2 - 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

FEOGA, Portekiz'deki projelere, 3 795.8 milyon Avro katkıda bulunmaktadır. FEOGA- Garanti fonu, bu miktarın, 1 516.8 milyonundan, FEOGA-Rehberlik fonu ise 2 279 milyonundan sorumludur.

Portekiz'de üç kırsal kalkınma programı bulunmaktadır: Anakara, Madeira ve Azores. Bu programlar için FEOGA-Garanti fonundan karşılanacak Birlik yardım tutarı, 1 516.8 milyon Avro'dur ve Portekiz'e yapılacak toplam FEOGA yardımının % 40'ı olarak öngülmektedir. FEOGA Rehberlik fonu, 'Tarım ve Kırsal Kalkınma' (Agriculture and Rural Development (ARD)) başlıklı ulusal eylem programını, toplam FEOGA finansmanının % 29'u olan, 1 097.2 milyon Avro ile desteklemektedir. Yedi, çok-fonlu, bölgesel eylem programı (Norte, Centro, Lisboa e Vale do Tejo, Alentejo, Algarve, Madeira ve Azores), ayrıca, FEOGA desteğinin % 27'si olan, 1 020.2 milyon Avro yardım alacaklardır.

FEOGA - Rehberlik fonu, ek olarak, toplam FEOGA yardımlarının % 4'ü ile öngülenen 161.6 milyon Avro ile ulusal Leader+ programını da desteklemekte, 2001 yılında, Leader + programının Komisyon'ca onaylanmasının ardından, 52 yerel aktivist grup seçilmiş ve tümü faaliyetlerini sürdürmektedirler.

2003 yazında meydana gelen yangınlar, Portekiz'in tarım arazileri ve ormanlarını harab etmiş, bu programların uygulama sürecine zarar vermiştir. Aslında, 362 246 hektardan fazla orman, ve 41 201 hektar tarım alanı yanmış, projelerin iptaline doğru gidilmektedir.

3 - Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Kırsal Kalkınma Programı, dört önlemi içermektedir:erken emeklilik, az elverişli bölgelere tazminat tahsisi, tarımsal-çevresel önlemler ve ormancılık. Bu önlemler, kırsal kalkınmayı ilerletmek ve çiftliklerin çok fonksiyonluluğuna katkıda bulunmak amacı ile, ormancılığın kalkındırılmasında kapsayarak, kırsal nüfusun korunmaya yönelik çiftliklere yeterli gelirin sağlanması üzerine odaklanmaktadır. Bu önlemler arasından, tarımsal- çevresel önlemler, FEOGA desteğinin % 17.29'luk pay ile birinci sırayı almaktadır.

Ulusal eylem programı (ARD):

- Tarımsal işletmelerin modernizasyonunu, değişimini ve farklılaşmasını,

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

- Tarımsal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasını,
- Ormanların sürdürülebilir kalkınmasını,
- Tarımsal su kaynaklarının yönetimi ve altyapılandırılmasını,
- Tarımsal üretim potansiyelinin korunması ve restorasyonunu,
- Finans mühendisliği, teknolojik gelişim ve deneyselciği,
- Tarımsal ve kırsal hizmetleri; ve
- Teknik asistanlığı

finanse etmektedir.

Ulusal eylem programının ana odak noktaları, FEOGA desteğinin toplam % 20'sini alan ilk iki maddesinde yer almaktadır.

Herbir çok fonksiyonlu bölgesel eylem programı, FEOGA Rehberlik tarafından finanse edilen ulusal eylem programı (ARD) önlemine sahiptir. Bu önlem, her bölgede ulusal eylem programını tamamlayıcı faaliyetlerle tasarlanmıştır.

Leader +, kırsal alanlardaki yaşam kalitesini geliştirmeye yönelik yeni fikirlere öncülük etmeyi amaçlamaktadır. Portekiz'in tüm kırsal alanları bu programlardan faydalanacaktır. Program;

- Yerel girişimleri harekete geçirme, takviye etme ve geliştirmeyi,
- Kırsal alanlar arası bağlantıyı sağlama ve geliştirmeyi,
- Kırsal alanların çekiciliğini artırma ve ekonomik potansiyeli olan alanlar arasına taşımayı,
- Yerel kalkınmaya yeni, keşilmiş ve sürdürülebilir yaklaşımları garantilemeyi; ve
- Bilginin kalıcılığını ve deneyimlerin aktarılmasını sağlamayı

tasarlanmaktadır.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Maliyet	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin miktarı
3 KKP (Garanti)	2 086.80	2 005.50	1 516.80
8 EP Amaç 1 (Rehberlik)	5 391.90	3 253.10	2 117.40
1 Leader + (Rehberlik)	266.90	223.60	161.60
Toplam	7 745.60	5 482.20	3 795.80

IX. AVUSTURYA

1 - Mevcut Durum:

Avusturya'nın 8 milyon nüfusunun, % 43'ü kırsal alanlarda yaşamaktadır. Toplam 83 858 km² lik karasal alana sahip olan Avusturya'nın ,kullanılabilir tarım arazilerininin % 70'i az elverişli bölge olarak tanımlanmakta, karasal alanının % 60'ı ise Alp'lerde yer almaktadır. Kırsal alanlar, geleneksel çiftçiliğin yapılmakta olduğu, turizme büyük ölçüde katkı sağlayan, yüksek oranda ormanlarla kaplıdır. Toplam karasal alanın %46.8'inde yapılan ormancılıkla, genellikle karma tarım ve ormancılık işletmeleri ile önemli ekonomik ve çevresel (geridönüşümlü hammadde işlemeciliği gibi) faktörler olarak katkıda bulunmaktadır. Çoğunlukla, ortalama büyüklükleri 16 hektar olan, küçük ve orta ölçekli işletmeler bulunmaktadır. Bunların % 66'sı yarı-zamanlıdır. Tarımsal işgücü, bağlantılı olarak düşüktür (2001:% 3.9). Kırsal alanların temel özelliği, bir şekilde Avusturya toplumu ile bütünüyle kaynaşmakta ve ekonomi, bu alanları yaşamak ve çalışmak için cazip hale getirmektedir. Avusturya'nın doğal çıkmazları, çevresel problemlere neden olmakta, ya bu alanlar terk edilmekte yada aşırı yoğun tarım yapılmaktadır. Bazı alanların uzak oluşu, yeni ekonomik gelişmelere ve tarımsal ürün pazarlanmasına yönelik başlangıç adımı olan kooperatifliğin uygulanmasına engel olmaktadır. Bu tarz kırsal alanlarda, altyapı maliyetleri yüksek ve buradaki işletmelerin rekabet edebilir hale gelmesi ciddi mücadeleyi gerektirmektedir.

2 - 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

a) Kırsal kalkınma programı

Avusturya kırsal kalkınma programı, aile çiftliklerinin önemini vurgulayarak, rekabetçi ve çevresel olarak sürdürülebilir bir tarım sektörünü amaçlamaktadır. Amaçlar, üç set halinde tanımlanmaktadır: Özel hizmet veren çiftçilere tazminat ödenmesi, işletmelerin bakımına dikkat edilerek varlıkların korunması, ve rekabetçiliğin geliştirilmesi.

Programın toplam kamu maliyeti, FEOGA - Garanti bölümünden karşılanacak Birlik yardımı olan 3 208.10 milyon Avro'yu da içererek, 6 618.67 milyon Avro olarak belirlenmiştir. Program tüm Avusturya'yı kapsamaktadır. Bununla birlikte, Burgenland bölgesi, FEOGA Rehberlik bölümü ile ortak finanse edilen, Amaç 1 bölgeleri yapısal fonlu önlemleri kapsamamaktadır.

b) Leader + (FEOGA – Rehberlik)

Leader +, Vienna'nın kentleşmiş bölgesi hariç, 8 bölgede uygulanmaktadır. 56 yerel aktivist grup bulunmaktadır. Eşit fırsatlara, gelir güvenliğine, bölgesel kimliğin güçlendirilmesine, yenilikçiliğin tanıtılmasına ve ulusal ve uluslararası işbirliğinin yoğunlaştırılmasına dikkat edilerek, yaşam alanının sürdürülebilir iyi yönetimi muhafazası ve kalkınması, Leader + programının temel hedefidir.

c) Amaç 1 programı (FEOGA – Rehberlik)

Amaç 1 programı, Burgenland bölgesi de dahil olmak üzere, Avusturya'nın en doğu kısmını kapsamaktadır. Burgenland programı, kalkınma için çok – sektörlü bir program olup, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (European Regional Development Fund (ERDF)), FEOGA (Rehberlik Bölümü) ve Avrupa Sosyal Fonu (European Social Fund) tarafından destek olunan, bölgede yapısal ayarlamaları düzenleyen programdır. Bir öncelik ' tarım, ormancılık, balıkçılık ve doğanın korunmasıdır '. Bu öncelik, üç alt bölüme ayrılmıştır: FEOGA - Rehberlik Bölümü ile ortak finanse edilen 'tarım ve ormancılık', 'kırsal kalkınma, farklılaşma ve doğanın korunması', ile Balıkçılığı Yönlendirmek için Finansman Aracı (Financial Instrument for Fisheries Guidance) ile ortak finanse edilen 'balıkçılık ve su-kültürü' .

3 - Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Avusturya kırsal kalkınma programı aşağıdaki önceliklere odaklanmıştır:

Öncelik 1: Tarımın Modernizasyonu

Tesislere ve çiftlikler için teknik donanım (makine, yol, gıda hazırlama/işleme ekipmanları vb.) yatırım yardımı öngörülmektedir. Canlı hayvan bakım alanları, hektar başına ortalama 2.5 birimden küçük olamayacak.

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

Öncelik 2: Mesleki Eğitim

Tarım ve ormancılıkla ilgili alanlarda alanlarda (doğanın korunması ve ürün kalitesinin artırılması gibi) eğitim mümkündür. Dersler, temel eğitim programı doğrultusunda ilerlemelidir.

Öncelik 3: Az elverişli ve çevresel kısıtlamalara tabi bölgeler

Yeni tazminat ödemeleri alan, kara tipi, işletme türü ve doğal engellemelerin seviyesine dayanmaktadır. İki kademeli yardım öngörülmektedir: Alan yardımı 1 (ilk 6 hektar için yüksek oranda) ve Alan yardımı 2 (60 hektardan 100 hektara göre arttıkça azalan). FEOGA - Garanti yardımlarının % 23'ü az elverişli bölgelere taminat tahsisine özgülenmiştir.

Öncelik 4: Tarımsal-çevresel önlemler

Yeni önlemler, bireysel alanlardan çok, bütün çiftikleri hedeflerken, beş farklı eylem planına dayanmaktadır: Temel önlem (enaz iki farklı çevresel hüküm), genişleme, parselasyon ve geleneksel tarım yöntemlerinin muhafazası, toprak ve suyun korunması ve bireysel arazilere yönelik, proje bağlantılı önlemler. Tarımsal-çevresel önlemler, FEOGA - Garanti yardımlarının % 64'ü olarak özgülenmektedir.

Öncelik 5: İşleme ve pazarlama

Üreticinin ekonomik olarak faydalanmasını sağlanmaya yönelik, fiyat ve nakliye ihalelerinde, proje bağlantılı ekipman ve emlak, (arazi hariç) yatırım yardımı için uygun olmaktadır.

Öncelik 6: Ormancılık

Ormancılık ve ormanların ekonomik, ekolojik ve sosyal değerlerini koruma ve geliştirmeye yönelik önlemler.

Öncelik 7: Kırsal kalkınma

Kırsal alanların ekonomik ve sosyal konumlarının geliştirilmesine yönelik geniş kapsamlı önlemler. Kaliteli ürünler (organik ve yöresel ürünler gibi) için yeni satış ve pazarlama yöntemleri geliştirilmesi desteklenecektir. Kırsal ve köysel mirasın korunması ve geliştirilmesine yönelikler içinde yardım öngörülmektedir. Diğer önlemler, rüzgar ve su erozyonu, teraslama ve meraların korunmasını kapsamaktadır.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin miktarı
KKP (Garanti)	6 618.70	3 208.10
Amaç 1 (Rehberlik)	55.10	41.35
Leader + (Rehberlik)	103.50	75.50
Toplam	6 777.30	3 324.95

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

X. İSPANYA

1 - Mevcut Durum:

Bazı gerçekler:

Tarım ve ormancılık için ayrılmış alanlar: 487 311 km²
alanın % 80'i.

Kullanılabilir tarımsal alan: 24.8 milyon hektar, 21
milyon hektarı az elverişli bölgelerde,

Kırsal nüfus: 9 764000,
toplam nüfusun % 24.4'ü,

Tarımsal işletme sayısı: 1.7 milyon,

Tarımsal istihdam: Toplam istih-
damın % 9'u,

Brüt Tarımsal katkı: Toplamın % 6'sıdır.

Geniş ölçekli tarımsal işletmelerin varlığı, çevreye saygı doğrultusunda ekoloji dostu tekniklere duyulan ihtiyaç, gençlerin kırsal kesime giderek artan ilgisi, yaygın ve karlı tarımsal sistemlerin süregelen kullanımı, çok büyük bir alana sahip doğal peyzaj güzelliği, birçok alandaki bio-çeşitlilik, kırsal ve ormanlık alanlar ve iyi kalitedeki Akdeniz ürünleri için talebin doğurduğu potansiyel, İspanya için ciddi üstünlük ve ayrıcalık sağlamaktadır.

Kurak alanlardaki düzensiz üretim ve bu alanlardaki, ürün çeşitliliğine engel olan sebepler, toprak kalitesinin, bir miktarda erozyon sebebi ile düşüklüğü, kuraklık, su kaynaklarının aşırı kullanımı, orman yangınları, yaşlı ve başarısız tarımsal nüfus, işletmelerin varlık sürdürme zorlukları, tarım ve orman işletmelerinin düşük kar ortalaması, İspanya'nın karşı karşıya kaldığı önemli zorluklardır.

2 - 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

Program tipi	Finans Kaynağı	İlgili Programlar
Kırsal kalkınma programları	FEOGA-Garanti Bölümü	2 Ulusal (destek önlemleri,yapısal gelişim); 7 Bölgesel (Navarre, Bask bölgesi, Rioja, Aragon,Catalonia, Madrid,Balearic Adaları)
Eylem Programları	FEOGA-Rehberlik Bölümü	2 Ulusal (yapısal gelişim,teknik asistanlık); 10 Bölgesel (Galiçya, Asturias, Cantabria, Castile-Leon, Castile-Le Mancha, Extremadura, Endülüs, Murcia, Valencia, Kanarya Adaları)
Leader + Programları	FEOGA- Rehberlik	1 Ulusal 17 Bölgesel

3 - Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

ÖNLEMLER	FEOGA 2000-2006	Toplam %
Kırsal kalkınmanın ilerletilmesi (su kaynaklarının yönetimi dahil)	3 113.83 1 009.00	34.67 11.23
Ormancılık önlemleri	1 496.333	16.66
İşleme ve pazarlama	1 188.453	13.21
Tarımsal-çevreselönlemler	852.18	9.49
Yatırım	622.00	6.93
Leader+	496.90	5.53
Tazminat Tahsisleri	443.62	4.94
Erken emeklilik	340.60	3.79
Genç çiftçiler	337.27	3.76
Teknik asistanlık	37.33	0.42
Geçiş önlemleri	30.374	0.34
Eğitim	22.53	0.25
Toplam	8 981	100.00
(*) milyon Avro		

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

•Kırsal kalkınmayı ilerletmek: Bu önlem serisi, kırsal ekonominin kalkındırılmasını, kırsal turizm, destek hizmetler, kırsal altyapı, arazi parselasyonu vb. tarım dışı alanlarda da çalışılarak ilerletmeye yöneliktir. En önemli önlem, sulama ağının inşasını kısmen finanse eden ve mevcut ağın geliştirilerek su tasarrufunun artırılması ile tarım sektörünün rekabet gücünü arttırmayı öngören, su kaynaklarının kullanımının yönetilmesidir.

•Ormancılık önlemleri: Bu önlem ile hedeflenen, ormanların, kırsal alanlardaki, ekonomik, ekolojik ve sosyal rollerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır.

•İşleme ve Pazarlama: Bu önlem ile, tarımsal ürünleri daha rekabet edebilir bir konuma getirmek adına, işleme ve pazarlamanın geliştirilmesine yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

•Tarımsal-çevresel önlemler: Bu önlemlerle, üreticileri, daha çevreci üretim yöntemlerini benimsemeye teşvik etmek amaçlanmaktadır.

4 – Program finansal yardımının ayrıntılı hesabı:

Program	Toplam kamu maliyeti	AB Yardımı
Yapısal gelişim EP	2 509.54	1 489.17
Endülüs EP	1 028.48	755.21
Galiçya EP	980.91	702.36
Castile-Leon EP	933.79	642.21
Castile-Le Mancha EP	606.63	421.00
Extremadura EP	390.24	270.56
Valencia EP	318.25	212.80
Asturias EP	301.74	206.12
Kanarya Adaları EP	208.09	142.13
Murcia EP	149.23	105.79
Cantabria EP	151.71	65.00
Teknik aistanlık EP	25.02	8.86
Toplam EP	7 603.63	5 021.20
Destek önlemleri KKP	3 132.08	2 222.86
Yapısal gelişim KKP	892.43	397.34
Aragon KKP	471.36	257.70

Program	Toplam kamu maliyeti	AB Yardımı
Catalonia KKP	400.98	206.95
Navarre KKP	285.52	143.87
Bask Bölgesi KKP	359.16	121.20
Madrid KKP	139.04	69.53
Rioja KKP	82.55	39.94
Balearic Adaları KKP	48.04	21.62
Toplam KKP	5 811.16	3 481.00
Endülüs L+	129.71	86.50
Castile-Leon L+	100.49	69.00
Galiçya L+	81.75	54.50
Castile-Le Mancha L+	82.19	54.50
Aragon L+	76.00	38.00
Extremadura L+	48.00	32.00
Valencia L+	45.00	30.00
Catalonia L+	50.00	25.00
Ulusal yatay L+	41.58	23.60
Asturias L+	25.65	17.10
Kanarya Adaları L+	22.95	15.30
Murcia L+	17.85	11.90
Cantabria L+	13.43	9.00
Navarre L+	17.00	8.50
Madrid L+	12.60	6.30
Bask Bölgesi L+	13.76	6.00
Rioja L+	11.20	5.60
Balearic Adaları L+	9.20	4.60
Toplam Leader +	798.36	496.90
Toplam	14 213.15	8 999.10

XI. FİNLANDIYA

1 - Mevcut Durum:

Finlandiya 305 000 km² karasal ve 32 000 km².su ile kaplı olmak üzere, toplam 337 000 km² yüzölçümüne sahiptir. Tüm karasal alanların % 68'i ormanlarla kaplı iken, % 8'i tarımsal alan olarak tanımlanmaktadır. Kullanılabilir alanların % 51'i verimli ormanlardır.

Finlandiya nüfusunun % 40'ı, toplam alanın % 94'ü olan kırsal alanlarda yaşamaktadır. Ülke oldukça seyrek bir nüfus dağılımına sahiptir.(km²/15 kişi). % 80'den fazla alanda ya hiç yaşam bulunmamaktadır, yada km²'ye 0-5 kişi düşmektedir.

Fin ekonomisinde, tarımın GSMH'ya katkısı sürekli azalmaktadır. Balıkçılık ve avcılıkla birlikte, bu oran 1995'te % 2.2 iken, 2001'de % 1.4'e düşmüştür. Yine 1995 yılında tarım alanındaki istihdam 151 000 kişi (toplam işgücünün % 7'si) iken, 2001 yılında bu sayı yaklaşık 112000 civarındadır.(% 5).

Fin kırsal kalkınmasında, nüfusun ve iş imkanlarının azalmasını engellerken, çevresel faktörleride gözönünde bulundurarak, çiftliklerin ekonomik altyapısını güçlendirmek ve yeni girişim alanlarını yaratmak, mücadele edilmesi gereken temel başlıklardır.

2 - 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

Çerçeve kırsal kalkınma programı, üç kırsal kalkınma programı, iki Amaç 1 programı ve bir Birlik başlangıç programını kapsamaktadır:

- Yatay Kırsal Kalkınma Programı, Finlandiya kıtası için Bölgesel Kırsal Kalkınma Programı ve Aland Adaları için Bölgesel Kırsal Kalkınma Programı: FEOGA - Garanti.
- Doğu Finlandiya Amaç 1 Programı ve Kuzey Finlandiya Amaç 1 Programı: FEOGA - Rehberlik.
- Leader +: FEOGA Rehberlik.

3 - Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Yatay Kırsal Kalkınma Programı, Finlandiya kıtası içerisindeki az elverişli bölgeler ve tarımsal-çevre için projeler içeren, eşlik edici önlemleri kapsamaktadır. Programla, çiftçilere yönelik, en önemli iki yardım projesi için çerçeve düzenlenmektedir.

Tazminat tahsisi projeleri, tüm Finlandiya kıtasını (2.7 milyon hektar) kapsarken, ortalama Birlik ortak-finance oranı, Amaç 1 alanlarında % 54 iken, ülkenin diğer alanlarında % 26 olarak özgülüenmektedir. Yardım miktarları, çevresel kısıtlamaların ciddiyet oranına göre, hektar başına, güneyde 150 Avro, kuzeyde, 210 Avro olarak belirlenmiştir. Yıllık ortalama miktar, hektar başına 194 Avro civarındadır. Az elverişli bölgeler, toplam Birlik harcamalarının % 37'sine mal olmaktadır.

Tarımsal-çevresel önlemlerde tüm Finlandiyayı kapsamaktadır. Birlik yardım oranı Amaç 1 alanlarında % 75, diğer alanlarda % 5 olarak özgülüenmektedir. Projeler, Genel Koruma Projesi ve Özel koruma Projesi doğrultusunda yürütülmektedir. Tarımsal-çevresel projeler, toplam Birlik harcamalarının % 40'ına mal olmaktadır.

Tüm Finlandiya için Bölgesel Kırsal Kalkınma Programı, çiftliklere yatırım, eğitim ve diğer ormancılık önlemleri gibi bazı Madde 33 önlemlerini kapsamaktadır. Program üç öncelik doğrultusunda uygulanacaktır:

- ‘Tarım ve Ormancılığın Kalkındırılması’ önceliği, üretim maliyetlerini düşürmek ve kaliteyi arttırmak için kooperatifçiliği teşvik etmektedir. Orman kaynaklarının sürekli kullanımının ilerletilmesi de bu öncelik kapsamındadır.
- ‘Kırsal Sanayinin Farklılaşması’ önceliği, tarım, ormancılık ve bağlı sektörlerdeki, mevcut ve yeni girişimlerde kalkınma ve farklılaşma için, rekabetçiliği, beceriyi ve iletişimi geliştirmeyi hedeflemektedir. Hedef, ahşap ve gıda işlemeçiliği, enerji üretimi, turizm ve rekreasyon alanlarıdır.
- ‘Kırsal Toplulukların Kalkınması’ önceliği, yerel ihtiyaçların karşılandığı, iş temelli kalkınmayı amaçlamaktadır.

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

Kırsal kalkınma programlarının Birliğe maliyeti, toplam harcamaların yaklaşık % 5'i olarak öngülenmektedir.

Aland Adaları için Kırsal Kalkınma Programı, Adalar'daki genç çiftçilerin hazırlanması, az elverişli bölgeler ve tarımsal-çevresel önlemleri içermektedir. Az elverişli bölgeler, tüm adaları, FEOGA harcamalarının % 37'si ile kapsamaktadır. Tüm alan için, maksimum miktar olan, hektar başına 200 Avro öngülenmektedir. Projeler, Genel Koruma Projesi ve Özel koruma Projesi doğrultusunda yürütülecektir. Tarımsal-çevresel projeler için FEOGA harcamaları oranı % 50'dir. Toplam Birlik harcamalarında, kırsal kalkınma programlarının oranı % 1 olarak hesaplanmaktadır.

Her iki Kuzey ve Doğu Amaç 1 programlarında, kırsal kalkınma önlemleri, % 50 ortak finansmanlı olup, Kırsal Kalkınma Öncelikleri olarak birlikte ele alınmaktadır. İçerilen önlemler: çiftliklere yatırım; genç çiftçiler; eğitim; ormancılık önlemleri ve kırsal alanların uyum ve kalkınmasını ilerletmek'tir. Kırsal Kalkınma önlemlerinin toplam Birlik harcamalarındaki payı % 8 oranındadır.

Leader +, Finlandiya'da yatay bir programdır. Birlik seviyesindeki öncelik temalarına ek olarak, Fin Leader+ programı, 'kırsal alanlardan, çok nüfuslu alanlara göçü yavaşlatırken, bu alanlara göçü teşvik etme' ve ' kırsal alanlarla kentsel alanların kesişmesini sağlama' ilkelerinde benimsenmektedir. Program kapsamında, ulusal ağ örgüsü ile desteklenen, farklı bölgelerden seçilmiş, 25 yerel aktivist grup yer almaktadır. Toplam Birlik harcamaları içerisinde, önlemlerin payı, ortalama % 2 olarak öngülenmektedir.

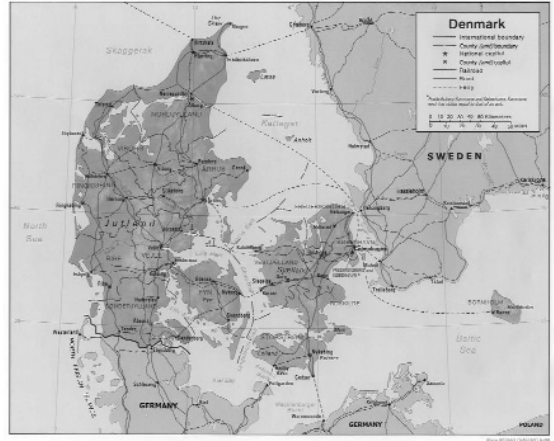
4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon Avro)

Program	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin miktarı
Yatay KKP (Garanti)	5 058.38	2 061.65
Bölgesel Karasal (Garanti)	348.77	116.33
Bölgesel Aland (Garanti)	46.13	21.32
Doğu Amaç 1 (Garanti)	255.20	127.60
Kuzey Amaç 1 (Garanti)	139.00	69.50
Leader + (Garanti)	110.80	55.40
Toplam	5 997.30	2 451.80

XII. DANİMARKA

1 - Mevcut Durum:

Danimarka, % 66 tarım arazisi ve % 12 ormanlık alan olmak üzere, 43 094 km² karasal alana sahiptir. Danimarka tarımı, sayısal olarak giderek artan işletmelere, yüksek miktarlarda yatırım yapması ile bilinmektedir. Ancak, yarı ve tam-zamanlı işletmeler arasında, ciddi ölçek farklılıkları bulunmaktadır. Genç çiftçilerin eğitim seviyesi giderek yükselmektedir. Tarımsal işleme sanayi, kaliteli üretime odaklanmaktadır. Bu sektörler, kırsal alanlar için büyük önem taşımaktadır. Ancak, bu durum yerli halkı alternatif iş alanları aramaya yöneltmektedir. İşletmelerin % 57'si yarı-zamanlı çalışmakta, yeni istihdam fırsatlarının yaratılması, kırsal toplumlar için hayati önem taşımaktadır. Az elverişli bölgeler için önlemlerden 31 küçük ada faydalanmaktadır. Yoğun tarım yapılması, beraberinde çevresel problemleri de getirmektedir. Ulusal kurullar doğrultusunda nitrat yönetmeliği uygulanmakta, tüm ülke nitrate-duyarlı alan olarak tanımlanmaktadır.

2 - 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

2000-2006 Dönemi uygulanacak olan programlar:

- Tüm Danimarka için, FEOGA - Garanti bölümünce finanse edilecek, 1 Kırsal Kalkınma Programı;
- Tüm Danimarka için, FEOGA - Rehberlik bölümünce finanse edilecek, 1 Leader + Programı.

3 - Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Finansal anlamda en maliyetli iki önlem: tarımsal-çevresel önlemler (kamu harcamalarının % 38'i) ve ormancılık önlemleri (kamu harcamalarının % 16'sı) dir.

Uygulanmakta olan önlemler:

Tarımsal İşletmelere Yatırım

Hayvancılığı iyileştirmek, enerji tasarrufu ve bahçe bitkileri sektörünün, çevrenin düzenlenmesine ilişkin planları ile tarımsal işletmeler kaynaklı, amonyak buharlaşmasının azaltılmasına yönelik yatırımların desteklenmesi.

Genç çiftçilerin hazırlanması

Teşvik kredisi borcu verilerek, genç çiftçilerin hazırlanmasının desteklenmesi.

Eğitim

Tarım ve ormancılık kurslarının katılımcılarının desteklenmesi.

Az Elverişli Bölgeler

Bu önlem, toplam, yaklaşık olarak 24 500 hektar alana sahip, 31 küçük adayı kapsamaktadır.

Tarımsal-çevresel

Aşağıda sıralanmış kategorilerdeki, ikincil – önlemlerin desteklenmesi:

- Nitrojen sözleşmeleri;
- Çevre ve kaynak dengelenmesi;
- Sulak alanların saptanması;
- Su kaynakları ve göller etrafındaki geniş alanlar;
- Sulak çevre ve doğanın korunması (Fertilizör kullanımının azaltılması, mera alanlarının yaygınlaştırılması);

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

- Tarım arazilerinde yaygın ürün alımı (Pestisidleri kullanmaksızın);
- Organik tarımcılık.

Tarım ürünlerinin işleme pazarlama şartlarının geliştirilmesi

Yatırımların sürekliliğini sağlayabilen ve aşağıdaki başlıklardan, bir veya daha fazlasına odaklanmış, işleme şirketlerinin desteklenmesi:

- Çevre (çalışma ortamını da kapsayarak);
- Hijyen;
- Gıda güvenliği;
- Üretim sürecinin belgelendirilmesi;
- Ürünün izlenmesi;
- Organik gıda işlenmesinin geliştirilmesi;
- Hayvan sağlığı.

Ormancılık

Aşağıda sıralanmış kategorilerdeki, ikincil – önlemlerin desteklenmesi:

- Ormanlaştırma;
- Ormanlardaki Natura 2000 alanları;
- Verimli ve çok yönlü ormancılık (özel yönetim, halkın ormanlara kabulü);
- Ormancılık ve ahşap sanayi için ürün geliştirme planı;
- Rüzgar erozyonu ile zarar görmüş orman arazilerine yardım.

Kırsal alanların uyum ve kalkınmasını ilerletmek (Konsey Tüzüğü Madde 33 (EC) No 1257/1999)

Aşağıda sıralanmış kategorilerdeki, ikincil – önlemlerin desteklenmesi:

- Yeniden parselasyon yapılması;
- Kaliteli tarım ürünlerinin pazarlanması;
- Kırsal nüfus ve ekonomi için, temel hizmet servislerinin geliştirilmesi;
- Köylerin yenilenmesi, düzenlenmesi ve kalkınması ile, kırsal alanlardaki kültürel mirasın korunması;
- Alternatif istihdam ve gelir fırsatları yaratmak adına, tarım çemberi ve bağlı alanlarda, aktivite çeşitliliği oluşturulması;
- Tarımın kalkınması ile bağlantılı altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi;
- El sanatları ve turizm aktivitelerinin tanıtılması ve ilerletilmesi;
- Tarım, ormancılık ve peyzaj ile etkileşen çevrenin korunması.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon euro)

Program	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin miktarı
KKP (Garanti)	829.6	348.8
Leader + (Rehberlik)	34.0	17.0
Toplam	863.6	365.8

XIII. YUNANİSTAN

1 – Mevcut Durum :

Yunanistan için, FEOGA ve Leader + teşebbüsü ile ortaklaşa finanse edilen ulusal ve bölgesel program süreçleri, çevrenin korunması önceliği ile sürdürülebilir kırsal kalkınma sağlama hedefi ile, III Toplumsal Destek Çerçevesi (Community Support Framework) doğrultusunda yürütülmüştür. Programların Yunanistan'a toplam maliyeti 7699.4 milyon Avro olarak öngülenirken, bu miktarın, 3436.6 milyon Avro'su AB yardımları (FEOGA – Garanti Fonu: 993.4 milyon, FEOGA – Rehberlik Fonu: 2 260.3 milyon) ile karşılanmıştır. 'Ulusal Eylem Programı – Kırsal Kalkınma (2000-06)' çerçevesinde yapılacak AB yardımı % 44.6 olarak öngörülmektedir. Programlar, tüm Yunanistan'ı kapsamaktadır.

Yunanistan'da, ortalama 4.3 hektarlık işletme büyüklüğü ile, tarımsal istihdam oranı % 17, brüt tarımsal çıktı oranı % 8 olarak hesaplanmaktadır. Orman arazileri (% 19) güçlükle üretime katılabilmektedir. Tarımsal aktivite randımanını, işletmelerin küçük ölçekli oluşu, kırılğan pazar altyapısı ve yaşlı nüfus (işletme sahiplerinin % 57'si, 55 yaş ve üstüdür) etkilemektedir. Buna ek olarak ülke, su kirliliği, ovalardaki yoğun çiftçiliğin ve tarım sanayinin sebep olduğu toprak ve ekosistem bozulması, doğal kaynakların aşırı kullanımı, yangınlar ve erozyon kaynaklı, çevresel bozulma tehdidi ile karşı karşıyadır.

2 – 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

- Bir, tek – fonlu ulusal eylem programı – Rehberlik, tüm ülkeyi kapsamakta;
- Bir ulusal programlama belgesi – Garanti, erken emeklilik, az elverişli bölgeler için tazminat tahsisi, tarımsal – çevresel önlemler ve ormanlaştırma'yı kapsamakta;
- Kısmen FEOGA – Rehberlik bölümü tarafından finanse edilen, 13 çok – fonlu bölgesel eylem programı - 13 Yunanistan bölgesinin herbirini kapsamakta;
- Tüm ülkeyi kapsayan, 1 Leader + teşebbüsü.

Leader + teşebbüsü ve programlama belgesi (27.9.2000) hariç, programlar, Nisan – Mayıs 2001 tarihleri arasında benimsenmiş, program tamamlayıcıları Temmuz – Ekim 2001 tarihlerinde saptanmıştır.

3 – Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

3.1. FEOGA - Rehberlik

3.1.1. 'Ulusal Eylem Programı – Kırsal Kalkınma' (tek – fon)

- Ülke çapında kırsal işletmeler düzeyinde, geçerli ve rekabetçi kalkınma yaratmayı amaçlayan önlemler;
- Tarım ve ormancılık ürünlerinin, kalitesini yükselterek, pazar taleplerine uyumunu sağlayarak, sektörün ve ilk üreticinin gelirini ve rekabet gücünü artırarak, işlenmesini ve ticarileşmesini amaçlayan önlemler;
- Kırsal alanlarda genç çiftçilerin tesisini ve yaşlı nüfusla yer değişimini teşvik eden eylemler;
- Kırsal nüfusa, çevreye duyarlılıkla birlikte, yeni pazarları, tüketicinin korunmasını ve son teknolojiyi tanıtmayı amaçlayan eylemler;
- Tarımsal üretim alanında, çiftçiyi desteklemeyi ve hayvancılığın modernizasyonunu hedefleyen önlemler. Ek olarak, pestisit kullanımını azaltan, çevre ve toplum sağlığını korumaya yardımcı, ürün zararlılarından korunma adına biyolojik kontrol önlemleri kullanılabilir;
- Doğal kaynakların ve çevrenin korunması ile bağlantılı, toprağı revize ederken doğal dengeyi koruyan ve aynı zamanda potansiyelini artıran eylemler;
- Tarımsal işletmeler için yönetim hizmetlerinin yaratılması, kaliteli tarım ürünlerinin ticarileştirilmesi, tarımsal aktivitelerin çeşitlendirilmesi ve yeni gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal alanların ve kültürel mirasın korunmasına yönelik eylemler.

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

3.1.2. 'Bölgesel Eylem Programları – Kırsal Kalkınma' (çok – fonlu)

Yunanistan için 13 bölgesel eylem programı çerçevesinde, ürün alımı ile bağlantılı, 'ulusal eylem programı – kırsal kalkınma ile üstüste gelmesini engellemek adına, FEOGA önlemleri çerçevesinde sayısız eylemler yürütülmüştür, örneğin;

- Kırsal kalkınma düzeyinde, seçilmiş alanlarda geçerli ve rekabetçi kalkınmayı amaçlayan eylemler;
- Su kaynakları ve drenaj için altyapıyı geliştirmeyi destekleyen önlemler;
- Tarım ve orman ürünlerinin kalitesini arttırmak ve pazar taleplerine uyumunu sağlamak yolu ile ticari potansiyellerini yükselten, aynı zamanda, sektörün rekabet gücünü ve ilk üreticinin gelirini arttırmaya yönelik önlemler.

3.2. FEOGA – Garanti

Sayırsız önlemler yürütülmektedir:

- Genç çiftçileri işletmeleri yönetmeye teşvik eden ve kırsal nüfussuzlaşmanın önüne geçilmesine yönelik erken emeklilik projeleri;
- Dağlık ve az elverişli bölgeler gibi doğal dezavantajlara maruz kalan bölge çiftçilerine yönelik tazminatlar;
- Peloponnese'de yer alan Thessaly, Coppais ve Iliada ovalarında öngörülen nitrat kirliliğinin önüne geçmek adına, organik tarım yapan çiftçiler için ek gelir sağlanması;
- Hayvan yetiştiriciliğinin ekili alanları yaygınlaştırarak korunması;
- Hayvan yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması ve Natura 2000 alanlarının yönetimi,;

Az elverişli bölge desteği sağlanan alan miktarı giderek artmaktadır: Destek miktarı, Konsey Tüzüğü (EC) No 1257/99 ile özgülünen destek miktarının % 50'si ile sınırlanmaktadır. İşletmelerin küçük ölçekli olması, yaşlı nüfusun yenilik programa karşı duruşu, pazarlama yapısı, arazi parsasyonu gibi tarımsal – çevreselle bağlantılı problemler, tarımsal – çevresel önlemlerin henüz tam olarak uygulanabilmesine izin vermemektedir.

3.3. Leader +

Leader + Kasım 2001'de onaylanırken, program tamamlayıcıları Şubat 2002 'de tamamlanmış, Temmuz 2002'de yayınlanmıştır. Yerel aktivist grupların seçimi iki aşamadan oluşmuştur: İlk aşama, uygun yerel aktivist grupların seçimi iken, ikinci aşama, her grup için eylem planının detaylı tanımını yapmakta, yerel aktivist gruplarla merkez otorite arasındaki anlaşmaları düzenlemektedir.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon euro)

Program	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin Miktarı
Kırsal Kalkınma Programları (Garanti)		
1. Erken Emeklilik	1 150.00	342.20
2. Tazminat Tahsisi	955.90	286.00
3. Tarımsal – çevresel önlemler	400.10	299.90
4. Tarım alanlarının Ormanlaştırılması	165.40	57.80
5. Değerlendirme	15.00	7.50
Toplam KKP (Garanti)	2 686.40	993.40
Amaç 1 (Rehberlik)	3 140.80	2 260.30
Leader + (Rehberlik)	251.20	182.90
Toplam	6 078.40	3 436.60

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

XIV. LÜKSEMBURG

1- Mevcut Durum :

Lüksemburg, toplam yüzölçümünün (2 586 km²) % 95'i tarım alanı olan, 274 662 nüfusa sahip bir ülkedir. Ülke topraklarının % 90'dan fazlasının az elverişli bölge oluşu unutulmamalıdır.

Verimli büyükbaş (sığır üretimi) hayvancılık yapılmakta, kısmen günlük üretim sağlanmaktadır. Kaliteli üretimde iç talebi yeterince karşılayamayan domuz ve koyun üretimine yönelim planlanmaktadır. Gıda imalatı birleşme ve mevcut istihdamın artırılması sürecinden geçmektedir.

Ülkenin % 34'üne sahip orman arazileri, yakıt olarak kullanılmak üzere, daha fazla ahşap elde etmek için kullanılabilir. Kırsal yenilenme yeni aktiviteler için cesarete ihtiyaç duymaktadır. Uygun fırsatlar varolmakla birlikte, ülke, tarımsal işletme sayısında ve tarımsal istihdamda sayıca düşüşü göze almak durumundadır. Yağışlı iklim mera ve otlaklar için elverişli olmakla beraber, toprak yapısı tahıl üretimini sınırlandırmakta, tarıma elverişsiz arazileri zamanla kullanım dışı kalma tehlikesi ile karşı karşıya bırakmaktadır.

2- 2000 - 2006 Programına Genel Bakış:

Lüksemburg için kırsal kalkınma programının temel hedefi, tarım ve ormanların çok fonksiyonluluğunu ve ürün kalitesini daha iyiye götürme stratejisini benimseyerek, rekabetçiliği arttırmak, tarımsal girdiyi desteklemek, az elverişli bölgelerde tarımsal faaliyeti sağlamak, çevre ve doğal mirası korumak ve sürdürülebilir ormancılığı ilerletmektir. Programın toplam kamu maliyeti 373 639 000 Avro, FEOGA Garanti ve Rehberlik Fonlarınca karşılanan AB destek miktarı 91 000 000 Avro'dur. Lüksemburg'un tüm kırsal alanları program kapsamındadır.

Tek Leader+programı tüm Lüksemburg'u kapsamaktadır. Bu çerçevede içerisinde, dört yerel aktivist grup tasarlanmaktadır.

3- Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

Öncelik1: Tarımın yapısal gelişimi

Yatırım yardımı hem bina hemde makine teçhizi içindir. Destek, işletmelerin genç girişimcilere transferine (kalıcı veya sözleşmeli) sağlanmaktadır. Üretimin modernizasyonu, tarımsal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması (kısmen yeni işleme tekniklerini teşvik ederek), kaliteli üretime destek ve garanti kalitesinin etiketlenmesinin sağlanması diğer hedeflerdir.

Bu öncelik, FEOGA-Garanti Bölümünde yapılacak toplam desteğin % 23'ü olarak öngünlenebilir.

Öncelik2: Az elverişli bölgelerde tarımın desteklenmesi

Doğal çıkamazları olan alanlarda, yeterli tarım nüfusunun korunması ve kırsal alanların varlığının korunması amacı

ile çiftçilere tazminat tahsisi söz konusudur. Tarım sektörü ile ekonominin diğer sektörleri arasındaki gelir farklılıkları, miktarın belirlenmesindeki temel faktördür.

Bu öncelik, FEOGA - Garanti Bölümünde yapılacak toplam desteğin % 25'i olarak öngünlenebilir.

Öncelik 3: Kırsal alanların ve çevrenin korunması

Çevre dostu tarım yöntemlerinin tanıtılması ve ilerletilmesi, kırsal alanların ve peyzajın geliştirilmesinin sağlanması, farklı tarımsal-çevresel önlemlerle (su kaynaklarının korunmasına, organik tarıma, stok yoğunluğunun düşürülmesine, geleneksel meyve bahçeciliğine vs.prim desteği sağlanması vb.) bioçeşitliliğin korunması bu öncelikte amaçlanmaktadır.

Bu öncelik, FEOGA - Garanti Bölümünde yapılacak toplam desteğin % 46'sı olarak öngünlenebilir.

Öncelik 4: Sürdürülebilir ormancılığın kalkınması

Bu öncelik, ormanlık alanların genişletilmesine ve yeniden ormanlaştırma kalitesinin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Tarımsal arazilerin ormanlaştırılması, orman yollarının düzeltilmesi, genç bitkilendirmenin sağlanması ve ahşap kullanımının yaygınlaştırılması da kapsamaktadır.

Bu öncelik, FEOGA-Garanti Bölümünde yapılacak toplam desteğin %1.2'si olarak öngünlenebilir.

Öncelik 5: Kırsal alanlarda düzen ve kalkınmayı güçlendirmek

Birleşmiş yerel kalkınma önlemleri ile kırsal alanlardan göç oranını düşürmek ve yeni iş alanları ile hizmetler yaratmak (eski üzüm bağı teraslarının yeniden parselasyonu, eğitim ve danışma merkezlerinin kurulması, köylerin yenilenmesi, kırsal turizm vb...) amaçlanmaktadır.

Program uygulamaları ile işletme sayısındaki düşüşün yıllık % 1.9'a yavaşlatılması, su kaynaklarının ve doğanın korunmasını amaçlayan tarımsal-çevresel önlemler kapsamındaki alan ve organik tarım yapılan arazi miktarının en az iki katına çıkarılması, ormanlık arazi oranının devamlılığının sağlanması ve kereste kullanımının hektar başına 1 m³ oranında artırılması beklenmektedir.

Bu öncelik, FEOGA - Garanti Bölümünde yapılacak toplam desteğin % 3.2'si olarak öngünlenebilir.

4 - Önceliklerin finansmanı (milyon euro)

Program	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin Miktarı
KKP (Garanti)	373.639	91.00
Leader +	9.20	2.10
Toplam	382.839	93.10
		FEOGA-Garanti: 91.00

AB-15 2000 -2006 KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARI

XV. İRLANDA

1 – Mevcut Durum :

İrlanda, 4.4 milyon hektarlık tarımsal alanının % 90'ını, yoğun olarak otlak ve saman yetiştirmek amacıyla kullanmaktadır. Ülkede tarım, diğer üye ülkelerde olduğundan daha fazla önem teşkil etmekte, GSMH'ya katkısı AB ortalamasının iki katı kadar olmaktadır. Tarımsal – gıda sektörü bütün olarak, GSMH'ye % 9 oranında ve 2002 yılı İrlanda ihracatına % 7 oranında katkıda bulunmuştur. Ülkede tarımsal istihdam toplam istihdamın

% 8.7'sini temsil etmektedir. 1990'lı yılların ortalarında, İrlanda ekonomisi, AB ortalamasının altında kişi başına düşen milli gelire ve yüksek oranda işsizlik rakamlarına sahipken, ekonomik hamle gerçekleştirmiştir. Güçlü araştırma ağı, danışmanlık ve eğitim hizmetleri ile yatırım destekleri ticari pozisyonunu güçlendirmiştir. Küçük ölçekli işletmeler, yaş yapısı ve eğitim seviyesinin düşük oluşu, düşük verimlilik seviyesi ile çevre ve kaynakların doğru yönetiminin farkında olmamakla sonuçlanmaktadır. Diğer bir deyişle, Güney–Doğu bölgelerinde büyüme üzerine yoğunlaşmış olması, Border–Midland–Batı bölgeleri ile bu bölgeler arasındaki uçurumu derinleştirmektedir.

2 – 2000 – 2006 Programına Genel Bakış:

İrlanda kırsal kalkınma programı, rekabet öncelikli tarımı ilerletmeyi, çevresel olarak sürdürülebilir üretim sistemlerini güçlendirmeyi, tarımda çalışanlara alternatif gelir kaynakları yaratarak yerel düzeyde kırsal kalkınmayı amaçlayan, ayrıntılı bir stratejinin parçasını oluşturmaktadır. Programın toplam kamusal maliyeti, FEOGA Garanti Bölümünden gelen 2 388.8 milyon da kapsayarak, 3 675.1 milyon olarak hesaplanmaktadır. Program tüm kırsal alanları kapsamaktadır.

Bu KKP'ye ek olarak, Birlik Destek Çerçevesi 2000–2006 kapsamında, FEOGA– Rehberlik Bölümü, Amaç 1 bölgeleri Yapısal fonları başlığı altındaki iki eylem programının (Border–Midland–Western Bölgeleri ve Güney–Doğu Bölgeleri) kırsal kalkınma önlemlerine yardım sağlamaktadır.

Leader+eylem programı 2001 yılında Komisyon tarafından onaylanmıştır. Hemen ardından, tümü halen faaliyette olan 22 yerel aktivist grup belirlenmiştir.

2001 yılının ilk aylarında, İrlanda'da, Ayak ve Ağız Hastalıkları yasaklamaları nedeni ile program süreci engellenmiştir. Yine de, KKP harcamaları gecikmeyi telafi

etmesine rağmen, halk psikolojik olarak hedefin gerisindedir. İki Bölgesel eylem programı kapsamındaki tarımsal ve kırsal kalkınma önlemleri ciddi olarak etkilenmiş, projeler halen planlananın gerisinde yer almaktadır.

3– Temel öncelikler ve finanse edilen önlemlerin özeti:

KKP eylem öncelikleri dört önlem grubunda toplanmıştır: erken emeklilik, tazminat tahsisi, tarımsal – çevresel ve ormancılık.

Önlem 1: Erken emeklilik:Erken emeklilik projesi, genç çiftçilerin tesisi yardımı ile birlikte uygulanacaktır. Erken emekli olan çiftçiler, düz oranlı emekli maaşının yanısıra, maksimum 24 hektara kadar, hektar başına bir miktar ücret alacaklardır. Bu ödeme en fazla 10 yıl veya 70 yaşına kadar ödenecektir. Bu önlem FEOGA–Garanti yardımlarının % 15.5'i olarak özgülüenmektedir.

Önlem 2: Az elverişli bölgelerde tazminat tahsisi:

Bu önlem az elverişli bölgelerdeki nüfusu dengede tutmak ve düzenli çiftlik geliri sağlanmasını amaçlamaktadır. Yeni sistemle, az elverişli bölgeler, doğal çıkmazların seviyesine göre üç tip olarak bölümlenmektedir: çok ciddi engelli bölgeler, az engelli bölgeler ve dağlık alanlar. Bu önlem FEOGA –Garanti yardımlarının % 18.2'si olarak özgülüenmektedir.

Önlem 3: Tarımsal–çevresel: Kırsal Çevre Koruma Projesi (Rural Environment Protection Scheme (REPS)) tarımsal – çevresel önlemlere dayanmaktadır. Çiftçiler, bazı zorunlulukları yüklenmeyi kapsayan genel program doğrultusunda ödeme alabilirler. KÇKP, aynı zamanda hedef alanlar (Natura 2000 alanları, doğal kültürel miras alanları) için koşullar içermektedir. Çiftçiler destekleme önlemlerinden biri (organik tarım, 2 vb..) içinde ödeme alabilmektedirler.Bu önlem FEOGA– Garanti yardımlarının % 51.6'sı olarak özgülüenmektedir.

Önlem 4: Ormanlaştırma: Ormanlaştırma Bağış Projesi (Afforestation Grant Scheme) yeni bitkilendirme, tarım arazilerinin alternatif kullanımının sağlanması ve tarım alanlarında ormancılığın kalkındırılmasına yönelik eylemlere bağış sağlamaktadır. Bu önlem FEOGA – Garanti yardımlarının % 14.7'si olarak özgülüenmektedir.

Border–Midland–Batı bölgelerinde eylem programları, FEOGA desteğini ormancılık sektöründe iki önlem için (koruluk alanların genişletilmesi ve ürün hasat teçhizatı) ve tarım ve kırsal kalkınma önceliği altındaki iki önlem için (atık idaresi ve alan-temelli kırsal kalkınma girişimi) sağlamaktadır. Güney–Doğu bölgesi için eylem programı ek bir önlem (günlük sektörde hijyen standartlarının geliştirilmesi) için FEOGA fonu sağlamaktadır. Her iki durumda da, bu ortak fonlu önlemler, İrlanda yetkilileri tarafından Eyalet yardımı adı altında finanse edilen kırsal kalkınma önlemlerinin tamamlayıcısı olarak hareket edilmektedir.

4 – Kırsal Kalkınmanın Finansmanı (milyon euro)

Program	Toplam Kamu Maliyeti	AB Desteğinin Miktarı
KKP (Garanti)	3 675.10	2 338.90
Amaç 1 (Rehberlik)	621.85	169.40
Leader + (Rehberlik)	109.285	47.90
Toplam	4 406.23	2 556.20 FEOGA–Garanti: 2 338.90 FEOGA–Rehberlik: 217.30

PLANLI DÖNEMDEN AB SÜRECİNE KIRSAL KALKINMAMIZ

Adem Yavuz SÖNMEZ¹

ÖZET

Ülkemizin 40 yılı aşkındır planlı bir şekilde yürütmüş olduğu kırsal kalkınma hedeflerinin AB müzakere sürecine girilmesi ile uğradığı değişimler ve bu çerçevede gerekli yapısal dönüşümler ile uyum sürecinin zorunlulukları incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin AB'nin uzun çalışmaları sonucu oluşmuş, son derece karmaşık olan, oluşum sonrası sürekli değişime uğramış ve halen değişmeye devam eden OTP'na ve kırsal kalkınma programına uyumunun kolay olmayacağı açıktır. Bu bağlamda son genişlemede yeni aday ülkeler eski katılan ülkelerle aynı sorumlulukları paylaşırken, aynı haklara sahip olmadıkları görülmüştür. **Anahtar Kelimeler:** Planlı dönem, Avrupa Birliği, Kırsal Kalkınma

ABSTRACT

RURAL DEVELOPMENT FROM PLANED ERA TO MEMBERSHIP TO EU.

In this compilation evulation in the rural development goals which has been countryning more them 40 years by ententry procedures to European community and the required were discussed. In this content it is obvious that Turkey will not engage easily the European Agricultural Policy since is very compliceted and changing continuity. It was concluded that whit the lutest improvements, new candidate countries had the same responsibilitres whit old member countries but they did not get the same rights whit them. **Keywords:** Planed era, EU, Rural Development.

1. GİRİŞ

Kalkınma gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin amacı olup, bu ülkelerin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek, insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek refahının artmasıdır. Geniş anlamıyla kalkınma, ekonominin büyümesi, yapısının değişmesi ve gelir dağılımının düzeltilmesi ile siyasal ve kültürel alanda iyileştirmeler yapılmasıdır (Harris 1992).

Kalkınma hem ekonomik hem de siyasal sistemlerin yeniden merkezi bir sistem etrafında birleştirilmesi ve düzenlenmesini içeren yüksek düzeyli bir yönetim olarak ele alınır. Gelirin ve çıktılarının dağıtımı düzeyindeki gelişmelere ilaveten, kurumsal, sosyal ve uygulayıcı yapılarıdaki köklü değişimleri gerektirir. Sonuçta kalkınma genelde ulusal bir içerik içerisinde tanımlanmasına karşın onun uluslar arası, ekonomik, sosyal ve politik sistemlerin temel uyumunu gerektirdiği de bilinmektedir.

Atsan (1998) kırsal kalkınmayı ise; gelir dağılımındaki dengesizlikleri gidermek için kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım ya da kırsal mesleklerden sağlayan bireylerin insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için onlarla birlikte verilen uğraşlara kırsal kalkınma çalışmaları denilmektedir şeklinde tanımlamıştır.

Kırsal kalkınma sosyal ve kültürel boyutları ihmal edilir, sadece ekonomik faktörleri dikkate alınırsa amaçlanan gelişme bir noktada tıkanabilir. Bu nedenle, kültürel ve sosyal düzeydeki gelişme en az ekonomik gelişme kadar önemlidir. Aksi takdirde üretim yerine tüketim, yatırım yerine iş bitiriciliğin gündeme getirildiği bir ortamda kırsal

toplumun yaşam kalitesini yükseltmek değil, alanı zenginleştirmek amaç olabilir. Bu durum ise toprak, su, orman ve mera gibi üzerinde yaşadığı ve kullandığı kıt üretim kaynaklarını sömüren ve kirleten bir kırsal toplum yaratabilir.

Kırsal kalkınma sadece bir takım amaçları kullanarak önlemler almak şeklinde değil, sonuçta toplumun dönüşümünü sağlayacak biçimde düşünülmelidir. Bu bakış açısından hareket edildiğinde, kırsal kalkınma politikalarının hedefi geçici ekonomik faydalarla değil kalıcı dönüşüm reformları ile insanca yaşama koşullarının ve bireyin her yönden özgürleşmesinin sağlanması olmalıdır.

Bu bağlamda ülkemizin temel olarak planlı döneminden başlayıp AB süreci ile devam eden kırsal kalkınma serüveni incelenmiş ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2. PLANLI DÖNEMDEN AB SÜRECİNE KIRSAL KALKINMA ANALİZİ

Cumhuriyetin ilk yıllarında ortaya konulan temel hedefler doğrultusunda, ülkenin tüm bölgelerinde bir gelişme sürecine girilmiştir. Bu temel hedeflere belli ölçülerde ulaşıldıktan sonra bariz bir şekilde bölgelerarası gelişmişlik farkları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunun bir sonucu olarak ise akabinde ki dönemlerde bazı geri kalmış yöreler uygulanan kalkınma stratejileri kapsamında kanuni düzenlemelerle kalkınmada öncelikli bölgeler olarak tanımlanmıştır.

Bu doğrultuda kalkınma düzenlemeleri ve hedefleri kapsamında programlar oluşturulup uygulamaya konulması ile ülkemizde kalkınmada planlı dönem süreci başlamıştır.

Planlı dönemle birlikte, 1963 – 1967 yıllarında uygulanan Birinci Plan, toplum kalkınmasını; “ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarını geliştirmek, toplulukları ulusun bütününde kaynaştırmak ve milli kalkınmaya tam olarak katılmalarını sağlamak için halkın çabalarını devletin çabaları ile birleştirme süreci” olarak tanımlamaktadır.

Birinci Plan'ın toplum kalkınması ile köy kalkınmasını eş anlamlı gören yaklaşımının, kentsel alanları kapsam dışında bırakması ve yöntemsel sorunları nedeni ile bazı eksiklikler taşıdığı inancı ile İkinci Plan'da (1968 – 1972) bu eksikliklerin giderilmesine yönelik olarak “köy ve köylü sorunları” adıyla bir başlık açılmış, buna karşılık toplum kalkınması, alanı oldukça daraltılarak, “küçük toplum birimlerinde teşebbüs gücünün geliştirilmesi” kapsamında düzenlenmiştir (Günaydın 2006).

Birinci ve İkinci Beş Yıllık Planların aksine, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973 – 1977) köye yönelik altyapı ve toplumsal hizmetlerin bir bütün içinde köye götürülmesi, bunların yanında tarım ve toprak reformunun gerçekleştirilmesi, pazarlama-tüketim-kredi-donatım işlevlerine yönelik çok yönlü bir kooperatifçiliğin yaşama geçirilmesine ilişkin hükümleri, oldukça kapsayıcı ve doğru yaklaşımlardır.

(1979 – 1983) Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, toplum kesimleri arasındaki gelir dağılımını iyileştirmek tarımsal gelişmeyle köylünün kalkınmasını bir tutarak ve

¹Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümü–25240-Erzurum e-mail : ayavuzs@atauni.edu.tr

PLANLI DÖNEMDEN AB SÜRECİNE KIRSAL KALKINMAMIZ

tarımdan sanayi toplumuna köylünün de katkısıyla sağlıklı bir geçişi sağlamak, köylünün kalkınma olanaklarını, üretim gücünü ve gelirini arttırmak, kırsal alanda gelişmeyi hızlandırmak ve yaşama düzeyini yükseltmek üzere dört ana politikaya yer verilmiştir (Anonim 1993). Bunlar Etkili bir toprak reformu, demokratik kooperatifleşme, köylüye dönük devlet düzenlemesi ve desteği, köykenle yoluyla yeni bir üretim düzeyinin kurulmasıdır. Planda ilk olarak Köykent kavramına yer verilmiş ve köykenti ise şöyle tanımlanmıştır; altyapıların yoğunlaştığı, köylünün dağılık gücünü birleştirebildiği, örgütlediği, tarımda sanayileştiği, tarımsal artığı üretken yatırımlara yönelttiği, geçimi için yeni iş alanları yarattığı, köylülerin benimseyeceği bir işbirliği, kamu hizmeti ve örgütlenme merkezi şeklindedir.

1985 – 1989 yıllarını kapsayan Beşinci Plan'da Entegre kırsal kalkınma projelerinin hazırlanarak uygulamaya konulacağı belirtilmiş, böylelikle kırsal kesime götürülen sosyal ve ekonomik nitelikli hizmetlerin bütünlüğünün sağlanması amaçlanmıştır. Diğer taraftan doğal kaynakların envanterinin çıkartılması, arazi kullanımı hakkında doğru kararların verilmesi için gerekli çalışmaların yapılması, miras hukukunda yapılacak değişiklikler ile işletmelerin küçültülmesinin önlenmesi gibi konulara dikkat çekilmiştir (Erdönmez 1994)

Altıncı Plan (1990 – 1994), Beşinci Plan'ın izinde olmak üzere, kırsal kalkınmaya olan vurguyu çekingen bir düzeye indirgemektedir. Plan'da, yerleşmelerin kademelenmesinde dengeye ulaşmak ve metropoliten alanlara yönelen nüfus ve sanayi yoğunluğunu azaltmak, bölgelerarası ve bölge içi göçleri yönlendirerek kontrol etmek üzere; metropol altı şehirler, orta büyüklükteki merkezler, az gelişmiş bölgelerin merkezi nitelikteki şehirleri ve merkezi nitelikteki kırsal yerleşme birimlerinin tespit edilip, gelişmelerinin desteklenebilmesi, bunun için gerekli araçların oluşturulması politika olarak kabul edilmiştir (Günaydın 2006).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1996 – 2000) yer verilen dikkat çekici hususlardan bazıları şunlardır; Toprak ve su kaynaklarının kullanımının planlanması ile yönetimi konusunda, ülke genelinde belirlenmiş kapsamlı bir politika bulunmamaktadır. Toprak ve su kaynaklarının potansiyelinin tespitine ilişkin veri toplama, etüt ve araştırma çalışmalarına yeterince önem verilmemektedir. Yatırım programında yer alan proje paketinin ve bekleyen proje stokunun büyüklüğü göz önüne alındığında, mevcut yatırım imkânları ile tarımsal altyapı ihtiyacının ülke genelinde arzulan düzeyde ve sürede karşılanması mümkün görülmemektedir. Yatırım programında büyüyen proje paketi nedeniyle, kalkınma planı hedefleri ve bütçe imkânları çerçevesinde uygulamaları sürdürülen projelerin ekonomikliği ortadan kalkmakta ve projelerden beklenen faydanın zamanında temini mümkün olamamaktadır. Yedinci Plan'ın "Bölgesel Gelişme ve Fiziki Planlama" alt başlığında, bölgesel gelişmeye ilişkin mevcut durum anlatılırken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da terör olaylarının yol açtığı toplumsal huzursuzluğun yeni yatırımları engellediği, iç göç hızının kentleşme imkânlarının üzerinde olduğu ve bu durumun kalkınma faaliyetlerini olumsuz etkilediği gerçeğini vurgulamaktadır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2001 – 2005) kırsal kalkınmanın yaygınlaştırılarak hızlandırılmasını

sağlayacak olan kırsal alandaki idari örgütlenmelerin henüz istenilen düzeye getirilemediğinin altı çizilmiştir. "Sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde yerel potansiyellerin harekete geçirilerek gelir ve istihdamın artırılması ", kırsal kalkınmanın temel amacı olarak belirtildikten sonra, kırsal alanda istihdamın artırılması, kırsal nüfusun gelirini artırıcı ekonomik faaliyetlerin desteklenmesi, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, etkili örgütlenme ve her düzeyde katılımcılığın önem taşıdığı", "kırsal altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılmasında merkezi kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin eşgüdüm içinde çalışmalarının sağlanacağı", Dağılık ve küçük olan tarım arazilerinin toplulaştırılarak teknoloji uygulanabilir ekonomik üniteler haline getirileceği, demokratik kooperatiflerin desteklenmesi gerektiği, kırsal alanlarda altyapı hizmetlerinin yeterli düzeyde olmadığı konuları ön plana çıkarmaktadır.

Bu dönemde Türkiye kırsalına AB uyum süreci devreye girmekte, ülkesel kalkınma politikaları, yapılaşma ve tedbirler ise bu doğrultuda uyum sürecine alınmaktadır. Aday ülkeler tamamen AB ortak tarım politikasına tabi tutulmaya başlanmakta ve program dâhilinde maddi finansmanlıkla aday ülkelerin gerekli şartları yerine getirmeleri ve süreci tamamlamaları istenmektedir (European Union, 2004).

2007–2013 yıllarını kapsayan 9. kalkınma planında diğer planlardan farklı olarak dikkat çeken hususu beş yılı değil de yedi yılı kapsaması ve diğer planlara nazaran biraz daha ulusalçılıktan sıyrılıp daha çok AB süreci çerçevesinde müktesebat uyumunun ön plana çıkarılmasıdır. Planda AB'ye üyelik sürecinin gerektirdiği Katılım Öncesi Ekonomik Program ve Uyum İçin Stratejik Çerçevenin oluşturulması, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi doğrultusunda, Kırsal Kalkınma Planı hazırlanarak uygulamaya konulması ve farklı üretici örgütlenmelerinin işlevlerinin AB tarım piyasaları ile bütünleşme çerçevesinde yeniden düzenlenmesi konuları dikkat çekmektedir (9. Kalkınma planı, 2006).

Bu bağlamda yukarıda adı geçen "Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi" Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın 29.12.2005 tarih ve MY-812 sayılı yazısı dikkate alınarak; AB ile müktesebat uyumu ile ekonomik ve sosyal uyumun sağlanması amaçlanarak 25 Ocak 2006 Tarih ve 2006/1 sayılı karar ile Yüksek Planlama Kurulu'na kabul edilmiştir. Bu strateji belgesinin yukarıda sıralanan kalkınma planlarından farklı olarak karşımıza çıkan birçok yönü bulunmaktadır. Özellikle bu strateji belgesi ihtiyaç duyulan yapısal reformlara bir önlem ve çözümden ziyade AB müzakereleri sonucu bir uyum paketi ve AB finansmanında aktarılacak maddi kaynaklara bir ön koşul oluşturması dikkat çekmektedir. Strateji belgesi hem içerik hem de yapısal durumu itibari ile AB'nin " Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)" nın bir ön koşulu olduğu görülmektedir.

Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) müzakere tarihi almış aday ülkeler (Türkiye ve Hırvatistan) ile potansiyel aday olan beş Batı Balkan ülkesi (Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Sırbistan-Karadağ ve Kosova) için hazırlanmış bir program olup, PHARE, ISPA, SAPARD ve CARDS araçlarını devreden çıkartmakta ve onların yerine geçmektedir. Başka bir deyişle Türkiye, 2004 yılında Topluluğa üye olan ülkelerin kullandığı ve yukarıda sayılan araçlardan yoksun bırakılmakta ve yalnızca IPA'ya yön-

PLANLI DÖNEMDEN AB SÜRECİNE KIRSAL KALKINMAMIZ

lendirilmektedir. Katılım Öncesi Mali Araç (KMA), beş bölümden oluşmaktadır: (1) Geçiş yardımı ve kurumsal yapılandırma, (2) Bölgesel ve sınır aşırı işbirliği, (3) Bölgesel kalkınma, (4) İnsan kaynağı geliştirme, (5) Kırsal kalkınma. Görüldüğü gibi, KMA'nın yalnızca bir bölümü kırsal kalkınmaya ilişkindir. Bu bölüm, Kırsal Kalkınma İçin Katılım Öncesi Mali Araç (IPARD: An Integrated Pre-Accession Instrument for Rural Development) olarak anılmaktadır. Avrupa Birliği'nin oluşturduğu Katılım Öncesi Mali Araç; aday ülkeler için ayrılmış sınırlı fon miktarının, aday ülkeler tarafından, ancak AB'nin belirlediği politika seçenekleri içinden tercih yapma ve yine AB tarafından belirlenmiş idari mekanizmaların kurulması – kullanılması koşuluyla kullanılabileceğini öngörmektedir (Günaydın 2006).

Türkiye'nin IPARD Programı kapsamında AB katkısı alabilmesi için, IPARD Program taslağını oluşturarak AB Komisyonu'na iletmesi, bu aşamada başlatılan görüşmelerle, en çok altı ay içinde ilgili Komisyon servisleri ve üye ülkeler tarafından taslağı onaylanması, IPARD Ajansı'nın kurularak akredite edilmesi ve AB'nin uygun kararı sonrasında Ajansın faaliyetlerine başlaması gerekmektedir. Bu çerçevede Tarım Bakanlığı içerisinde bu birime yer verilmesi ve aynı zamanda gerek mevcut kurumların yapısal olarak değiştirilmesi gerekse bu bağlamda yeni kurumlar kurularak bu programa uyulması zorunlulukları vardır. Ayrıca bütün bu uygulamalarda belirleyiciliği AB tarafından oluşturulan komisyonun yapması ve yürütücülüğünde ise Uluslar arası otoriteler, Dünya bankası ve FAO gibi kuruluşların işbirliği mecburiyeti söz konusudur.

Bu bağlamdan bakıldığında Türkiye gerekli tüm işlemleri yerine getirdikten sonra AB'nin IPA için ayırdığı 2007–2013 yıllarını kapsayan 10,2 milyar euronun 7 ülke arasında paylaşılması söz konusudur. Buda en iyimser rakamla 750 milyon euronun yılda ülkemize aktarılması ön görüşü ile IPA'nın beş bileşeninden birisi olan Kırsal Kalkınmanın yılda 150 milyon euro ile AB tarafından katkılanması olasıdır. Burada ortaya çıkan durum ülkemiz tamamen yapısal dönüşümünü tamamladıktan sonra kırsal kalkınma için 7 yıl sürecek 150 milyon euroluk AB yardımından faydalanacaktır. Bunun neticesinde bu paranın kullanımı ve AB zorunlulukları gereği son günlerde gündem oluşturan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu kurulması uygun görülmüş ve kurumun kuruluş ve görevleri hakkında kanun tasarısı hazırlıkları yapılmaya başlanmıştır.

3. SONUÇ

1982 Anayasa'sının kırsal alanla ilgili hükümleri topluca değerlendirildiğinde, "sosyal devlet" ve "eşitlik" ilkelerinin kır-kent ayrımı gözetmeksizin tüm ülke nüfusuna yönelik olarak uygulanması, kamu yararının gözetilmesi, kişisel hakların kamu yararı ilkesine aykırı kullanımının önlenmesi, tarımın geliştirilmesi, kaynakların korunarak geliştirilmesi, toprak reformunun yapılması, kooperatifliğin desteklenmesi ve bütün bunların planlı bir disiplin içinde gerçekleştirilmesi hükümleri öne çıkmaktadır.

Oysaki AB'nin finansman desteği karşılığında yapılacak yapısal dönüşümler ve şart koştuğu uyum süreci ele alındığında ülkemizin altyapısal durumunun gözetilmeksizin hareket edildiği, bunun sadece parasal bir kaynak

olarak geçici bir süreci temsil ettiği görmezden gelinerek bu kapsamda yıllar yılı ülke kırsalına hizmet götüren kurumların kapatılması, konu ile ilgili çözümleyici projelerin kurum ve sivil toplum örgütlerinden bağımsızlaştırılarak sadece AB inisiyatifine verilmesi, yılda sadece 150 milyon euroluk bir AB hibesini yönetmesi için Kırsal Kalkınma Kurumunun kurulması ve ülkenin yaklaşık 40 yılı aşkın bir kırsal kalkınma geçmişinin görmezden gelinmesi sonucunu ortaya koymuştur.

Türkiye'nin AB'nin uzun çalışmaları sonucu oluşmuş, son derece karmaşık olan, oluşum sonrası sürekli değişime uğramış ve halen değişmeye devam ettiği OTP'na ve kırsal kalkınma programına uyumunun kolay olmayacağı açıktır. Bu bağlamda son genişlemede yeni aday ülkeler eski katılan ülkelerle aynı sorumlulukları paylaşırken, aynı haklara sahip değildiler. Bu da AB'nin stratejisinin değiştiğini ortaya koymaktadır. Bundan şu sonuç rahatlıkla çıkarılabilir ki, gelişmeler AB'nin normlarına uyum için gerekli finansmanın birlik fonlarından karşılanması olanağının bu gün için çok daha güç şartları beraberinde getireceği ve altyapısal dönüşümün yeterli düzeyde yapılmadığı ülkemizde daha kısırlı yansımalarının olabileceği gerçeğidir. Yukarıda belirtildiği gibi yılda 150 milyon euro değerinde bir kırsal kalkınma desteğinin Türkiye gereksiniminin önemsenmeyecek kadar küçük bir dilimi olduğu açıktır.

Bu nedenle de elde edilmeye çalışılan geçici maddi kaynaklardan ve inisiyatiflerin tamamen başkalarına bırakılmasından ziyade ülkemiz kırsal kalkınmasına anayasada ve planlı dönemde kalkınma planlarında hedeflendiği gibi bütüncül bir yaklaşımla süreklilik arz edecek şekilde bağımsız bir neşter atılması en doğru hamle olacağı yolu görünmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1993. Türkiye de Bölge Planlanmasının Evreleri. Milli Güvenlik Kurulu Yayınları, Yayın No:2, Ankara.
- Atsan, T., 1998. Yozgat Kırsal Kalkınma Projesinde Teknik Eleman ve Çiftçi Eğitiminin Planlanması Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Erzurum.
- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979–1983, T.C. Başbakanlık DPT, Ankara, 1979
- European Union, 2004, Issues Arising from Turkey's Membership Perspective. http://www.euturkey.org.tr/uploads/files/issues_paper_en.pdf (12.10.2004)
- Erdönmez, C., 1994. Türkiye de Kırsal Kalkınma. Türkiye Birinci Tarım Ekonomisi Kongresi. Ankara. Günaydın, G., 2006. Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye, Kırsal ve Tarımsal Politikalar. Doktora Tezi. Ankara.
- Harris, J., 1992. Rural Development. Routledge, London.
- Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl), T.C. Başbakanlık DPT, Ankara, 1963
- Kalkınma Planı İkinci Beş Yıl 1968–1972, DPT Yayını, Ankara, 1967
- Kalkınma planları (5–6–7–8. beş yıllık, 9. 7 yıllık plan), <http://www.dpt.gov.tr/planlar>
- Teknik Kongre Kitabı, 2005, Ziraat Mühendisleri Odası. Milli Kütüphane, Ankara.
- Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1975 Yılı Programı, T.C. Başbakanlık DPT, Ankara, 1975

TÜRKİYE'DE KADINLARA YÖNELİK TARIMSAL YAYIM ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Araş.Gör.İlkay KUTLAR¹

1.GİRİŞ

Tarımsal yayım kırsal alanda yaşayanlara eğitsel faaliyetlerle bilgi ve beceri kazandırarak, kırsal nüfusun refah düzeyini artırmayı amaçlamaktadır. Bunun için her ülke sahip olduğu sosyo-kültürel ve ekonomik yapı özelliklerini dikkate alarak, kadın ve erkek çiftçilere birlikte veya kadın ve erkeklere farklı çalışmalarla yayım hizmeti sunmaktadır (Özçatalbaş, 1995). Ancak Dünyadaki pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de tarımsal yayım çalışmaları, daha çok erkek çiftçilere yönelik olarak yapılmakta, kadınlar tarımsal yayım çalışmalarında gözardı edilmektedir. Kırsal alandaki kadınlara yönelik olarak daha çok ev ekonomisi ve el sanatları kursları düzenlenmekte böylece kadınların ev, aile ve çocuk bakımındaki kaynak kullanım ve el becerilerinin geliştirilmesi sağlanmaktadır.

Kırsal alandaki kadınlar tarımsal faaliyetlerde erkeklerle birlikte çalışmakta ve onlar kadar rol, görev ve sorumluluk üstlenmektedir. Ancak yayım birimleri zaman ve kaynaklarının çok küçük bir bölümünü kadınlara ayırmaktadırlar. Bu durum kadınların yayım hizmetlerinden yeterince yararlanamadıklarını göstermektedir.

Türkiye'deki toplam nüfusun % 64,9'u kent, % 35,1'i kır nüfusedir. Kır nüfusunun da yaklaşık %50'sini ise kadınlar oluşturmaktadır. Ülke genelinde 15 yaş ve üstü toplam nüfusun işgücüne katılım oranı % 45,4 olup, bu oran erkeklerde % 66,0, kadınlarda % 24,5'dir. Kırsal alanda ise toplam işgücüne katılma oranı %48,5 olup, bu oran erkeklerde %42,8, kadınlarda ise % 64,3'tür. Ayrıca kırsal alanda istihdam edilenlerin % 70,2'si tarımda yer almakta olup, bu oranın % 59,6'sı erkek, % 89,2'si kadındır. Yani kırsal alanda kadınların neredeyse tamamına yakını tarımda istihdam edilmektedir (TUİK, 2007).

Türkiye'de tarım sektöründe çalışan 7,8 milyon nüfusun, 3,5 milyonunu yani % 45,2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Ancak tarımda çalışan kadınların % 81,9'u ücretsiz aile işçisi durumundadır. Kırsal alanda ise tarım sektöründe çalışma oranı kadınlarda % 94,9'dur. Ayrıca kırsal alanda tarımda çalışan kadınların % 83,5'i ücretsiz aile işçisidir (TUİK, 2007). Bu veriler kadınların kırsal alandaki yerini ve önemini göstermektedir. Özellikle son yıllarda erkek nüfusun tarım dışı alanlara yönelmesi, tarımda kadının işlevini artırmıştır (Gülçubuk, 1999). Bu nedenle tarımsal yayım çalışmalarında bu verilerin dikkate alınması gerekmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'de kadınlara yönelik tarımsal yayım çalışmaları belirli bir sistematik içinde (kamu ve sivil toplum örgütleri) incelenmiştir. Bu kapsamda

tamamlanmış ve devam eden projeler ve kadınlara yönelik tarımsal yayım çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve eksiklikler ortaya konulmuştur.

2.TÜRKİYE'DE KADINLARA YÖNELİK TARIMSAL YAYIM ÇALIŞMALARI

Ülkemizde yıllardan beri kırsal alan kadınına yönelik olarak yayım çalışmaları yapılmasına rağmen bu çalışmaların içerikleri ev ekonomisi ve el sanatları becerilerinin geliştirilmesinin ötesine geçememiştir. Özellikle tarımsal üretim faaliyeti ile ilgili olarak doğrudan kadınları hedefleyen birkaç pilot proje dışında tarımsal yayım çalışması bulunmamaktadır (Özçatalbaş, 1995). Bu durum, tarım teknolojisindeki yeniliklerin ancak eşler aracılığıyla kadınlara ulaşmasına olanak tanımaktadır. Oysaki kadınların tarımsal üretim faaliyetine katılımları dikkate alındığında erkekler kadar kadınlara da tarımsal yayım hizmeti verilmesi gerektiği açıktır.

2000 yılı verilerine göre Türkiye'de kadınların %80,6'sı, erkeklerin ise %93,9'u, okuma yazma bilmektedir (Anonim, 2007). Kırsal alanda ise bu oran kadınlar aleyhine olmak üzere daha düşüktür. Bunun için kırsal alanda yaşayan kadın nüfusun niteliklerini geliştirmek, yeni beceriler kazandırmak ve çiftçilik etkinliklerini artırmak için tarımsal yayım çalışmalarına gereksinim duyulmaktadır (Özçatalbaş, 1999).

Bu kapsamda Türkiye'de kırsal alan kadınlarına yönelik olarak gerçekleştirilen ve kadınların doğrudan ya da dolaylı olarak istihdama katılımını amaçlayan yayım çalışmalarını iki grup altında toplanabilir:

1.Kamu Tarafından Yürütülen Çalışmalar

2.Sivil Toplum Örgütleri Tarafından Yürütülen Çalışmalar

2.1.KAMU TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN YAYIM ÇALIŞMALARI

Kamu tarafından yürütülen tarımsal yayım çalışmaları Tarım ve Köyüşleri Bakanlığı, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

2.1.1.TARIM VE KÖYÜŞLERİ BAKANLIĞI'NIN ÇALIŞMALARI

Tarım ve Köyüşleri Bakanlığı kamu kurumları içinde tarımsal üretimle doğrudan ilgili Bakanlık durumundadır. 3161 sayılı kuruluş kanunu ile kırsal alana götürülecek hizmetlerin projelendirilmesi, planlanması, değerlendirilmesi ve uygulanması ile ilgili tüm çalışmalar bu Bakanlığa verilmiştir. Bakanlığın kırsal kesime tarımsal eğitim hizmeti götürme görevi ise "Çiftçi Eğitim ve Yayım Hizmetleri" adı altında

¹Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi-Ankara kutlar@agri.ankara.edu.tr

TÜRKİYE'DE KADINLARA YÖNELİK TARIMSAL YAYIM ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Çankırı Araştırmaları Sitesi www.cansaati.org"

Teşkilatlandırma ve Destekleme Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir (Anonim, 2000).

Bakanlık tarafından 1991-1998 yılları arasında "Yaygın Çiftçi Eğitim Projesi (I.YAYÇEP)" adı altında kırsal alanda yaşayanlara başta bitkisel ve hayvansal üretim konuları olmak üzere yayım hizmeti vermek amacıyla TRT kanallarında yayınlanmak üzere eğitim filmleri hazırlanmıştır. Daha sonra 2000 yılında II.YAYÇEP adı altında, I.YAYÇEP kapsamında yapılan eğitim filmleri güncelleştirilmiş, bunun yanında yeni filmler de yapılmıştır (Anonim, 2004). Ancak yapılan bir çalışmada, proje kapsamında kadınların programları izlemeleri yönünde bir bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetine rastlanmamıştır (Gültekin, 1995).

Dünyada kadınlara yönelik tarımsal yayım çalışmalarına önem verilmesi ve Dünya Bankası başta olmak üzere, FAO (Food and Agriculture Organization) ve IFAD (Int. Fund for Agricultural Development) gibi uluslararası kuruluşların bu çalışmaları desteklemesi Bakanlığın kadınlara yönelik tarımsal yayım konusuna önem vermesine neden olmuştur (Anonim, 2000).

Kadınlara yönelik dış kaynaklı projelerin ilki Çorum-Çankırı Kırsal Kalkınma Projesi (1982-1989) ile Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi (EKKP)'dir (1987-1989). Daha sonraki yıllarda Muş-Bingöl (1989), ile Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi (YKKP) (1990-1991) uygulamaya konulmuştur. 1987 yılında FAO'nun desteği ile gerçekleşen EKKP, ilk kez ağırlıklı olarak kadınlara yer vermiştir. EKKP'yi izleyen Muş-Bingöl Projesi, kırsal kadını hedef grupları içinde tanımlayan ilk projedir. Ancak hazırlık safhasında kadın konusunda gösterilen ilgi ve çabalar uygulamada sadece eğitilmesi, aile ve köy içindeki konumlarının değiştirilmesi ile sınırlı kalmıştır. Tüm bunlara rağmen, kadın konusunun projede ele alınmış olması da önemli bir olgudur (Anonim, 2000).

1990'lı yıllarda başlayan YKKP ise, entegre bir yaklaşım amaçlanarak hazırlanmıştır. Bu yönüyle yetersizlikleri olmakla birlikte, Türkiye için oldukça önemli yenilikler getirmiştir. YKKP'nin temel niteliği "katılımcı köy kalkınma yaklaşımına" dayanmasıdır (Anonim, 2000).

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının kırsal alan kadını "çiftçi" olarak ele aldığı ilk proje, TYUAP II (İkinci Tarımsal Yayım Ve Uygulamalı Araştırma Projesi) Projesi'dir. TYUAP II Pilot Projesi esas olarak, 1984 yılında başlayan Birinci Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesinin uygulaması için öngörülen 18 ilde tamamlanmasından sonra, Dünya Bankası ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı arasında yapılan ikinci bir anlaşma çerçevesinde uygulanan bir projedir. Tarımsal yayım elemanları

yanında "ev ekonomisti teknisyenleri" de ilk kez klasik ev ekonomisi ve el sanatları eğitiminin dışına çıkarak, tarımsal yayım konularında görev üstlenmişlerdir. Hazırlıklarına 1990 yılında başlanan projenin uygulanmasına 1992 yılında geçilmiş ve 1997 yılında tamamlanmıştır (Anonim, 2000).

Ayrıca, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı faaliyette bulunan Kırsal Kalkınmada Kadın Dairesi Başkanlığı kadınlara yönelik tarımsal yayım çalışmalarında bulunmaktadır (Anonim, 2000).

2.1.2.BAŞBAKANLIK KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN ÇALIŞMALARI

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 25.10.1990 tarihinde 3670 sayılı kanunla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuş ve 24.06.1991 tarihinde de Başbakanlığa bağlanmıştır. Türkiye'deki kadın nüfusunun eğitim seviyesini yükseltmek, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek için tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe çalışan kadınların hak, fırsat ve olanaklardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere çalışmalar yürütmektedir. Ancak; Genel Müdürlüğün henüz kuruluş yasasının bulunmaması faaliyetlerini etkin olarak yerine getirmesini engellemektedir (Anonim, 1998).

2.1.3.SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI'NIN ÇALIŞMALARI

Kırsal alan kadınına tarımsal üretimle ilgili hizmet götüren bir diğer Bakanlık, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'dır. Bakanlığın iki Genel Müdürlüğü; "Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü" ile "Küçük Sanatlar ve Sanayi Bölgeleri ve Siteleri Genel Müdürlüğü" bu konuyla ilgili çalışmalar yapmaktadır. Bakanlığın Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü'ne bağlı

TÜRKİYE'DE KADINLARA YÖNELİK TARIMSAL YAYIM ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tarım Satış Kooperatifleri kadın çiftçi üye sayısının artırılması, yönetimde kadınların görev almaları ve kadınların eğitim kurslarına katılımlarının sağlanması için kadın komiteleri oluşturmuştur (Anonim, 2000).

2.1.4.ÜNİVERSİTELERİN ÇALIŞMALARI

Ülkemizde kadının statüsünü yükseltmek, bilimsel araştırmalar yapmak ve eğitim programları hazırlamak amacıyla; İstanbul, Marmara, Ankara, Gazi, Çankaya, Atılım ve Orta Doğu Teknik, Ege, Gaziantep, Mersin, Yüzcüncü Yıl, Anadolu ve Çukurova Üniversitelerinde "Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri" kurulmuştur (Anonim, 1998).

2.1.5.MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN ÇALIŞMALARI

Kırsal alana sürekli hizmet götüren bir diğer kamu kurumu Milli Eğitim Bakanlığıdır. Bakanlık kırsal alana yönelik olarak yürüttüğü halk eğitim kurslarında tarımsal konulara da önem vermektedir. Özellikle ipek böceği yetiştiriciliği, silaj yapımı gibi hem kadınların hem de erkeklerin birlikte katılabileceği kurslar düzenlenmektedir (Anonim, 2000).

2.2.SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN YAYIM ÇALIŞMALARI

2.2.1.TÜRK KADININI GÜÇLENDİRME VE TANITMA VAKFI'NIN ÇALIŞMALARI

Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı'nın kırsal alan kadınına eğitim vermeyi amaçladığı en önemli projesi, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile işbirliği halinde 1989 yılında FAO tarafından Giresun'da başlatılan "Kadın-Arıclık Projesi"dir. Projenin amacı, erkek mesleği olarak gelişen arıclığa kadınları özendirmek, kredi, eğitim ve diğer destek sistemlerini sağlayarak özellikle yoksul köylü kadınların üretim potansiyellerini ve gelirlerini artırmak olarak belirlenmiştir. Projenin ikinci aşamasında ise, arı yetiştiriciliği ile uğraşan kadınlar arasında bir kooperatif kurularak projenin daha kalıcı ve sürekli olması amaçlanmıştır (Anonim, 2000).

Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfının Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Teşkilatı ve işbirliği ile "Modern Tavuk Yetiştiriciliği ve Üretim Metodları Üzerine Köy Kadınlarının Eğitimi" isimli proje Antalya, Denizli, Konya, Şanlıurfa, Van ve Rize illerinde birer köyde uygulanmıştır (Anonim, 2000).

2.2.2.TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ'NİN ÇALIŞMALARI

Kırsal alan ile ilgili sivil örgütlenmelerden bir diğeri "Türkiye Ziraat Odaları Birliği"dir. Kuruluşun amacı, tarımsal konularla ilgili olarak kurulan il ziraat odalarının sorunlarına Birlik düzeyinde çözüm aramaya çalışmaktadır. Birlik son yıllarda kırsal alandaki kadın

"çiftçi" olarak ele almayı amaçlayan programlar geliştirmiştir. Bu kapsamda, Birliğe bağlı olarak "Kadın Çiftçi Komitesi" kurulmuştur. Ancak bu komite şu ana kadar olumlu bir gelişme kaydedememiştir (Anonim, 2000).

3.TÜRKİYE'DE KADINLARA YÖNELİK YAYIM ÇALIŞMALARINDAKİ EKSİKLİKLER

Şimdiye kadar uygulanan projeler incelendiğinde, Türkiye'de kırsal alan kadınına yönelik olarak yapılan yayım çalışmalarından yararlanan kadın sayısının oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Bu çalışmalardan elde edilen deneyimler iyi kullanıldığı takdirde gelecekteki çalışmaların başarılı bir şekilde yürütülmesine olanak sağlayabilir. Bu nedenle kadınlara yönelik tarımsal yayım çalışmalarında yaşanan sorunlar ve eksiklikler üzerinde durulmuş ve bunları somut olarak ortaya koymak için 1992 yılında Tokat, İçel ve Nevşehir illerinde 327 kadının katıldığı "Kadın Çiftçiler Pilot Tarımsal Yayım Projesi" örneği incelenmiştir. Buradan elde edilen bilgilerin bu alanda yapılacak olan çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

TYUAP II kapsamında uygulanmaya konulan "Kadın Çiftçiler Pilot Tarımsal Yayım Projesi" nin aksayan yönleri şu şekilde ifade edilebilir:

► Köylerin Seçimi: Köylerin seçiminde ulaşımın kolay olması ve kursu verecek ziraat ve ev ekonomisi teknisyenlerinin köylerle iyi ilişkiler içinde olması gibi konulara önem verilmiş, ancak kadın çiftçilerin verilecek kurs konusunda istekli olup olmadığına bakılmamıştır.

► Planlama: Projenin plan aşamasında özellikle tarımsal yayım konularının seçiminde köylerin ya da çiftçi kadınların gereksinimleri, istekleri, tercihleri, öncelikleri ve sosyo-ekonomik özellikleri dikkate alınmamıştır. Örneğin, Nevşehir ili Avanos ilçesinde örtüaltı sebzeçiliği olarak belirlenen kurs programı, deneklerin maddi olanaklarının yetersizliği yüzünden tarla sebzeçiliğine çevrilmiştir.

► Projenin Uygulanması: Tarımsal yayım çalışmalarına katılacak çiftçi kadınların seçiminde titiz davranılmamış, çiftçi kadın olarak deneyim kazanmamış gençler ya da artık tarımsal faaliyetlere aktif olarak katılmayan 50 yaş üzeri kadınlar kurslara katılmıştır. Ayrıca kurs konularının belirlenmesinde yörenin tarımsal faaliyetleri dikkate alınmamıştır. Örneğin bir yörede hayvancılık yapılmadığı halde kadınlara süt sığırı yetiştiriciliği konusunda kurs verilmiştir.

► Yayımcıların Seçimi: Daha önceki projelerde olduğu gibi bu projede de kadın çiftçilere verilecek tarımsal yayım çalışmalarını uygulayacak eğitmenlerin seçiminde yine ev ekonomisti ve teknisyenler görevlendirilmiştir. Çünkü projenin uygulandığı bölgelerin tarım teşkilatı bünyesinde özellikle tarımsal yayım konusunda eğitim verecek kadın ziraat mühen-

TÜRKİYE'DE KADINLARA YÖNELİK TARIMSAL YAYIM ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

disi ve teknisyeni bulunmadığından, daha önce o bölgede çalışmalar yapmış, ev ekonomisi teknisyenlerinden ve erkek köy grup teknisyenlerinden ve ziraat teknisyenlerinden yararlanma yoluna gidilmiştir. Ev ekonomisi teknisyenlerinin özel tarımsal uzmanlık bilgileri isteyen konularda eğitici görev almaları, kurs konularının anlatımında güçlük yaşamalarına neden olmuş ve kursiyerlerin de projeye bakış açısını etkilemiştir.

► Projenin Uygulama Süresi: Projenin uygulama süresinin uzunluğu projeye katılımlarda kopukluklara neden olmuştur.

► İzlenen Yöntem: Özellikle kurs konuları belli bir sıra ve neden sonuç ilişkisi içinde ele alınamamıştır. Herkese aynı anda, aynı düzeyde bilgi sunulamamıştır. Eğitim ortamında kursa katılanların karşılıklı görüş ve düşüncelerini iletebilecekleri bir ortam oluşmamıştır. Ayrıca kurslar kırsal alan kadının en yoğun olduğu çalışma dönemlerinde yapılmıştır. Kursların verileceği mekan önceden tespit edilmediği için her köyde genelde önder çiftçi evlerinde toplanılmış bu durum kurs konularının anlatımında yazılı ve görsel malzemelerin kullanımını kısıtlamıştır.

► Yayınçıların Düzenli Ziyareti: Proje boyunca yayıncıların seçilen köylere çeşitli nedenlerle sık sık ve düzenli olarak gidememesi projenin başarısını olumsuz yönde etkilemiştir.

► İzleme ve Değerlendirme: Projede izleme ve değerlendirme işleminin yapılması ve raporların hazırlanması planlanmış, fakat birkaç rapordan sonra bu uygulamaya devam edilmemiştir. Bu durum Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın teşkilat yapısında, bu tür projelerin etkili olarak yürütülmesini engelleyen planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme birimlerinde koordinasyon eksikliği olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal alan kadınına hizmet vermeyi amaçlayan çok sayıda kurum ve kuruluşun bulunması arzu edilen bir durumdur ve kırsal alan adına sevindiricidir. Ancak, Türkiye için bu girişimlerin yeterli olduğunu ve olanların da etkin çalıştığını söylemek güçtür. Özellikle hizmetlerden yararlananların toplam kırsal alandaki kadınlar içindeki payı dikkate alındığında girişimlerin yetersizliği görülmektedir.

Genel olarak kırsal alan kadınlarına yönelik çalışmalarda dikkate alınması gereken konular şu şekilde sıralanabilir:

► Kırsal alan kadınının özellikleri gözönünde bulundurularak kadının çiftçi rolünü öne çıkaran tarımsal yayım projeleri planlanmalıdır.

► Tarımsal yayım çalışmalarında erkeklerin yanında tarımsal üretime katılan kadınlar üzerinde de hedef grup olarak önemle durulmalıdır.

► Projelerin uygulama aşamasında; grup yöntemlerinde mevcut erkek yayıncılardan, bireysel yöntemlerde ise kadın ziraat mühendislerinden yararlanılması yoluna gidilmelidir.

► Tarımsal yayım çalışmalarına kadınların katılımını sağlamak için tarımsal iş yoğunluğunun en az olduğu dönemler seçilmelidir.

► Çalışmaların kadınların sadece aile içi geleneksel rollerini güçlendirici yönde sınırlı kalmayıp, kadınların ilgi duydukları tarım ve tarım dışı konuları da kapsamalıdır.

► Çalışmalar üniversiteler, ilgili araştırma kuruluşları ve üretici birliklerini de dikkate alan çeşitli gönüllü kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmelidir. Bu çalışmaların ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde gerçekleştirilmesi daha büyük kitlelere ulaşmayı sağlayacaktır.

-Kırsal alan nüfusunun katılımını sağlayıcı yaklaşımlar üzerinde durulmalıdır.

Belirtilen bu konulara dikkat edildiğinde, kadının tarımsal faaliyetlerdeki etkinliğinin artırılması, çocuk bakımı, ev işleri ve beslenme gibi bilinen özellikleri yanında çiftçilik özelliğinin de belirginleşmesi sağlanabilir. Böylece kadın, içinde bulunduğu ailenin genel refah seviyesinin artmasına katkıda bulunabilir.

KAYNAKLAR

- ANONİM, 1998. Cumhuriyet'in 75.Yılında Türkiye'de Kadının Durumu. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- ANONİM, 2000. Kırsal Alan Kadının İstihdama Katılımı. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- ANONİM, 2004. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayın Dairesi Bşk. (<http://www.tb-yayin.gov.tr>)
- ANONİM, 2007. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara. (<http://www.die.gov.tr/tkba/istatistikler.htm>)
- GÜLÇUBUK, B., 1999. Tarımsal Üretimde ve Kırsal Kalkınmadaki Kadının Yeri ve Önemi. Tarım ve Köy Dergisi, sayı 125, sayfa:36-41, Ankara.
- GÜLTEKİN, G., 1995. Televizyon Yolu ile Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi'ne (YAYÇEP) Katılanların Projeden Beklentileri ve Programa İlişkin Görüşleri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÖZÇATALBAŞ, O., 1995. Kırsal Alanda Kadının Rolünün Geliştirilmesinde Tarımsal Yayım ve Türkiye. Anahtar, sayı:79, sayfa:16, Ankara.
- ÖZÇATALBAŞ, O., 1999. Kırsal Alanda Kadın ve Kalkınmadaki Rolü. Tarım ve Mühendislik Dergisi, sayı:60, sayfa: 41-47, Ankara.
- SWANSON, B.E., B.J.FARMER, R.BAHAL, 1990. The Current Status of Agricultural Extension Worldwide. Global Consultation on Agricultural Extension. 4-8 Dec. 1989.Rome-Italy.s43-76.
- TÜİK, 2007. Türkiye İstatistik Kurumu www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do

KÜRESEL ISINMA, SU KAYNAKLARI VE TARIM ETKİLEŞİMİ

Ahmet ATALIK¹

KÜRESEL ISINMA

Küresel ısınmayı en basit şekliyle "atmosferin alt kısımları ile okyanuslar, denizler ve kara kütleleri yüzeyindeki sıcaklık artışı" olarak tanımlayabiliriz. Dünyamız 4,65 milyar yıllık tarihi boyunca birçok kez ısındı ve soğudu. Bugüne dek meydana gelen iklim değişiklikleri

- dünya eksenindeki ve yörüngesindeki küçük sapmalar,
- güneş ışınlarının şiddetindeki değişiklikler ve
- yanardağ-volkanik patlamalar nedeniyle meydana gelmiştir.

Bugün dünyamız yine ısınma sürecine girmiştir. Ancak bugün yaşanan ısınma, yukarıda belirtilen doğal nedenlerle değil, insan faaliyetleri sonucu meydana gelen sera gazları ve bunların oluşturduğu sera etkisi nedeniyle.

SERA GAZLARI VE SERA ETKİSİ

Atmosferdeki kimi gazlar, tıpkı seradaki camlar gibi dünya yüzeyine ulaşır tekrar uzaya geri yansıyan ışınların bir bölümünü engelliyor ve dünyanın ortalama sıcaklığının artmasına yol açıyorlar. Sera etkisi oluşturan başlıca gazları su buharı, karbon dioksit, metan ve azot oksitler şeklinde sıralayabiliriz.

Isınma ve buna bağlı buharlaşmanın etkisiyle atmosferde en fazla bulunan sera gazı su buharıdır. Doğal olarak atmosfere dahil olmalarının yanında karbon dioksit, metan ve azot oksitler ise fosil yakıtlar, katı atıklar, ağaç ve ağaç ürünlerinin yakılması, motorlu taşıtların kullanılması gibi insan faaliyetleri sonucu da dahil olmaya başladılar. Aynı miktardaki karbon dioksite göre metan 23 kat, azot oksitler ise 300 kat daha fazla sera etkisi oluşturabiliyor. 18. yüzyılın ortalarında gerçekleştirilen Sanayi Devrimi öncesi miktarları ile karşılaştırıldığında atmosferdeki miktarları karbon dioksitin %35, metanın %148, azot oksitlerin ise %18 oranında artmıştır.

Modern ve teknolojik bir hayatın devamı için gerekli bir takım üretim işlemleri sonucunda meydana çıkan perflorlu bileşikler, hidroflorokarbonlar, kloroflorokarbonlar da oldukça güçlü sera etkisi yaratabilmektedir.

SEKTÖREL BAZDA SERA GAZI EMİSYONLARI

Atmosfere sera gazı katkılarını sektörel bazda incelersek %21 pay ile enerji üretim santrallerinin birinci, %17'lik pay ile sanayinin ikinci, %14'lük pay ile motorlu taşıtların üçüncü, %13'lük payla tarımsal üretimin dördüncü sırayı aldığını görüyoruz.

Karbon dioksit emisyonlarında enerji üretim santralleri ile endüstriyel üretimin, metan ve azot oksit emisyonlarında da tarımsal faaliyetlerin ilk sırayı aldığını görmekteyiz.

ÖLÇÜMLER DÜNYAMIZIN ISINDIĞINI GÖSTERİYOR

Aletsel ölçümün yapılmaya başlandığı 150 yıldan bu yana en sıcak 20 yılın, 1990'dan bu yana olan yıllar ve en sıcak 5 yılın ise 2000'li yıllar olduğunu görüyoruz. Tüm veriler ise 2007'nin en sıcak yıl olacağı sinyalini vermektedir. Geçtiğimiz yüzyılda sıcaklık 0.75 0C civarında arttı. Bilim insanları, tedbir alınmaksızın olumsuz koşulların bugünkü haliyle devam etmesi durumunda 2100 yılına kadar dünyanın ortalama sıcaklığının 2-4.5 0C arasında artacağını tahmin etmektedirler.

SERA ETKİSİNİN OLUMLU ETKİSİ

Dünya üzerindeki tüm yaşamlar sera etkisi ile yakından ilişkilidir. Sera etkisi olmayan bir dünya, yaklaşık 33 0C'lik bir soğuma ile karşı karşıya kalır ki, dünyanın ortalama yüzey sıcaklığının 15 0C civarında olduğunu göz önüne alırsak bu da dünyamızın bir kutuptan diğerine buzlarla kaplanması, hayatın son bulması anlamına gelmektedir.

Diğer taraftan ise sera gazlarının atmosferde aşırı bir şekilde artması sürekli ısınma şeklinde dengelerin bozulması tehdidini yaratmaktadır.

ISINMANIN YERKÜREDEKİ OLUMSUZLUKLAR ETKİLERİ

Küresel ısınmaya bağlı olarak özellikle son yarım yüzyılda kuzey yarıküredeki kar örtüsü %10 civarında azaldı. Göl ve nehirlerin yıllık buzla kaplı kalma sürelerinde yaklaşık 2 haftalık bir kısalma oldu. Yine son yarım yüzyılda dağ ve deniz buzullarında %10-15 oranında küçülme yaşandı.

¹ZMO İstanbul Şubesi Başkanı

KÜRESEL ISINMA

Buzullardaki erimeyle bağlantılı olarak 20. yüzyılda deniz seviyesinde de ortalama 17 cm'lik bir artış görüldü. Deniz seviyesindeki yükselme ekolojik yaşam ile birçok kıyı yerleşimini olumsuz yönde etkileyecek. Bilimsel araştırmalar günümüzden 125 bin yıl önce buzulların erimesiyle bağlantılı olarak denizlerin bugünkü seviyelerinden 4-6 m daha yüksek olduğunu göstermektedir. 21. yüzyılda da deniz seviyesinde 18-59 cm arasında yükselme olacağı tahmin edilmektedir.

Kar örtüsündeki ve yağışlardaki azalma su kaynaklarını da olumsuz etkilemektedir. Örneğin, dünyanın en büyük dördüncü gölü olan Aral, kendini besleyen su kaynaklarının bilinçsiz kullanımı nedeniyle tamamen kurumuş, balıkçı tekneleri göl tabanındaki kumların üzerine oturmıştır.

Sürekli ısınan bir dünyada yağış miktarı da artacak. Ancak, bu yağış genellikle sağanak şeklinde olacağından sık sık sellerle karşılaşılacak. Sert ve devamlı rüzgarlar suyun topraktan buharlaşma hızını artıracak, sel ve kuraklık bir arada yaşanacak. Gücünü suyun buharlaşmasından alan kasırgalar daha sık ve daha güçlü görülecek.

Sıcaklık ve nemin artmasıyla tarım alanlarına ve ormanlara daha fazla böcek ve hastalık musallat olacak. Sıcaklıkla bitkiler, hayvanlar ve böcekler dağlık bölgelere ve daha kuzeye göç edecekler. Ancak, göç yolları üzerinde büyük kentler ve geniş tarım alanlarıyla karşılaşanlar buraları aşamayacaklarından yok olacaklar.

İlerleyen süreçte insanlar da iklim göçleri yaşayacak. 2003 yılında Avrupa'da yaşanan sıcak dalgaları, kimi kaynaklara göre 35 bin kişiye, kimi kaynaklara göre ise 50 bin kişinin hayatını kaybetmesine yol açmıştır. Aynı yıl İskoçya'da ise akarsulardaki ısınmanın etkisiyle sulardaki oksijenin çözünürlüğünün azalmasından kaynaklı toplu somon balığı ölümleri görülmüştür.

TÜRKİYE'DEKİ ETKİLER

Türkiye, küresel ısınmanın olumsuz etkilerinin en fazla görüleceği Akdeniz kuşağında yer almaktadır. Ülkemiz küresel ısınmanın kuraklık, su kaynaklarının zayıflaması, orman yangınlarının artması, yeni haşere ve hastalıkların görülmesi gibi olumsuz yönlerinden oldukça fazla etkilenecek.

Dünyadaki suyun %97.5'i tuzlu, ancak %2.5'i tatlı sudur. Tatlı suların da ancak %0.3'ü ulaşabileceğimiz göller, akarsular ve barajlarda bulunmaktadır. Bir ülkenin su zengini sayılabilmesi için yılda ortalama kişi başına 10 bin m³ kullanılabilir su potansiyeline sahip olması gerekir. Kişi başına kullanılabilir su potansiyeli 1.000 m³'ün altında olan ülkeler "su fakiri" olarak kabul edilirler. Kişi başına düşen kullanılabilir su potansiyeli 1.500 m³ civarında olan ülkemiz, su fakiri olmamakla birlikte su sıkıntısı bulunan ülkeler arasında yer almaktadır.

Geçtiğimiz yüzyılda Türkiye'de her 10 yılda sıcaklık 0.2 0C arttı ve yağışta da yaklaşık %10 azalma yaşandı. 2100 yılına kadar ülkemizde sıcaklığın 3-4.5 0C arasında artacağı, yağış miktarında da düşüş olacağı

öngörülmektedir. Özellikle yaz kuraklığı artacaktır.

Türkiye, teknik ve ekonomik ölçütlere göre 8.5 milyon hektar sulanabilir araziye sahip. Ancak 83 yıllık Cumhuriyet tarihimiz boyunca bu alanın ancak %60'ı sulamaya açılmış durumda. Yatırım hızı göz önüne alındığında geri kalan kısmın tamamlanabilmesi için daha 80 yıla ihtiyaç olduğu görülmektedir. Oysa, dünyadaki sulanan alanlar ekili alanların sadece %18'sini oluşturmalarına karşın toplam bitkisel üretimin %40'ı bu alanlardan elde edilmektedir. Bu da bize suyun tarımdaki önemini göstermektedir. Diğer taraftan suyun, özellikle sıcak iklimlerde yanlış kullanımı da toprakta tuzlanmaya neden olmakta ve çölleşmeye yol açmaktadır.

Kuraklık tarımsal üretimde muhtemelen azalmalara neden olacaktır. Birim alandan daha düşük verim alınacağından tarım arazilerinin korunması ve amacı dışında kullanılmaması gerekmektedir. FAO'ya göre son yıllarda kişi başına düşen tarım arazisi gelişmiş ülkelerde %14.3, gelişmekte olan ülkelerde %40 azalmıştır. Kişi başına düşen tarım arazisi miktarı 0.23 hektar olup, 2050 yılında bu miktar 0.15 hektara düşecektir.

Kıtlık ve açlığın dünyayı ciddi olarak tehdit ettiği 21. yüzyılda toprak ve su en önemli stratejik maddeler olarak kabul edilmektedir.

Uzun süreli kuraklıktan sonra düşen sağanak yağış erozyonu hızlandırmaktadır. Dünyada erozyonla kaybedilen toprak miktarı yılda 24 milyar ton olup, ülkemizde bu miktar 500 milyon tondur. Erozyonla kaybettiği toprakla birlikte Türkiye her yıl 9 milyon ton bitki besin maddesini de yitirmektedir. Bu da hem verimliliği düşürmekte hem de su kaynaklarının kirlenmesine neden olmaktadır. Ülkemizde erozyonla meydana gelen toprak kaybı Avrupa'da oluşanın 9.5 katı, Avustralya'da oluşanın 2.9 katı ve ABD'de oluşanın 1.6 katıdır. Erozyonla verimli toprak katını kaybetmiş bir toprağın su tutma kapasitesi de düşmektedir.

Ülkemizde erozyonun fazla olması barajlarımız açısından da büyük olumsuzluklara yol açmaktadır. Barajların ekonomik ömrü 50-70 yıl arasında olması gerekirken Karamanlı 13 yıl, Altınapa 10 yıl, Kartalkaya 19 yıl, Kemer barajı da 22 yılda dolarak işlevini yitirmiştir.

Ülkemiz sıcaklık ve kuraklığın artışıyla daha fazla orman yangınlarına maruz kalacak. Isınmanın etkisiyle iklim kuşaklarının yaklaşık 500 km kuzeye kaymasıyla insan sağlığını ciddi boyutlarda tehdit eden birçok haşere ülkemizde görülmeye başlanacak ve mücadele amaçlı daha fazla kimyasal kullanılmasından kaynaklı çevre kirliliği sorunu yaşanacak.

KÜRESEL ISINMANIN TARIMSAL ÜRETİMİMİZE ETKİSİ

78 milyon hektar yüzölçüme sahip ülkemizin ancak %36'sı ekilebilir arazilerden meydana gelmekte, bunun da 3/4'ünde tahıl ekimi yapılmaktadır. Tahıllar yazlık ve kışlık olarak ekilmekte olup içlerinde en yaygın ekilene di buğdaydır. Kışlık ekim Kasım-Aralık aylarında yapılmakta olup bu aylar ülkemizde oldukça kurak geçmiş, çim-

lenemeyen tohumlar toprakta çürümüştür. Olanığı olan çiftçiler Aralık ve Ocak aylarında sulama yaparak tohumlarını kurtarmaya çalışmışlar, bu olanağı olmayanlar ise tarlalarını sürerek yeniden ekmişlerdir. Ayrıca verim ve kalitenin yüksekliğini sağlayan vernalizasyon (soğuklanma) dönemi zamanında yaşanmamıştır. Bu da kışlık tahıl üretimimize ve kalitesine olumsuz yansımaktadır. Trakya, İç Anadolu, Çukurova ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri önemli tahıl yetiştirme merkezlerimizdir. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre bu yörelerin kış periyodu boyunca ciddi bir kuraklık yaşadığını görüyoruz.

Yine vernalizasyonu yaşayamayan birçok meyvede de verim ve kalite düşüklüğü olacağı kaçınılmazdır. Yağışın azlığıyla birlikte kışlık sebze üretimimizde de olumsuzluklar yaşanacaktır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2005 yılına göre 2006 yılında tahıl ürünlerinin üretiminde %5, sebze üretiminde %2.3 oranında azalma yaşandı. Tahıllar içinde en önemlisi olan buğdayda yaklaşık %7'lik azalmayla üretim 20 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Yağış miktarı kadar yağışın düşme periyodu da oldukça önemlidir. 2006 sonbaharında pamuk hasat döneminde Çukurova'ya düşen sağanak pamukta kalite kaybına yol açmış, sonrasında ise aylarca süren kurak periyoda girilerek kışlık tahıl ve sebze üretiminde olumsuzluklar yaşanmıştır.

Türkiye'de 400 mm civarında aldığı yağışla en kurak yerlerinden biri olan Konya ovasında açılmış olan kuyulardan yer altı suyu kontrolsüzce çekilmiş ve seviyesi 300 m civarına inmiş ve tuzlanmaya başlamıştır. Yeraltı suyunun aşırı kullanım nedeniyle derine inmesi tuz gölünün sularının aşağılara çekilmesine neden olmuş ve su yüzeyi küçülmeye başlamıştır. Son derece stratejik öneme sahip yeraltı suları kendi kendilerini temizleyemediklerinden kirlenmeleri sonucu bir daha kullanılamaz duruma gelmektedirler.

Önemli ürünlerimizden çay ve fındık Karadeniz kıyısına sıkışmış bir üretim alanına sahiptir. Küresel ısınmanın olumsuz etkileri nedeniyle bu ürünler ülkemizi muhtemelen ya terk edecekler ya da üretilmeleri ekonomik olmaktan çıkacaktır.

Sebze üretimi konusunda ülkemiz oldukça önemli bir yere sahiptir. Ancak sebze üretimi sulamaya ihtiyaç gösterdiğinden su kaynaklarında yaşanacak darlık ve su kullanılan alanlarda görülecek tuzlanma sorunu üretimi olumsuz etkileyecektir.

Hayvancılığımız da olumsuz etkilenecek tarımın diğer alt sektörlerden biridir. Özellikle sıcak stresi hayvanlarımızda et ve süt kaybına neden olacaktır. Kuraklık, bedava yem kaynağı olarak kullanılan meralarımızın vejetasyonunda oluşturacağı değişikliklerle hayvancılığın verimine olumsuz etkide bulunacaktır. Ayrıca yem yapımında kullanılan arpanın üretiminde yaşanacak sıkıntılar da yem sanayini ve hayvan yetiştiricilerini zora sokacaktır.

Kuraklık iç sulardaki balık türlerinde azalmalara yol açacak. Suların sıcaklığının artması balıklarda üreme bozukluğuna yol açacak, yaşam mekanlarında meydana gelecek küçülmeye de yol olacaktırlar. Gerek denizler gerekse iç sularda sıcaklığın artışına paralel hastalıkların da artmasından dolayı kültür balıkçılığı ekonomik olmaktan çıkacaktır.

1869 yılında Süveyş kanalının açılmasıyla zaman içinde kimi balıkların Hint Okyanusu ve Kızıl Deniz'den Akdeniz'e, Akdeniz'dekilerin Ege'ye, Ege'dekilerin de Marmara ve Karadeniz'e geçmeye başladıkları görülmüştür. Ancak daha serin olduğu için en kuzeydeki Karadeniz'i seçmiş olan Hamsi'nin gidebilecek yeri olmadığından, burada sıcaklık artışıyla birlikte muhtemelen yok olacaktır.

KARBON DİOKSİT MİKTARININ TARIMSAL ÜRETİME ETKİSİ

Atmosferde bulunan karbon dioksitin miktarı şartlara bağlı olarak tarımsal üretim üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkilere sahiptir.

Sıcaklık ve nemin optimum düzeylerde olması halinde tarımsal üretimde artış sağlanmaktadır. Atmosferde karbon dioksit miktarı ne kadar fazla artarsa, bitki fotosentez için gerekli karbon dioksiti yaprak yüzeyindeki stomalarını çok daha az açmak suretiyle alabilmekte, bu nedenle de buharlaşma yoluyla daha az su kaybetmektedir. Karbon dioksitin ortamda azalması durumunda stomalar tam açılmakta ve su kaybı da artmaktadır. Bu veriler ışığında kuzey enlemlerde tarımsal üretimin artacağını söyleyebiliriz.

Ancak, aynı zamanda bir sera gazı olan karbon dioksitin atmosferdeki miktarının artması sera etkisi dolayısıyla sıcaklığı arttırması ve kuraklığa neden olmasından dolayı tarımsal üretimde düşmelere neden olmaktadır. Ülkemiz de bu olumsuzlukları yaşayacaktır.

TEDBİR ALINMAZSA

Paris'te Şubat 2007'de 2500 bilim adamı ve 800 uzman tarafından hazırlanarak açıklanan rapora göre ortalama sıcaklığın 2 OC'yi aşması durumunda dünyanın bu değişime uymakta zorlanacağı, önlem alınmazsa 2100 yılına kadar sıcaklıktaki artışın 4 OC'yi bulacağı, bu durumda tarımsal üretimin duracağı dünyanın büyük bir felakete sürükleneceği belirtilmektedir.

Şu anda küresel ısınmaya yol açan olumsuzluklar tamamıyla önlenirse dahi sera gazları atmosferde kalmaya devam edeceklerinden dolayı etkileri daha 50 – 200 yıl arasında devam edecektir.

KÜRESEL ISINMA

OLUMSUZLUKLAR BİRBİRİNİ TETİKLİYOR

Karbon dioksitin atmosferdeki miktarı konusunda okyanusların oldukça hassas bir işlevi bulunuyor. Şayet sera etkisinin artmasına bağlı olarak okyanus sularında ısınma meydana gelirse, okyanuslardan atmosfere verilen karbon dioksit miktarı artmakta atmosfer daha sıcak olmaktadır. Ters olarak da atmosferde soğuma olduğunda da atmosferden karbon dioksitin emilmesi dolayısıyla okyanuslar bu sefer de soğumayı artırıcı bir etkiye sahip olmaktadır.

Ormanlar günümüzde hızla yok ediliyor. Oysa ormanlar, fotosentezde kullandıkları karbon dioksitteki karbonu vejetatif aksamını oluşturmak üzere bağlaması nedeniyle en önemli karbon yutak alanlarıdır ve atmosferden bu yolla karbon dioksiti eksiltirler. Ancak yandıklarında ise bünyelerinde yıllarca hatta yüzyıllarca biriktirdikleri karbonu bir anda atmosfere vermek suretiyle karbon dioksiti hızla artırırlar.

Sibirya'nın batısında 11 bin yıldır donmuş halde bulunan ve yaklaşık Fransa ve Almanya büyüklüğündeki turbalıklar, küresel ısınmanın etkisiyle 3-4 yıldır erimeye başladı. Bilim insanları donmuş halde bulunan bu turbalıklarda 580 milyar ton karbon olduğunu ve erimenin devam etmesiyle gelecekte bunun metan gazı olarak atmosfere dahil olacağını bildiriyorlar. Bu durum çoğu bilim insanını endişelendirmekte ve kimileri son verileri toplamaya zaman bile kalamayacağını beyan etmektedir.

YAPILMASI GEREKENLER

Sera gazı üretiminde dünyada birinci ve ikinci sırayı enerji üretimi ve sanayinin paylaştığı gibi Türkiye'de de sera gazı çıkışından %77 oranında enerji üretimi, %9 oranında sanayi, %5 oranında tarım sorumludur. Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere küresel ısınmanın önlenmesinde olumlu bir adım atmak için öncelikle enerji ve sanayi üretiminde fosil yakıtların kullanılması yerine daha temiz ve doğayla dost yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim sağlanması gerekmektedir.

İnsan sağlığı açısından baktığımızda ise kent alanları içerisinde daha geniş yeşil alanların bulunması bir zorunluluktur. Yeşil alanlar kentin hava akımını sağlayarak serinlik oluştururlar. Beton ve asfalt gündüz emdiği güneş enerjisini gece dışarı vermekte ve bu nedenle de beton yığını çarpık kentler kırsal alanlarına oranla gündüzleri 1 OC, geceleri ise 6 OC'ye kadar daha sıcak olmaktadır. Bu da klimalar vasıtasıyla enerji kullanımını ve dolayısıyla sera gazı salınımını artırmaktadır. Sıcak, insanda strese yol açmakta ve özellikle de yaşlı ilerlemiş kişilerde ölüme yol açmaktadır.

Denizlerin yükselmesi karşısında risk taşıyan alçak kıyı düzlükleri şimdiden tespit edilerek seddeler oluşturulmalı, kıyı koruma tedbirlerini oluştururken de doğanın dengesini bozmamaya özen gösterilmelidir. Aynı şekilde kıyılardaki sulak alanlar da koruma altına alınmalıdır.

Değişen yetiştirme periyotlarına paralel bitkisel üretimde ekim zamanlarının da değiştirilmesi gerekir. Özellikle kurağa dayanıklı çeşitler geliştirilmelidir.

Tarımda suyun israfına yol açan vahşi sulama yöntemlerinin terk edilerek, suyun daha tasarruflu kullanıldığı damla ve yağmurlama sulama yöntemlerine geçilmelidir.

Yağışın az ve dolayısıyla su kaynaklarının kısıtlı olduğu yörelerde çeltik gibi bol su isteyen ürünlerin tarımından vazgeçilerek, bu ürünler kaynakların nispeten daha bol olduğu bölgelere kaydırılmalıdır. Dolayısıyla Türkiye'nin üretim planlamasını en kısa sürede yapmasının zamanı gelmiştir.

Ormanlarımız en önemli karbon yutak alanları olup onları daraltmak yerine kurağa dayanıklı ağaçlar dikerek genişletmeli, yangınlara karşı korumalıyız.

Biyoçeşitliliğin devamını sağlamak açısından ülkelerin işbirliği ile bitki ve hayvanlar için göç yolları oluşturulması gerekir.

Su kaynaklarını bundan sonra artırmamız söz konusu olamayacağına göre mevcutları korumalı, onları kirletmemeliyiz. Özellikle atık suların arıtılarak kullanım suyu olarak defalarca kullanılması sağlanarak alternatif su kaynakları sağlanmalıdır.

Türkiye belirgin bir su politikası derhal oluşturmalıdır. Gerek su gerekse toprak kaynakları ile ilgili yetkiler kurumlar arasında dağıtılmamalı, tek bir elde toplanmalıdır.

KAYNAKÇA

- APAYDIN, Ahmet, Mavi Gezegen Dergisi, Sayı:3, Ankara, 2000
"Climate Change 2001: The Scientific Basis", Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) report, 2001
"Climate Change 2001: Synthesis Report", IPCC, 2001
"Climate Change and Biodiversity", IPCC Technical Paper V, April, 2002
"Climate Change 2007: The Physical Science Basis", IPCC, 2007
"Climate Change", US Environmental Protection Agency
"Global Warming",
(http://encarta.msn.com/encyclopedia_761567022/Global_Warming.html)
"Desertification", (http://encarta.msn.com/encyclopedia_761587988/Desertification.html)
"Dünya İklimine Sibirya Alarmı",
(http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2005/08/050811_climate.shtml)
"First National Communication on Climate Change", Ministry of Environment and Forestry, Republic of Turkey, January 2007
"İklim Değişikliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu", DPT Yayın No:2532, ÖİK:548, Ankara, 2000
"Su Havzaları, Kullanımı ve Yönetimi ÖİK Raporu", DPT Yayın No:2555, ÖİK:571, Ankara, 2001 www.meteor.gov.tr
20.01.2007 tarihli TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Basın Açıklaması

SİZDEN GELENLER

Arş. Gör. Fatih Mehmet TOK (Mustafa Kemal Üniversitesi): Ziraat Mühendisleri Odası'nın Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü'ne yazdığı zirai mücadele ilaçlarının perakende satışı ile ilgili görüşünü doğrusu hayretler içinde okudum ve ZMO'nun kendinden beklenen şekilde henüz çağı yakalayamadığını gördüm ve üzüldüm. Çağın gereklerinden olan uzmanlaşma henüz ZMO'ca anlaşılammış ya da anlaşılamiyor. Oysa ki hiçbiriniz göz ameliyatı olmak için kadın doğum uzmanına gitmezsiniz değil mi? "Ama olur mu canım, nasıl olsa temel tıp eğitiminde hepsi aynı dersleri aldılar.." Ya da mühendislik fakültelerinde çok yaygın olarak elektronik mühendisliği öğrencisi, bilgisayar mühendisliği bölümünden 2-3 ders aldı diye aynı statüye sahip olabilir mi? Sağlıkçılar ve mühendislikler bunu çok iyi başardılar. Uzmanlaşma ve yetki ayrılığı gelişen dünyanın şartlarındandır. Ama ZMO'nun görüşü de bir o kadar yanlış ve mantıktan uzak doğrusu. Nasıl olur da Bitki koruma ile ilgili hiçbir konuda bilgiye sahip olmayan bir Ziraat Mühendisi bitki koruma ürünlerini satabilir. Kaldı ki sadece satmak değil satıcılar öneren konumundadır. Oysa ki Bitki Koruma dersi almak bile yeterli değil bence, çünkü Bitki Koruma 2-3 dersten ibaret değildir. Bitki Koruma Bölümünde öğrenciler Bakteriyoloji, Mikoloji, Viroloji, Herboloji, Böcek sistematiği ve morfolojisi, Entomoloji, Epidemiyoloji vb. temel bitki koruma dersleri ve daha sonra da Bitki Hastalıkları, Bitki Zararlıları, Nematoloji, Yabancı Otlar ve Mücadelesi, Tarımsal Savaş Yöntemleri ve İlaçları (pestisitler, bitki koruma ürünleri) gibi pek çok meslek dersi alırlar ve bitki koruma ürünlerini en iyi bilen kişilerdir. Ancak nasıl oluyor da bu derslerden birkaçını alan bir ziraat mühendisinin satabilmesini bile sakıncalı olan toksik maddeleri bitki koruma ile ilgili olmayan herhangi bir Ziraat Mühendisinin satabilmesini uygun görürsünüz? Bu mantıklı bir düşünce midir? Eğitim sisteminin değiştiğini görmelisiniz, hala eski fitotekni ve zootečni yok, artık Tarımsal Biyoteknoloji, Biyosistem Mühendisliği ve yakında Hayvansal Üretim Mühendisliği gibi pek çok dal açılacak. Gelişen dünyaya ayak uydurmak gerekiyor. Yoksa öneriler komik olabilir. Umarım şapka çıkartıp bir kez daha düşünürsünüz ve hatalı yanlarını düzeltip kamuoyu ile tekrar paylaşırsınız. Bitki koruma konusunda bihaber bir Ziraat Mühendisi pestisit satacaksa bunu köylü Mehmet ağa da pek tabii yapabilir diye düşünüyorum... Saygılarımla.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Dr. Gökhan GÜNAYDIN'ın Yanıtı: Sayın Fatih Mehmet TOK, "ZMO'nun görüşünü hayretle okudum" demeden önce, bir bilim insanı aday olarak, "Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük" hükümlerini okumanız daha doğru olurdu. Hiç düşündünüz mü, yarım asırlık ODA'nın, çoğu ömrünü zirai mücadele hizmetlerine vermiş yöneticileri nasıl sizin kadar durumu değerlendiremezler? Nasıl olur da, Danışma Kurulları bu konuda sizin birikiminize sahip olamaz, hiç değerlendirdiniz mi? Daha çerçevesi baktığımızda şunu görürsünüz... Piyasada ilkokul mezunlarının, ziraat teknikeri ve teknisyeninin hiçbir sınırlamaya bağlı olmadan ilaç satışı yaptığı ortamda, ziraat mühendislerinin bölüm ayırımına tabi tutulmaları anlamsızlaşıyor. Bu doğrultuda, ZMO, konu ile ilgili süreci adım adım planlıyor. Yalnızca ziraat mühendislerinin satış yapabileceği ortama ulaşıldığında, uzmanlık konusunu en önce ZMO savunacaktır... Demek ki, emek vermeden aceleci değerlendirmeler, yaparı yanılsa götürebiliyor. "ZMO çağı yakalayamamış" gibi çok ta saygılı olmayan değerlendirmeler yapacağınız yerde, durumu anlamaya çalışın, en azından ZMO Hatay Şube ile konuşmayı deneyin lütfen. O zaman, bazı şeylerin çalışma odanızdan görüldüğü kadar kolay olmadığını fark edeceksiniz. Kolay gelsin

Arş. Gör. Fatih Mehmet TOK (Mustafa Kemal Üniversitesi): Mesajımı muhatap olarak cevap verdiğiniz için teşekkür ederim. Mesleğe bağlılığın verdiği heyecan ile biraz sivri bir mesaj yazmış olabilirim, kusuruma bakmayın. Umarım ileride yetki ve görev ayrılığı konusunda daha ayrıntılı çalışmalarınız olacaktır, bu konuda hassas bir kişi olarak size yazmadan edemedim. Görev ve yetki ayrılığı konusu tam olarak çözülmediği sürece hiçbir Ziraat Mühendisi tam anlamıyla kendisinden bekleneni veremeyecektir. Saygılarımla, iyi çalışmalar...

Mahmut ESEN: Sayın Başkan; 27 Ocak 2007 tarihindeki "Tarikat, Siyaset, Ticaret Kısacasında Türk Tarımı" konulu söyleşinize katıldım. Toplantı öncesinde, tarikatla tarımın ilişkilendirilmesini abartılı buluyordum. Her yönü ile seviyeli, akıcı, görsel olanakların da kullanıldığı sunuşunuzu baştan sona ilgi ile izledim. Gecikmeli de olsa teşekkürlerimi iletiyorum. Başarılarınızın devamını dilerim.

Sedat DERELİ: Uğur MUMCU'nun ölüm yıldönümü nedeniyle göndermiş olduğunuz mesajınız için teşekkür ederim. O dürüst ve cesur insan sonsuza dek kalbimizde yaşayacak. Saygılarımla.

Serdar ÇAKMAK: Resmi gazetede yayımlanan tebliğler ile ilgili e-mailiniz için çok teşekkür ederim. Resmi Gazete'yi takip etme imkanım olmadığı için tarımsal konularda çıkan tebliğleri takip edemiyorum. Mensubu olmakla gurur duyduğum ODA'mızın bu hizmeti biz üyelerine devamlı olarak sunmasını bekliyorum. Başta Genel Başkanımız Gökhan GÜNAYDIN olmak üzere Yönetim Kuruluna ve emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.